

BINNENLAND Evangelische basisschool hanteert strikte leefregels PAGINA 4
POLITIEK Strenge immigratieplannen kabinet kunnen helemaal niet PAGINA 6
OPINIE Stotteren is een lichamelijke kwaal, geen psychische PAGINA 11
BUITENLAND Gouverneurschap van Californië is een ondankbare baan PAGINA 13

NL

ALBERT HELLER nd.nl/binnenland

Mes in ontwikkelingshulp

► DEN HAAG

NEGENTIG ALLIANTIES MOGEN DE KOMENDE VIJF JAAR AAN DE SLAG MET GELD DAT GISTEREN VIA HET MEDEFINANCIERINGSSTELSEL MSF-2 AAN HEN IS TOEGEKEND.

Christelijke hulporganisaties zijn dankbaar. Wel kregen ze, net als alle andere organisaties minder geld dan ge-

hoopt. Misschien wordt dat bedrag zelfs nog wel minder. Want, hoewel negentien van de 23 organisaties opgetogen zijn dat ze een stukje van de taart krijgen, staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Ben Knapen liet hen direct weten dat de bedragen onder voorbehoud zijn. Het totale budget van het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking (ruim vijf

miljard per jaar) moet van de regering immers binnen twee jaar van 0,8 procent naar 0,7 procent van het bruto nationaal product. Er kan dus nog wat van het nu beloofde geld afgaan. 'Dat zorgt inderdaad voor een beetje onzekerheid', zegt woordvoerder Ewout Suithoff van ZOA vluchtelingen- en ZOA kreeg samen met CARE, Healthnet

TPO en Save the Children ongeveer driekwart van het aangevraagde bedrag kreeg toegewezen. Dankbaarheid overheerste gisteren. 'ZOA is buitengewoon tevreden. Hier kunnen we hele mooie dingen mee doen.' Geen enkele organisatie kreeg het volledige aangevraagde bedrag binnen.

► vervolg op pagina 3

De kerk is doelwit geworden in het Midden-Oosten, openlijker en bruter dan voorheen.

COMMENTAAR OP 11

NL

STEPHAN BOL nd.nl/binnenland

Ouder in de bijstand moet werken

► ROTTERDAM

DE REGELING DIE ALLEENSTAANDE BIJSTANDSOUDERS MET KINDEREN TOT ZES JAAR VRIJSTELLING GEEFT VAN DE SOLLICITATIEPLICHT, WORDT IN VEEL GEMEENTEN BEPERKT AANGEBODEN.

Uit een belronde onder een tiental gemeenten blijkt dat hun prioriteit ligt bij het zoeken naar werk voor deze ouders. Dat heeft als gevolg dat maar een klein deel van de alleenstaande bijstandsouders van de vrijstelling gebruik maakt. Met name Rotterdam is erg zuinig. Van de 4169 alleenstaande bijstandsouders met niet-schoolaande kinderen, hebben er slechts 35 van de vrijstellingsregeling gebruik gemaakt.

Het kabinet wil de regeling afschaffen die de vorige regering invoerde. De regeling moest ervoor zorgen dat de zorg voor kinderen niet in het gedrang komt, doordat ouders moeten werken. Voorwaarde was dat de ouder bereid moest zijn een opleiding te volgen, zodat hij of zij nadat het kind naar school ging, goed voorbereid weer de arbeidsmarkt op kan. Het beleid van de meeste gemeenten blijkt echter op een zo snel mogelijke arbeidsparticipatie van deze alleenstaande ouders gericht te zijn.

'Dat is juist het omgekeerde hoe de wet was bedoeld', zegt CU-Kamerlid Cynthia Ortega. De vrijstelling was een van de punten waarvoor de ChristenUnie zich hard maakte bij het vorige regeerakkoord. De belronde bevestigt Ortega's vermoeden dat de gemeenten de wet niet naar behoren uitvoeren en is voor haar reden vragen te stellen aan staatssecretaris De Krom van Sociale Zaken.

► pagina 5: kinderen? je moet toch solliciteren

WILLEKE

nd.nl/cartoons

€

REDACTIE POLITIEK nd.nl/politiek

Zorgen bij CU over fiscale aftrek giften

► DEN HAAG

DE CHRISTENUNIE-FRACTIE IN DE TWEDE KAMER MAAKT ZICH ZORGEN OVER DE FISCALE AFTREKBAARHEID VAN GIFTEN.

Het kabinet wil vanaf 2013 veertig miljoen euro bezuinigen op de giftenaftrek, maar volgens ChristenUnie-fractievoorzitter Arie Slob is niet duidelijk waar die bezuiniging vandaan moet komen. Volgens het regeerakkoord wordt de giftenaftrek beperkt tot zogenaamde 'Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI's)'. Dit zijn instellingen die voor meer dan 90 procent het algemeen belang dienen, zoals kerken en goede doelen. Particulieren kunnen giften aan deze instellingen aftrekken van de inkomstenbelasting. Slob vindt dat het regeerakkoord 'cryptisch' is over de bezuiniging op de giftenaftrek en wil daarom zwart op wit dat giften aan kerken hierdoor niet worden geraakt.

Slob vermoedt dat de fiscale voordelen voor Sociaal Belang Behartigende Instellingen (SBBi's) verdwijnen, maar eist hierover duidelijkheid van het kabinet. SBBi's zijn instellingen die niet voldoen aan de eisen van ANBI's. Voorbeelden zijn zangkoren en sportclubs. Giften van particulieren hieraan zijn niet fiscaal aftrekbaar, maar voor deze doelen gelden wel andere fiscale voordelen.

De CU blijft zich hard maken voor behoud van de giftenaftrek, aldus Slob. 'Er wordt enorm veel goed werk verricht door diverse instellingen. Dit kabinet wil een kleinere overheid. Dan moet je maatschappelijke instellingen ook de ruimte geven om hun werk goed te doen, en mensen de mogelijkheid geven dit waardevolle werk te ondersteunen.'

advertentie

De C van Copyright.

Proberen?

Kijk op pagina 3

nd© DE KRANT MET DE C

EU

BEELD EPA / ORESTIS PANAGIOTOU

Een explosievendeskundige van de Griekse politie treft in Athene voorbereidingen om een bompakket onschadelijk te maken, door het 'gecontroleerd' tot ontploffing te brengen. Gisteren, eerder op de dag, was een vrouw gewond geraakt toen een bompakket, dat bestemd was voor Mexicaanse ambassade, explodeerde. Twee personen werden gisteren aangehouden in verband met het versturen van de bompakketten. Zij hadden pakketten bij zich voor de Nederlandse ambassade, de Belgische ambassade en de Franse president Nicolas Sarkozy.

AALDERT VAN SOEST nd.nl/binnenland

LITERATUUR OP E-READER IS NIET MINDER SPANNEND

► AMSTERDAM

Of je een werk van Harry Mulisch nu leest vanaf papier of via een elektronisch boek, voor de leeservaring hoeft dat niet veel verschil te maken. Wie leest via een e-reader doet dat namelijk net zo snel, net zo lang achter elkaar en net zo intensief als de lezer van het 'gewone' boek. Dat blijkt uit een onderzoek dat literatuurwetenschapper Niels Bakker uitvoerde in opdracht van de Stichting Lezen. Vrijdag presenteert hij de uitkomsten op een congres van de stichting. Lezers die via computer of laptop een literair werk lezen, hebben meestal het gevoel dat hun begrip, hun onderdompeling in het verhaal en de mate van ontspanning minder zijn dan bij het lezen vanaf papier. Voor e-readers ligt dat anders. Volgens Bakker zijn daar twee verklaringen voor: 'Het formaat van e-readers en tablets maakt dat je daarmee dezelfde leeshouding kunt aanneemen dan bij een gewoon boek. Je kunt lezen, terwijl op je zij in bed ligt. Daarnaast biedt het scherm van e-readers dezelfde leeservaring als papier.'

► pagina 7: literaire lezer is traditioneel

€

REDACTIE ECONOMIE

Geen premiestijging voor pensioen 2011

► DEN HAAG

Honderden pensioenfondsen met te lage financiële buffers worden volgend jaar niet verplicht hun premie te verhogen. Daarmee zijn enorme premiestijgingen afgewend. Dat heeft toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) besloten, op aandrang van de minister van Sociale Zaken, de vakbeweging en de werkgevers. DNB accepteert hiermee dat de premie niet meer kan bijdragen aan het financiële herstel van deze fondsen. Sociale partners hadden gewaarschuwd dat veel fondsen de premie in 2011 zeer fors moesten verhogen om te voldoen aan de eisen die DNB stelt.

WIM HOUTMAN nd.nl/geloof BEELD CHRISTIAAN ZIELMAN

Fel tegen het modernisme

... Zo'n honderdvijftig mensen, bezorgde ouderen en jonge gezinnen, waren zaterdag op de eerste toogdag van het blad *Catholica*.

... Die zou kunnen uitgroeien tot een nieuw ankerpunt van orthodoxe rooms-katholieken.

► UTRECHT

Als Cor Mennen toch eens bisschop zou worden... Het verhaal dat hij zaterdag op de eerste *Catholica*-dag hield, maakt nieuwsgierig. Spijtig stelde hij vast dat het niet meer 'in' is om pastoors uit hun ambt te zetten. 'Mijn hele priesterleven heb ik de verwoestende werking van het modernisme gezien', zei hij. 'Er is misschien een priestertekort, maar van een bepaald soort hebben we te véél.' Hij doelt op priesters die vaag doen over God en over geloofswaarden, die zonde geen zonde meer noemen en de ervaring (mens) als norm nemen in plaats van de openbaring (God). En kerkgangers zijn tevreden als ze maar een 'fijne viering' beleven, het maakt niet uit wat er gebeurt of waar het over gaat.

De sfeer tijdens de *Catholica*-dag – honderdvijftig mensen in een groezelig theaterzaaltje in Utrecht – doet erg denken aan een kerkstrijd. In de thuisparochie voelen ze zich vaak alleen, over de kerk zijn ze bezorgd en boos; hier is men eindelijk onder elkaar, men kan eens zeggen waar het op staat. Het modernisme heeft de kerk nog altijd als een 'kanker' in z'n greep (Mennen); de bisschoppen doen weinig.

Katholiek Nederland heeft hetzelfde meegemaakt als de grote protestantse kerken, maar zonder zoiets als een Gereformeerde Bond of Evangelisch Werkverband. Nu heb je hier en daar bijvoorbeeld jongerengroepen en een katholieke Alphacursus, maar als je het op vier miljoen katholieken over echte orthodoxe gelovigen hebt – dat zijn hooguit her en der wat kleine groepjes. Dat is de sfeer. Hoofdsprekers zijn twee boegbeelden van katholieke orthodoxen. Mennen

Bezoekers van de *Catholica*-dag in de Sint-Willibrorduskerk in Utrecht.

(65) is pastoor in Oss en af en toe in het nieuws. Hij schrijft vrijmoedige columns op zijn website; het afgelopen halfjaar was hij mikpunt van de homolobby, omdat hij samenlevende

homo's de communie weigert. Ook zijn werk als censor van kerkliederen voor het bisdom Den Bosch trekt aandacht. Zijn confrater Harm Schilder (37) is bekend als de klokkenluidende pastoor

van Tilburg. Hij schetst het als iets van lange adem om het modernisme in de Rooms-Katholieke Kerk te overwinnen. Dat kan eigenlijk alleen als er weer echte katholieke scholen komen, want geloven moet je leren en die overdracht vindt nu nauwelijks plaats.

dikkoppen

Een Vlaamse priester, Peter van de Kerckhove, voegt eraan toe dat de bisschoppen 'goede professoren' in de theologie moeten benoemen. 'Traditionele gelovigen, biddende mensen. Geen intellectuele dikkoppen. Die hebben we al genoeg!' Hij krijgt applaus. Mennen ook, als hij zegt dat we in Nederland wel met minder bisschoppen toekunnen.

Achter deze dag zitten bestuur en redactie van *Catholica*, een blad dat begin dit jaar nieuw leven in werd geblazen door twee nog vrij jonge ex-protestanten. Nu kunnen wij wel van alles opnoemen wat de bisschoppen moeten doen, zegt een van hen, Tom Zwitser, maar wat moet ik als gewone gelovige? Hij heeft jonge kinderen en de dichtstbijzijnde 'goede parochie' is een uur rijden. Wat kan ik hun in de kerk bieden? Hij krijgt niet echt antwoord.

De ander, Erik van Goor, pleit voor 'vroomheid met een vuile trek'. 'Stuur priesterstudenten een tijdje op bokses', is zijn praktisch advies. Je moet je vijanden liefhebben, maar niet zó erg dat je geen vijanden meer ziet, zegt hij. *Catholica* is een spreekbuis van orthodoxe katholieken. Niet de enige, en er zijn andere groepjes en opinieelers die dit blad weer niet erg zien zitten. Toch is er een gemengd publiek op deze dag, zeker niet alleen grijze hoofden, ook veertigers en jonge gezinnen.

Als dit een jaarlijkse dag wordt, wat het bestuur wil, zou die zomaar kunnen uitgroeien tot zoiets als het Contact Rooms-Katholieken twintig, dertig jaar geleden: een nieuw trefpunt van de orthodoxe groep. Zo'n dag kan dan zelfs kerkpolitieke betekenis krijgen, is de inschatting. <

REDACTIE KERK EN RELIGIE nd.nl/geloof

Opening Nationale Synode door baptist

► DORDRECHT

Baptistenpredikant Teun van der Leer en protestants predikant Harmen van Wijnen spreken tijdens de Nationale Synode. Dat heeft de organisatie gisteren bekendgemaakt. Het protestants forum van kerken en individuele leden wordt op 10 december geopend met een viering in de Grote Kerk van Dordrecht. Van der Leer, rector van het baptistenseminarium, zal dan spreken. Van Wijnen, directeur van de protestantse jongerenorganisaties JOP en HGJB, spreekt tijdens de slotbijeenkomst zaterdagmiddag 11 december. Naar de Nationale Synode komen in elk geval delegaties van de Protestantse Kerk, de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de voortgezette Gereformeerde Kerken, de Remonstrantse Broederschap en de Quakers, zegt projectleider Bert de Jong. Ook melden individuele leden zich aan. ForumC en het *Nederlands Dagblad* organiseren op 17 november in Amersfoort een debat over de Nationale Synode. <

AP nd.nl/geloof

Politie houdt betogers tegen bij Vaticaan

► ROME

De politie van Rome heeft zondagavond betogers tegengehouden die op weg waren naar het Vaticaan. Het ging om enkele tientallen mensen die in hun kindertijd door katholieke geestelijken zijn misbruikt. Zij wilden met hun actie aan anderen laten zien dat zij niet alleen zijn. De organisatoren willen dat de Verenigde Naties stelselmatig seksueel misbruik van kinderen bestempelen als misdad tegen de menselijkheid. 'Vijftig jaar dacht ik dat ik de enige persoon in de hele wereld was die door een priester was misbruikt', zei een slachtoffer. <

LOKAAL

GERARD TER HORST nd.nl/geloof BEELD D. SCHEEPSTRA

■ MEER EENHEID GEREFORMEERD APELDOORN

Vijf gereformeerde kerken in Apeldoorn gaan nauwer met elkaar samenwerken. Dat viert op zondag met een gezamenlijke middagdienst in de Grote Kerk, waar ook het heilig avondmaal gevierd zal worden. Deze dienst begint om 16.30 uur. Het gaat om drie Christelijke Gereformeerde Kerken (Samuelkerk, Barnabaskerk en Andreaskerk) en twee Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), De Voorhof en De Koningshof. In totaal tellen deze vijf kerken ruim tweeduizend leden. De nauwere samenwerking houdt in dat de viering van het heilig avondmaal open is voor de leden uit elkaars kerken, en dat predikanten voorgaan op elkaars kansels. Eerder al hadden de kerken elkaar aanvaard als 'gemeenten van Jezus Christus'. Een commissie gaat nu onderzoeken hoe en op welke terreinen verder samengewerkt kan worden.

■ VERHUIZING KERKKLOK IN HARLINGEN

Een kraanbedrijf moest er afgelopen week aan te pas komen om de kerkklok van de Ichthuskerk in Harlingen uit de toren te takelen. Het kerkgebouw van de Christelijke Gereformeerde Kerk in de Friese havenstad is ontruimd en verkocht. De verkoop van het kerkgebouw is een direct gevolg van het samengaan van de Christelijke Gereformeerde Kerk met de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt). De nieuwe, gefedereerde gemeente komt samen in kerkgebouw De Haven, aan de Noordoostersingel.

Voor de in 1968 gegoten kerkklok wordt een plek gezocht op het terrein van De Haven. Overigens niet om deze daar te luiden, daar ontbreken vergunningen voor. De kerkklok wordt mogelijk in een standaard op het kerkplein gezet, laat kerkenraadslid Van der Weide weten. Een ontwerp daarvoor wordt deze week door de kerkenraad besproken. De Ichthuskerk, evenals de klok gebouwd in 1968, is verkocht aan een accountantskantoor. Tot eind

De kerkklok wordt uit de toren van de Ichthuskerk in Harlingen getakeld.

2008 werden er diensten gehouden. Vanaf advent, nu bijna twee jaar geleden, volgden gezamenlijke diensten met de vrijgemaakt-gereformeerden.

■ SAMUELKERK APELDOORN-ZUID VIJFTIG JAAR De christelijk-gereformeerde Samuelkerk in Apeldoorn-Zuid bestaat vijftig jaar. Dat is afgelopen weekeinde feestelijk gevierd. Zo is er een jubileumboek gepresenteerd waarin de geschiedenis van de

gemeente is opgetekend, inclusief archiefphoto's en -materiaal.

Zaterdag was het open huis in de Samuëlkerk, en voor de ruim vierhonderd gemeenteleden was er 's middags een bijeenkomst voor het hele gezin. Zondag volgden een dienst voor gemeenteleden en een dankdienst waar ook gasten welkom waren en onder meer op gebak werden getrakteerd. Oud-predikanten leverden een bijdrage aan deze dienst. Het jubileumboek kost vijftien euro en is te bestellen via de website van de kerk: www.samuelkerk.nl.

■ DIACONALE HULPDIENST 'VOOR ELKAAR EDE'

Een Edenaar die wel wat hulp kan gebruiken, kan voortaan terecht bij de diaconale hulpdienst 'Voor elkaar Ede'. Deze hulpdienst is een initiatief van het Diaconaal Platform Ede, waarin diaconieën van meer dan twintig kerken samenwerken. 'Voor elkaar Ede' kent een hulplijn, 0900 4474474, waar vragen neergelegd kunnen worden. Als blijkt dat iemand een sociaal netwerk, gezondheid of financiën ontbeert, zoekt de dienst naar iemand of naar een (kerkelijke) groep die hulp wil bieden. De hulpdienst is zaterdag door SGP-wethouder Breunis van de Weerd in werking gesteld. Hij juicht het initiatief toe omdat het het bieden van onderlinge hulp stimuleert. 'We beseffen dat Vadertje Staat niet alles meer kan verzorgen. Het komt weer meer op de onderlinge hulp aan. Dan is het goed als mensen uit de kerken daar ook een rol in willen vervullen.'

■ MUSEUM VAALS TOONT ST.-BARBARABEELDEN

Museum Vaals heeft tot en met 4 december een tentoonstelling ingericht over Sint-Barbara, in relatie tot de vroegere mijnbouw in de regio. Zij geldt als patrones van de mijnbouw. Het museum toont vijf grote beelden van de beschermheilige.

►tips? e-mail naar lokaal@nd.nl.

KERKNIEUWS

■ PROTESTANTSE KERK

BEROEPEN te Driesum (hervormd) en te Sirjansland (hervormd): kandidaat B.L.P. Trammer te Harskamp.

jubiläum

NIJVERDAL | 5 NOVEMBER | zestig jaar hervormd predikant: ds. S. de Roest (1924). Standplaatsen: Ommelandervijk (1950), IJmuiden-Oost (1955), Arnhem (1961), Drachten (eervol ontheven, godsdienstleraar aan het Ichthuscollege, 1967), Den Burg (1973), Usselo (1977) en Surhuisterveen (1983). Met emeritaat: 1987. Veenendaal | 6 november | vijftig jaar hervormd predikant: ds. B.J. Wiegeraad (1935). Standplaatsen: Herkingen (1960), predikant-directeur van de IZB (1965), Amersfoort (1973), De Bilt (1981) en Reeuwijk (1993). Met emeritaat: 1997.

■ CHR. GEREFORMEERDE KERKEN afscheid

ENSCHDEDE-WEST | 7 november | ds. J. van der Wal, wegens vertrek naar Baarn.

jubiläum

APELDOORN | 5 NOVEMBER | zestig jaar predikant: prof.dr. W. van 't Spijker (1926). Standplaatsen: Drogeham (1950), Utrecht-Centrum (1962), Apeldoorn (hoogleraar kerkgeschiedenis en kerkrecht TU; 1972). Met emeritaat: 1997.

■ HERSTELD HERVORMDE KERK

BEROEPEN te Emst-Epe en omstreken in combinatie met Wapenveld-Wezep: W. Pieters te Garderen; te Nieuwleusen: J. den Boer te Urk (Moria), die bedankte voor Ouddorp. AANGENOMEN naar Woudenberg: J. Joppe te St.-Maartensdijk.

REDACTIE BUITENLAND nd.nl/buitenland BEELD EPA / ALI ABBAS

'De regering beschermt ons niet'

... Zijn er straks nog christenen in Irak?

... De kans dat de gijzeling van zondag in een Syrisch-Chaldeeuwse kerk in Bagdad leidt tot een verdere uittocht van christenen, is levensgroot.

► BAGDAD

'Het was een bloedbad daarbinnen, en nu zijn ze het aan het opruimen', zegt Read Hadi. Hij wacht buiten de Syrisch-Chaldeeuwse kerk Saiydat al-Najat in de Iraakse hoofdstad Bagdad bij zijn auto. Op het dak daarvan staat een doods-kist met het lichaam van zijn neef, een van de 52 mensen die zijn omgekomen bij de gijzeling, zondag, door radicale islamisten van en de daaropvolgende bestorming door veiligheidstroepen. 'Wij, christenen, worden niet voldoende beschermd. Wat moet ik nu doen? Weggaan en elders asiel aanvragen?'

Hadi, die pas het afgezette terrein van de kerk op mag om zijn neef te begraven, als de politie dat goedvindt, is niet de enige die met deze vraag worstelt. Abu Sami, wiens vrouw de gijzeling overleefde, vreest dat de actie van zondag het begin is van een nieuwe golf van geweld tegen Iraakse christenen. 'Ik verwacht dat toekomstige aanslagen nog heviger zullen zijn, omdat de regering niets doet om ons te beschermen', verklaarde Abu Sami tegenover de BBC. 'Veel christenen geloven nu dat er voor hen in Irak geen hoop is en dat ze maar het beste kunnen uitzien naar een ander land om in te leven.'

De verantwoordelijkheid voor de gijzeling is opgeëist door de Islamitische Staat van Irak (ISI), een soennitische beweging die banden heeft met het terrorismenetwerk al-Qaeda. De kerk was op 1 augustus 2004 ook al mikpunt. Op die dag werden zes christelijke kerken aangevallen, waarbij diverse doden en gewonden vielen. ISI noemde de Saiydat al-Najat kerk een 'smerige plaats van de ongelovigen die Iraakse christenen lang hebben gebruikt als basis om de islam te bestrijden'.

De vrees voor een nieuwe golf van geweld is geenszins denkbeeldig. De christelijke minderheid in Irak – overwegend van katholieke signatuur – wordt systematisch onderdrukt. Velen hebben het land inmiddels verlaten. Vormden in 1980 de katholieken nog 2,89 procent van de Iraakse bevolking, in 2008 was dat nog maar 0,89 procent.

bomgordels

Voor Aramese christenen hebben het moeilijk. Zij zijn niet alleen een religieuze, maar ook een etnische minderheid. Bovendien worden zij vanwege hun religie vaak geïdentificeerd met de Amerikaanse troepen. Sinds de interventie 2003 van internationale troepenmacht zijn dan ook honderdduizenden Arameeërs (in Irak ook wel bekend als Syriërs, Chaldeeërs

Patriarch Emmanuel III Delly (m.) bracht gisteren een bezoek aan de Syrisch-Chaldeeuwse Saiydat al-Najat kathedraal in Bagdad, waar zondag een gijzelingsactie uitliep op een drama dat aan zeker 52 mensen het leven kostte.

of Assyriërs) weggevlucht – veelal naar Syrië, Jordanië of westerse landen. De Aramees-Chaldeeuwse aartsbisschop van Kirkuk, Louis Sako, klaagde nog geen maand geleden in Brussel over de vervolging van christenen in Irak. De gijzelingsactie van zondag volgde op een mislukte aanval op een beurs. De aanvallers gingen naar de nabijgelegen

kerk om zich daar te verschuilen en namen er circa 120 mensen in gijzeling, die een mis bijwoonden. Na enkele uren vergeefs onderhandelen maakten veiligheidsdiensten een einde aan de gijzeling, door de kerk te bestormen. De gijzelnemers gooiden granaten en lieten bomgordels ontploffen. Mogelijk hebben ook de bestormers slachtoffers

gemaakt. Behalve de doden vielen er 67 gewonden. De ISI heeft bedreigd met meer geweld tegen christenen en kerken in Irak, Egypte en andere landen, als niet binnen 48 uur twee vrouwen vrijkomen die in Egypte zouden worden vastgehouden, omdat ze zich zouden hebben bekeerd of zouden willen bekeren tot de islam.<

NL

REDACTIE POLITIEK nd.nl/politiek

'Arabische Liga mag nu niet zwijgen'

► DEN HAAG

HET CDA WIL DAT MINISTER ROSENTHAL (BUITENLANDSE ZAKEN) DE ARABISCHE LIGA OPROEPT DE GIJZELINGSACTIE TEGEN CHRISTENEN IN IRAK SCHERP TE VEROORDELEN. VOLGENS DE CHRISTENUNIE TOONT HET DRAMA AAN DAT VLUCHTELINGEN NIET VEILIG NAAR IRAK KUNNEN TERUGKEREN.

Beide partijen doen hun uitingen nadat zondag een gijzelingsactie in de Saiydat al-Najat (Onze Lieve Vrouwe Kathedraal) in Bagdad op een bloedbad was uitgelopen. Meer dan vijftig mensen kwamen om, toen Iraakse en Amerikaanse militairen een einde maakten aan een gijzeling in de Chaldeeus-katholieke kerk.

'Dit is een escalatie van geweld tegen christenen, die al tweeduizend jaar in Irak wonen en de afgelopen jaren stelselmatig verdreven worden', aldus CDA-Kamerlid Pieter Omtzigt. 'En weer blijft het stil in de wereld. Ik had een veroordeling verwacht van de Arabische Liga, die zich zeker uitgesproken zou hebben als een gijzeling had plaatsgevonden in een moskee in het Westen.' Het CDA roept daarom minister Rosenthal op, de Arabische Liga uit te dagen, afstand te nemen van de gijzeling.

De minister veroordeelde gisteren de gijzelingsactie als 'een laffe en wrede terreurdaad' en beloofde er bij de Iraakse regering op aan te dringen dat er een grondig onderzoek naar de zaak wordt verricht en dat de schuldigen worden bestraft. Ook vindt de bewindsman dat de Irak maatregelen moet nemen om te voorkomen dat zo iets nog een keer kan gebeuren. 'Ik zal erop aandringen dat we deze zaken ook in EU-verband aan de orde stellen bij de Iraakse autoriteiten', aldus Rosenthal.

Volgens de ChristenUnie toont het gijzelingsdrama aan dat het niet veilig genoeg is, vluchtelingen terug te sturen naar Irak. Kamerlid Joël Voordewind vindt daarom dat Nederland alle gedwongen uitzettingen van asielzoekers naar Irak moet opschorten.

Voordewind wil minister Gerd Leers (Immigratie en Asiel) vandaag tijdens het vragenuurtje in de Kamer ter verantwoording roepen. Volgens de CU-parlementariër dreigt morgen een groep van dertig Iraakezen te worden uitgezet. Hij wil dat voorkomen en wijst er onder meer op dat ook de UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, Nederland heeft opgeroepen voorlopig geen mensen naar Irak uit te zetten.

Naar aanleiding van de gijzelingsactie in Bagdad organiseert de ChristenUnie vanmiddag in het Kamergebouw een bijeenkomst om te kijken welke stappen Nederland en de Europese Unie moeten nemen om christenen in Irak beter te beschermen. De bijeenkomst heeft plaats in overleg met de Aramese Beweging voor Mensenrechten.<

NL

ALBERT HELLER nd.nl/binnenland

Dramatische slag voor ICCO

►► vervolg van pagina 1

De 23 allianties die de eerste ronde van de aanvraag hadden overleefd, vroegen om veel meer dan de 2,1 miljard die voor de komende vijf jaar beschikbaar is. De ICCO-coalitie, waar onder de paraplu van Prisma ook een reeks christelijke organisaties aan verbonden is, kreeg nog geen driekwart van het aangevraagde bedrag. Dat kwam hard aan. 'Dit is een dramatische terugslag', zei Marinus Verweij, voorzitter van ICCO's Raad van Bestuur. 'Dit raakt mensen in ontwikkelingslanden in hun dagelijks bestaan, dat toch al zwaar is.' Voor organisaties als ICCO, die voor een aanzienlijk deel

afhankelijk zijn van subsidies, is het een zware slag. 'Dit zal ergens opgevangen moeten worden', stelt woordvoerder Jonathan Huseman. Ook bij de verschillende organisaties die gisteren te horen kregen niets meer te zullen ontvangen, zal fors gekort moeten worden op projecten. Onder die organisaties zijn Terre des Hommes en het Liliane Fonds. Bij Prisma-lid Dorcas was gisteren sprake van een lichte teleurstelling. 'Maar', zo zegt directeur Ruud van Eijle, 'wij hoeven geen projecten stop te zetten.' Dorcas, is net als andere christelijke organisatie als ZOA en Woord en Daad slechts voor een klein deel afhankelijk van overheids-subsidies. 'Onze inkom-

sten zijn veel breder gespreid', zegt van Eijle. 'Wij zoeken de grootste steun bij de achterban.' Het nieuwe medefinancieringsstelsel moest versnippering tegengaan. Organisaties moesten allianties aangaan en beter samenwerken. Eerder werd al duidelijk dat de organisaties weliswaar samen in een alliantie zitten, maar in de praktijk maar weinig samendoen. Bovendien is het aantal door de staat gesteunde organisaties gestegen van 86 naar ruim honderd in de komende vijf jaar. Daarmee komt nog geen einde aan de door de Wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid neergesabelde 'versnipperde hulpindustrie'.<

advertentie

De C van Copyright.

Neem nu een proefabonnement van 4 weken voor € 12,- op het vernieuwde NEDERLANDS DAGBLAD. Ontdek dat nieuws in het NEDERLANDS DAGBLAD niet van iedereen is, maar alleen van u als abonnee. Vul de bon in of ga naar nd.nl

Ja stuur mij het nd*.		BON
Naam:		m/v
Straat:		
Postcode:	Woonplaats:	
Telefoon (i.v.m. controle bezorging):		
E-mail:		
Ingangsdatum:		
Ik betaal via:		
☐ automatische incasso	☐ acceptgiro	
Bankrekening:		
Handtekening:		

Verstuur de ingevulde bon zonder postzegel naar: Nederlands Dagblad, Antwoordnummer 1004, 3770 VB Barneveld. Dit aanbod geldt alleen als je de afgelopen 6 maanden geen (proef-)abonnement heeft gehad. Wij gaan zorgvuldig met jouw gegevens om, zie hiervoor www.nd.nl/privacy.

nd DE KRANT MET DE C

NL

GERARD BEVERDAM nd.nl/binnenland

Gymjuf 'te makkelijk' over ongehuwd op reis

... Een gymjuf kreeg geen baan omdat ze ongehuwd met haar vriend op wereldreis is geweest.

... Volgens de evangelische basisschool staat ze onvoldoende achter de grondslag.

► UTRECHT

Basisschool Het Schatrijk in Zaandam zocht afgelopen zomer een gymdocent voor acht lesuren per week. Susanne Lakeman leek na enkele telefoongesprekken een ideale kandidaat voor de functie. Maar in het officiële sollicitatiegesprek rezen er twijfels over de manier waarop de gymlerares omgaat met de evangelische leefregels die de school wil uitdragen. Met haar vriend op wereld-

reis gaan en de kamer delen, was voor de nog ongehuwde lerares geen probleem.

De docente bewegingsonderwijs voelde zich afgewezen, toen ze de baan uiteindelijk niet kreeg. 'Ik heb nu het stempeltje: ongeschikt voor het evangelisch onderwijs. Dat vind ik heel erg', zei ze gistermiddag bij de Commissie Gelijke Behandeling (CGB), waar ze een klacht tegen de school heeft ingediend. Ze vindt dat ze ongelijk is behandeld op grond van haar burgerlijke staat.

Wat de zaak een extra emotionele lading geeft, is dat de vader van de gymdocente en schooldirecteur Marc van de Geer oude bekenden zijn. 'Ik ken mijn dochter goed genoeg om te weten dat ze het geloof serieus neemt', zei Jan Lakeman gisteren bij de CGB. Toen hij

hoorde van de afwijzing van zijn dochter, voerde hij een vinnig telefoongesprek met Van de Geer. Die zei gisteren dat hij er aanvankelijk van uitging dat de gymlerares wel bij de school zou passen. In het telefoongesprek waarin hij haar meedeelde dat ze niet kon worden benoemd, verklaarde hij 'naïef' te zijn geweest. De moeite van de sollicitatiecommissie zat niet zozeer in het ongehuwd op wereldreis gaan zelf, maar in de manier waarop de sollicitante daarover redeneerde.

'Ze gaat uit van een liefdevol en vergevend God, en vindt het een vrije keuze om met haar vriend een kamer te delen. Morgen kan ze immers weer vergeving vragen', zei Mirjam Suijndorp, lid van de medezeggenschapsraad, gisteren bij de CGB. 'Dat vind ik een vrij goedkope manier van omgaan

met een heilige, machtige God. Als je beseft dat je iets gaat doen wat niet past bij je geloof, dan heb je ook de keus om het niet te doen.'

Het feit dat de gymdocente niet bij een evangelische gemeente is aangesloten en daar volgens de sollicitatiecommissie ook geen groot belang aan lijkt te hechten, speelde ook mee bij de afwijzing.

De sollicitante vindt dat haar woorden verkeerd zijn uitgelegd. 'De evangelische opvatting over het huwelijk deel ik, en over het aansluiten bij een gemeente heb ik alleen gezegd dat het me niet binnen een maand zou lukken.' Kirsten van Boltaringen, die als advocaat van de protestants-christelijke scholenkoepel Besturenraad de school bijstaat, betoogde gisteren dat er geen sprake is van een - wettelijk

verboden - onderscheid op basis van 'het enkele feit' van burgerlijke staat.

'Ze heeft een andere opvatting over de evangelische grondslag dan de school, en kan zodoende de grondslag onvoldoende uitdragen.' Op de vraag van de CGB hoever 'de bemoeienis van de school met het privéleven van docenten gaat', zei directeur Marc van de Geer dat docenten een voorbeeldfunctie hebben. 'Je mag bij ons zijn wie je bent, maar je moet wel echt zijn. Anders prikken kinderen daar doorheen.' Advocaat Van Boltaringen benadrukte dat de Raad van State in het recente advies over de Algemene wet gelijke behandeling aangeeft dat ook 'gedragingen buiten de instelling' van belang kunnen zijn voor het verwezenlijken de grondslag.

Oordeel over acht weken. <

>>

STEPHAN BOL nd.nl/sport

Voorzitter HSV Hoek per helikopter naar uitwedstrijd

... HSV Hoek-voorzitter Bennie Langer raert spaart veel reistijd uit door met helikopter uitwedstrijd te bezoeken.

... Het lukt niet om de hele selectie per helikopter naar het noorden van het land te vervoeren.

► HOEK

Bennie Langer raert, voorzitter van topklasseclub HSV Hoek, is zaterdag per helikopter naar de uitwedstrijd van zijn club tegen HHC Hardenberg gegaan. Hoewel zijn club al zeventien jaar heel wat uren op de weg zat naar clubs uit het midden van het land, heeft de invoering van de topklasse de voetbalclub uit Zeeuws-Vlaanderen veel extra reistijd bezorgd. De spelersbus deed er zaterdag drie uur over om Hardenberg te bereiken. Langer raert deed de afstand in een uurtje, waarna hij mocht landen op het hoofdveld van de tegenstander.

Hebt u het reisje zelf betaald?

'Uiteraard. Ik ben zelf gek van vliegen. En om op tweehonderd meter hoogte deze reis over Nederland te maken, is erg mooi. Ik had al eens een helikopter naar Hoek laten komen voor een promotie-activiteit en wilde er ook eens gebruik van maken voor een uitwedstrijd. Zaterdag kwam dat heel goed uit en het reist een stuk relaxter.'

Is zo'n reis niet een onnodige belasting voor het milieu?

'Dat zou ik niet direct willen zeggen. Ik ben zelf werkzaam in de milieubranche. Als je drie uur in de auto zit en regelmatig in de file staat, geeft dat ook een extra belasting.'

Is de actie met de helikopter voor herhaling vatbaar?

'Het is me erg goed bevallen, maar nu de tijd is verzet, wordt het erg moeilijk om nog voor het donker naar huis te vliegen. Misschien dat ik aan het eind van het seizoen nog eens een reisje maak. In april moeten we de verste afstand overbruggen als we uit tegen Harkemase Boys spelen, maar dan vertrekken we al op vrijdag. Je kunt het de selectie niet aandoen om vijf uur voor de wedstrijd in de bus te gaan zitten.'

U gaat geen helikopter huren voor de hele selectie?

'Nee, daar zijn helaas geen mogelijkheden voor. Voor helikopters die zoveel personen kunnen vervoeren, moet je een speciale vergunning hebben. Maar mijn aankomst op het hoofdveld was voor de selectie wel een extra steuntje in de rug. We stonden onderaan, maar hebben zaterdag een belangrijke uitoverwinning behaald.' <

NL

Ziekenhuis Nij Smellinghe in Drachten is gekozen tot 'het beste ziekenhuis van Nederland', althans volgens Dr. Yep. Maar er zijn meer beoordelaars van ziekenhuizen.

KOOS VAN WEES nd.nl/binnenland BEELD GPD / JAN DE VRIES

Beste ziekenhuis in Drachten

... Er is een nieuwe ziekenhuisgids, Dr. Yep.

... En weer is een ander ziekenhuis uitgeroepen tot het beste van Nederland.

► DEN HAAG

'Bij de laatste drie verkiezingen tot beste ziekenhuis staan er in de top-drie in totaal acht verschillende namen. Dat zegt genoeg'. Voor iemand die net de laatste verkiezing aan dat rijtje heeft toegevoegd is Ronald Hofstede opmerkelijk openhartig. De uitgever van Dr. Yep, 'de Michelin's van de zorg', heeft het eigenlijk niet zo op lijstjes. Informatie over ziekten en hoe dan te handelen, dat is veel belangrijker.

Maar ja, de kachel moet branden en de investeringen terugverdiend, dus werd gisteren toch de titel 'beste ziekenhuis van Nederland' in het bijzijn van de (oud)-ministers van Volksgezondheid Edith Schippers en Els Borst overhandigd aan ziekenhuis Nij Smellinghe in Drachten. Want lijstjes verkopen. De consument wil niet alleen weten wat

de beste auto of het beste restaurant, maar ook wat het beste ziekenhuis is. Hoe discutabel zo'n beoordeling ook is. De gehanteerde criteria lopen erg uiteen. Dr. Yep beoordeelt voornamelijk de bedrijfsvoering van ziekenhuizen. Andere beoordelaars doen dat op het vlak van medische specialisaties of klantvriendelijkheid. Zo kan het gebeuren dat een ziekenhuis in de ene verkiezing in de top belandt, maar in de andere op plaats 95 staat.

resultaat

Een pleidooi om te beoordelen op resultaat, dus op hoeveel patiënten genezen het ziekenhuis uitwandelen, ontlokte bij de presentatie van Dr. Yep opvallend weinig enthousiasme. Maar misschien kwam dat ook doordat de suggestie werd gedaan door iemand van CZ. Die zorgverzekeraar deed onlangs een aantal ziekenhuizen in de ban, omdat ze te weinig ervaring met borstkankeroperaties zouden hebben. Een paar van die ziekenhuizen hadden net een lintje van de Borstkankervereniging gekregen, vanwege hun uitstekende zorg.

Maar één ziekenhuis is in die verkiezingen - van AD, van Elsevier, en nu dus van Dr. Yep - meermalen in de top drie gezet: het St. Antonius in Nieuwegein. Volgens het principe van 'het gewogen gemiddelde' zou dit ziekenhuis het beste van Nederland zijn.

Dr. Yep - 'de titel moest iets positiefs uitstralen' - heeft naar eigen zeggen alle ziekenhuizen bezocht, en daarbij de oren zwaar laten hangen naar tevreden patiënten. Daarbij werd onder meer gebruik gemaakt van zogenoemde *mystery guests*, mensen die zich als familielid of vriend van de patiënt voordeden om de geboden zorg en het gesprek met de specialist te beoordelen. Ook werden openbare websites met patiëntenbeoordelingen geraadpleegd, zoals die van Independer.nl. Behalve de lijstjes ('ziekenhuis met laagste ziekteverzuim', 'beste topklinisch ziekenhuis') heeft de gids artikelen over zaken als donorregistratie, plastische chirurgie, overgewicht en het verband tussen geestesziekten en kunst.

►► Dr. Yep, 321 pagina's. 12,50 euro. De Zorggeverij.

NL

REDACTIE ECONOMIE
nd.nl/economie

Nederlander betaalt te veel hypotheek

► DEN HAAG

NEDERLANDERS BETALEN MAANDELIJKS TOT WEL HONDERDEN EURO'S TEEVEL VOOR HUN HYPOTHEEK. VOLGENS DE CONSUMENTENBOND STEKEN BANKEN DAARDOOR JAARLIJKS 2,5 MILJARD EURO IN HUN ZAK.

De bond denkt dat de rentetarieven zeker een procent omlaag kunnen. Ook de Vereniging Eigen Huis (VEH) vindt de tarieven te hoog. Bij een hypothecaire lening ter hoogte van 233.000, de gemiddelde huizenprijs, betaalt de huizenbezitter jaarlijks zo maar 2330 euro te veel rente, aldus de Consumentenbond. De Consumentenbond en de VEH reageerden gisteren op onderzoek van de Nederlandse Mededingingsautoriteit waaruit blijkt dat de marges die Nederlandse hypotheekverstrekkers hanteren de afgelopen tijd fors zijn gestegen. Nader onderzoek moet uitwijzen of de banken zich schuldig hebben gemaakt aan prijsafspraken. <

NL

REDACTIE BINNENLAND
nd.nl/binnenland

VVD wil internet weg bij publieke omroep

► DEN HAAG

DE PUBLIEKE OMROEP MOET ALLE ACTIVITEITEN OP INTERNET DRASTISCH TERUGSCHROEVEN. NIEUWSSITES DIE CONCURREREN MET KRANTEN MOETEN ALLEMAAL VERDWIJNEN.

Volgens regeringspartij VVD is dat onduidelijk afgesproken tijdens de formatiebesprekingen van het nieuwe kabinet. In het regeerakkoord staat al dat de omroepen zich moeten beperken tot audiovisuele taken.

Volgens vicefractievoorzitter Anouchka van Miltenburg, die betrokken was bij de onderhandelingen, is die zin specifiek gericht op de uitdijende internetactiviteiten van de omroepen. 'Het is de bedoeling dat de nieuwssites van de omroepen verdwijnen', zegt Van Miltenburg. 'Kranten moeten proberen op internet geld te verdienen, terwijl de omroepen dat soort beperkingen niet hebben. Het is oneigenlijke concurrentie.' <

NL

STEPHAN BOL nd.nl/binnenland BEELD GPD / PHIL NIJHUIS

Kinderen? Je moet toch solliciteren

... Veel gemeenten helpen bijstandsmoeders het liefst zo snel mogelijk aan een baan.

... Vooral grote steden zijn zuinig met verlenen van vrijstelling van sollicitatieplicht.

▶ ROTTERDAM

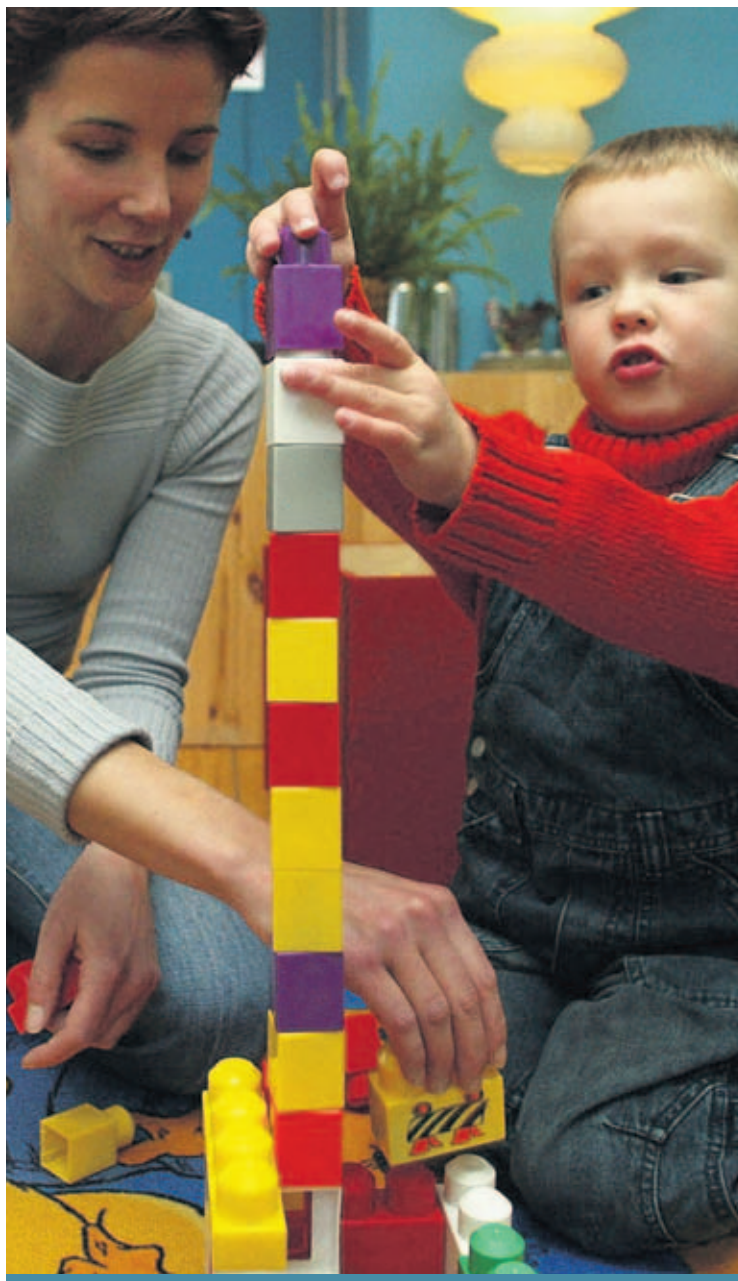
'Waarom laten we dit met z'n allen gebeuren?', vroeg columnist Elma Drayer zich donderdag af in dagblad *Trouw*. Nadat ze het regeerakkoord had doorgelezen, bleef ze haken bij de passage over de 'beperking' van de vrijstelling van sollicitatie voor alleenstaande bijstandsouders. 'Het lijkt erop dat bijstandsouders – in veruit de meeste gevallen vrouwen – binnenkort méér ernst moeten maken met het zoeken naar betaald werk.'

Uit een rondgang van deze krant langs een tiental kleine, middelgrote en grote gemeenten blijkt echter dat dit in veel gevallen al lang praktijk was. Vooral in de grote steden is het beleid erop gericht alleenstaande ouders met kinderen tot zes jaar zo snel mogelijk weer aan het werk te krijgen.

Rotterdam is hierin het strengst. 'Ons uitgangspunt is altijd de vraag geweest hoe we bijstandsouders naar nieuw werk kunnen begeleiden', zegt Mark van der Roer, woordvoerder van verantwoordelijk wethouder Dominic Schrijer. 'Pas als de conclusie wordt getrokken dat scholing een noodzakelijke stap is om werk te vinden, wordt de mogelijkheid besproken om van het recht op vrijstelling van sollicitatieplicht gebruik te maken.'

Ook in Den Haag is het begeleiden naar werk hoofdprioriteit, al heeft de gemeente daar minder succes mee dan Rotterdam. 'Over die regeling zijn we nooit enthousiast geweest', zegt Mieke Wijtema, woordvoerder van wethouder Henk Kool. 'Ouders moeten zo snel mogelijk aan het werk. Alleen als ze echt niet kunnen werken, zijn wij voor vrijstelling van de sollicitatieplicht. Maar niet omdat iemand kinderen thuis heeft.'

In de gemeente Kampen worden alleenstaande ouders wel direct uitgebreid geïnformeerd over alle opties. In een gesprek met een ambtenaar wordt 'de mogelijkheid van ontheffing van de actieve sollicitatieverplichting uitgelegd, zeker als een alleenstaande ouder een beroep doet op de zogenaamde zorgwens', zegt woordvoerder Agnus van Loenen. Dit beleid heeft tot gevolg dat een relatief grotere groep een vrijstelling krijgt. Van de 49 ouders in de doelgroep, vallen er vijftien binnen de vrijstellingsregeling. In Doetinchem krijgt 10 procent van de alleenstaande ouders met niet-schoolgaande kinderen een vrijstelling. De mogelijkheid tot ontheffing 'niet aan de grote klok gehangen', zegt woordvoerder Frieda Tax. 'Als mensen kunnen werken, vinden wij het belangrijk dat zij ook aan het werk gaan.' <

Vooral in de grote steden is het beleid erop gericht alleenstaande ouders met kinderen tot zes jaar zo snel mogelijk weer aan het werk te krijgen.

BIJSTANDSCIJFERS UIT TIEN GEMEENTEN

Het *Nederlands Dagblad* belde met tien gemeenten van verschillende omvang met de vraag hoeveel alleenstaande ouders met kinderen onder de zes in de bijstand zitten en hoeveel van hen vrijstelling van sollicitatieplicht gekregen hebben.

▶ Utrecht 572 ouders waarvan 127 vrijstelling kregen van wie ongeveer de helft om medische redenen
▶ Terneuzen 80 ouders waarvan 22 vrijstelling kregen
▶ Den Haag 4131 eenoudergezinnen waarvan ongeveer de helft in aanmerking komt voor vrijstelling. 234 kregen de vrijstelling op grond van de regeling

▶ Boskoop 12 ouders waarvan 1 vrijstelling kreeg
▶ Amersfoort 693 ouders waarvan 108 vrijstelling arbeidsverplichting (waarvan een onbekend deel door de regeling)
▶ Nijmegen 347 ouders waarvan 124 vrijstelling kregen
▶ Kampen 49 ouders waarvan 15 vrijstelling kregen
▶ Delfzijl 36 ouders waarvan 6 vrijstelling kregen
▶ Rotterdam 4169 ouders waarvan 35 vrijstelling kregen
▶ Doetinchem 103 ouders waarvan 10 vrijstelling kregen (waarvan onbekend deel door de regeling)

'Bijstandsmoeders soms geïntimideerd'

... Cynthia Ortega hoort geregeld verhalen van bijstandsmoeders die gedwongen aan het werk gaan.

... Dit gaat volgens het ChristenUnie-Kamerlid in tegen de geest van de wet.

'Ik krijg regelmatig mailtjes van alleenstaande moeders die vragen of het hun recht is niet te solliciteren zolang ze jonge kinderen hebben. Ze zijn in de war, omdat hun gemeente hen toch verplicht te gaan werken', zegt ChristenUnie-Kamerlid Cynthia Ortega. 'Ze vertellen dat de mogelijkheid om thuis voor de kinderen te zorgen, niet wordt aangeboden. Sommigen worden

zelf een beetje geïntimideerd als ze niet aan het werk gaan.'

Volgens Ortega is er in de vorige kabinetsperiode met moeite voor gezorgd dat alleenstaande ouders het recht op vrijstelling van de sollicitatieplicht zouden krijgen. Nadat de CU de keuzevrijheid van deze ouders had weten vast te leggen in het regeerakkoord, bleken gemeenten toch te proberen alleenstaande ouders uit de bijstand te krijgen. 'Toenmalig staatssecretaris Aboutaleb heeft toen de Kamer toegezegd dat hij met gemeenten zou afspreken dat ze al zouden gaan handelen in de geest van de toekomstige wet.' Die wet is nu ruim een jaar

van kracht en loopt te kort om al geëvalueerd te worden. De komst van het nieuwe kabinet lijkt ertoe te leiden dat de regeling weer wordt geschrapt en gemeenten blijken de wet anders uit te leggen dan de ChristenUnie had beoogd. Ortega is echter niet bereid dit recht voor het gezin op te geven. 'Kinderen hebben juist in de eerste vier jaren zorg van een ouder nodig. Daar is nu te weinig aandacht voor. Het beleid van gemeenten is er te veel op gericht om mensen zo snel mogelijk de arbeidsmarkt op te krijgen.' Volgens Ortega wordt dit veroorzaakt door de 'perverse prikkel' die van de huidige bijstandsregeling uitgaat. <

NL

REDACTIE POLITIEK nd.nl/politiek

Dick Pels (GroenLinks): actie tegen SGP 'op het randje'

▶ DEN HAAG

DE ACTIE OM DE SGP VIA DE RECHTER TE DWINGEN HAAR VROUWENSTANDPUNT TE WIJZIGEN 'IS OP HET RANDJE'.

Dat zegt Dick Pels, directeur van het wetenschappelijk instituut van GroenLinks, in een vraaggesprek met de nieuwste uitgave van het SGP-blad *Zicht*.

Pels keert zich met zijn standpunt tegen zijn partijgenote Katalijne Buitenweg, die namens het Clara Wichmann Proefprocesfonds, een van de initiatiefnemers is van de juridische actie tegen de SGP.

In dat proces heeft de Hoge Raad uitgesproken dat de overheid passende maatregelen tegen de SGP moet nemen omdat de SGP vrouwen niet toestaat op kieslijsten van die partij gekozen te worden, het passieve kiesrecht. Tegen

die uitspraak gaat de SGP in beroep bij het Europees Hof dat toeziet op de naleving van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.

Pels pleit in het interview voor een 'open opvatting van het begrip democratie'. Hij bedoelt daarmee dat verschillende politieke partijen in het politieke en publieke debat vrijelijk hun mening moeten kunnen uitdragen. 'Ik heb grote aarzelingen om een andere politieke partij via de rechter een bepaalde visie af te dwingen, ook al ben je er nog zo van overtuigd dat jouw visie de juiste is.'

Pels zegt verder moeite te hebben met een beroep op heilige teksten, zoals de Bijbel of de Koran. Hij vreest dat een dergelijk beroep al gauw tekort doet aan individuele rechten van mensen binnen de gemeenschap van kerk of moskee. <

NL

PETRA NOORDHUIS nd.nl/binnenland BEELD AP / LUCA BRUNO

Maatpak en BMW goed voor betrouwbare uitstraling

▶ ROTTERDAM

MET JE RIJKDOM TE KOOP LOPEN MAAKT INDRUK, ONTDEKTE PROMOVENDA STEFANIE TZIOTI.

Mensen nemen eerder advies aan van een consultant die een maatpak draagt en in een dure auto rijdt, dan van iemand die eenvoudiger is gekleed en in een middenklasser aankomt. Dat blijkt uit onderzoek van Stefanie Tzioti, die donderdag promoveert aan de Erasmus Universiteit Rotterdam op een onderzoek naar adviesaanname.

Haar onderzoek naar het effect van *power dressing* – het dragen van dure kleding om te imponeren – is een deelonderzoek. In eerste instantie was het zelfs alleen maar een 'hoekje' in het proefschrift, vertelt de promovenda. 'Het was een vraag die terloops ter sprake was gekomen: zou het kunnen dat het geïmagineerde chique Armanipak en de glimmende BMW van de consultant bijdraagt aan een grotere impact van het advies? We hebben een experimentje gedraaid. Daaruit bleek zo'n sterk effect dat we besloten meer experimenten te doen.'

Studenten bedrijfskunde waren de proefpersonen in zeven verschillende experimenten. Ze moesten een keuze maken tussen twee wijnsoorten, twee prepaidtelefoons of twee verschillende investeringen in obligaties of aandelen. 'Bij de flessen wijn ging het om een echte keuze: de studenten mochten een fles wijn mee naar huis nemen. Bij de andere producten ging het om een scenario. We zeiden: stel dat je tussen deze twee producten zou moeten kiezen, welke zou je nemen? Vooral de keuze tussen de telefoons was erg realistisch. Studenten kopen vaak een telefoon en weten er veel van. Je kunt ze niet zomaar wat wijs maken.'

De studenten maakten eerst hun eigen keuze. Daarna kregen ze advies en maakten ze een eindbeslissing. De adviseur kwam niet in levende lijve langs. 'De studenten kregen foto's te zien van de adviseur. Dat was een man in maatpak die voor een dure wagen staat of een man in een spijkerbroek en een leuke trui die voor een middenklasser staat.' Het advies van de chique geklede adviseur bleek meer invloed te hebben dan het advies van de man in spijkerbroek.

De studenten konden op een balkje aangeven waar ze stonden: ben je bijvoorbeeld duidelijk voor het product dat linksboven in het balkje staat, of heb je een lichte voorkeur voor het rechter product? 'Als iemand een sterke eigen mening heeft, blijft die persoon in negen van de tien gevallen bij zijn keuze, maar soms zie je dat ze wel verschuiven.

Voor twijfelaars kan het advies doorslaggevend zijn.'

Dat de studenten beter luisteren naar de adviseur met maatpak en dikke auto kan rationeel zijn, omdat het waarschijnlijk is dat de man op grond van zijn expertise veel geld verdient. Maar zelfs als de onderzoekers erbij vertelden dat de adviseur rijk is geworden door een loterij, hadden de mooie spulletjes effect.

De studenten in het onderzoek hebben van zichzelf niet door dat ze beïnvloedbaar zijn voor *power dressing*. 'Als je ze vraagt: van wie zou je liever advies krijgen over telefoons, zeggen ze: liever van de jongen in spijkerbroek en niet van zo'n rijkder, want die begrijpt niet goed dat het voor ons belangrijk is een goede deal te sluiten.'

Tzioti vermoedt dat *power dressing* niet alleen effectief is voor adviseurs, maar ook voor mensen in andere beroepen. 'Advies geven en nemen is een interpersoonlijk proces. Het is daarom waarschijnlijk dat kleding ook in andere beroepen effect heeft en ook bij een sollicitatiegesprek. Het kan bij twijfel tussen twee kandidaten doorslaggevend zijn.' <

Adviezen van mannen in Armanipak worden serieuzer genomen.

INTERVIEW

MARC JANSSENS nd.nl/buitenland BEELD GPD / AP

'Kabinetsplannen immigratie zijn luchtkasteel'

Europa vormt blokkade voor immigratieplannen van kabinet-Rutte

Om de immigratie naar Nederland te beperken, wil het kabinet diverse internationale verdragen en Europese richtlijnen wijzigen. Veel daarvan is bijna onmogelijk, menen rechtsgeleerden. 'Je vraagt je af: wie houdt wie nu voor de gek?'

► DEN HAAG

'Wilders is blij gemaakt met een dode mus', schamperde CDA-Kamerlid Ad Koppejan, nadat hij en Kathleen Ferrier uiteindelijk instemden met het regeer- en gedoogakkoord. Om de strenge immigratieregels voor elkaar te krijgen, zouden immers allerlei internationale en Europese regels moeten veranderen. En dat kon wel eens een onmogelijke opgave blijken.

Deskundigen op het terrein van het internationaal en Europees recht erkennen dat de plannen lastig te realiseren, zo niet onmogelijk zijn. 'Neem de bewijslast bij asielaanvragen, die meer naar de aanvrager moet worden verschoven. Daarvoor is wijziging van de EU-vluchtelingenrichtlijn nodig. Dat betekent dat je bijna alle EU-lidstaten moet overtuigen om tegen de richtlijnen van de VN Hoge Commissaris voor vluchtelingen in te gaan. De kans dat dat lukt is klein', zegt Kees Groenendijk, emeritus hoogleraar rechtssociologie aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Groenendijk is niet de enige die de plannen van het nieuwe kabinet omtrent asiel en immigratie met verbazing bekijkt. Rechtsgeleerden en Europese politici hebben erop gewezen dat internationale en Europese regels niet zomaar te veranderen zijn. Voor het wijzigen van een internationaal verdrag moet iedereen instemmen, zodat één land al een veto kan uitspreken. En een wijziging van Europese richtlijnen kan alleen de Europese Commissie op de agenda zetten. Mocht de Nederlandse regering dat al in Brussel voor elkaar weten te krijgen, dan moet vervolgens een tweederdemeerderheid van de Europese lidstaten de Nederlandse plannen steunen. Bovendien moet meer dan de helft van het Europees Parlement erachter staan, terwijl juist in dat parlement nog een geest waait die niet veel van een eurokritische anti-immigratie toon wil weten. 'Bij de Europese verkiezingen van 2009 is het parlement wel iets naar rechts opgeschoven, maar dan nog denk ik dat het grote moeite kost om daar iets voor elkaar te krijgen', reageert Jorrit Rijpma, universitair docent Europees recht aan de Universiteit Leiden.

terugkeerrichtlijn

Toch zijn er net als in Nederland ook in andere Europese landen rechts-populistische partijen opgekomen. Betekent dit dat de geesten langzaam rijp worden voor de plannen van de Nederlandse regering? Niet echt, meent Groenendijk. 'Stel dat het kabinet de Europese terugkeerrichtlijn op de agenda kan krijgen. Dan nog zal het niet snel voldoende lidstaten voor zich kunnen winnen, omdat andere landen weten dat achter de Nederlandse plannen een extreme anti-immigratie partij als die van Geert Wilders zit. Vergeet niet dat de beelden van Wilders die samen met Verhagen en Rutte achter de kathedraal stond om het regeerakkoord te presenteren, heel Europa zijn doorgegaan. Dat was in Denemarken niet geval. Wilders treedt veel meer op de voorgrond

Een wijziging van richtlijnen kan alleen de Europese Commissie op de agenda zetten. Op de foto: Immigranten die naar Spanje willen, kijken uit naar Italië.

dan de Deense Volkspartij.' Daar komt bij dat de Deense situatie heel anders is dan de Nederlandse, benadrukt Rijpma. 'Denemarken is door zijn uitzonderingspositie nooit aan de Europese asiel- en migratieregels gebonden geweest. We kunnen dus wel steeds naar Denemarken verwijzen, maar die vergelijking houdt geen stand.'

'Ik zie de EU als een bescherming tegen overhaaste en extreme reacties, zoals die nu in Nederland opkomen'

Dat Europa ondanks verschuivingen in het politieke landschap niet snel de regels zal aanpassen, heeft volgens Groenendijk een diepere oorzaak. 'Deze regels zijn een uitdrukking van gedeelde waarden. Het kabinet wil bijvoorbeeld mensen die binnen vijf jaar na het verkrijgen van hun Nederlanderschap voor een ernstig misdrijf veroordeeld worden, het Nederlanderschap ontnemen. Dat is echter in strijd met het Europees verdrag inzake nationaliteit. En niet zomaar een bepaling daarvan, maar één die als achtergrond de wandaden in het Sovjet- en nazitijdperk heeft. Toen wilden die regimes makkelijk afkomen van politieke tegenstanders of bepaalde etnische groeperingen door hen hun nationaliteit af te nemen. Die bepaling in het verdrag behoort dus tot de kern van het Europees gedachtegoed, dat je niet zomaar even wijzigt. De kans dat alle betrokken landen ermee instemmen is heel klein.' Dat geldt ook voor de aanpassing van het Associatie-akkoord tussen de Europese Unie en

Turkije. Het kabinet wil dit wijzigen, zodat ook Turken onder de inburgeringsplicht komen te vallen. 'Alle 26 lidstaten én Turkije zelf moeten daarmee instemmen, terwijl er iets heel wezenlijks als een bepaling ten aanzien van non-discriminatie voor geschrapt moet worden.' Dat zal niet gebeuren, omdat zo'n wijziging volgens Groenendijk tegen de stroom ingaat. 'Het Associatie-akkoord bestaat al sinds 1963. Vanaf dat moment probeert Turkije steeds dichterbij de Europese Unie toe te kruipen. Dan zal het land toch nu niet opeens instemmen met een voorstel dat totaal de omgekeerde richting opgaat?'

bescherming

Het gaat er dus niet alleen om dat het Brusselse besluitvormingsproces er één van de lange adem is, maar vooral dat deze langzame procedure een zinnige achtergrond heeft, meent Groenendijk. 'Ik zie de EU als een bescherming tegen overhaaste en extreme reacties, zoals die nu in Nederland opkomen. Sommigen mogen Europa nu misschien als een knellend korset ervaren, maar dat is dan wel een korset dat we met zijn allen vrijwillig hebben omgedaan. Door schade en schande van de twintigste eeuw hebben we regels opgesteld, die samen bepaalde waarden uitdrukken. Dat we deze opeens als een last ervaren, zegt meer over Nederland dan over de regels zelf.' Bovendien is het een misverstand te denken dat de Europese regels nu veel te ruimhartig zijn, vult Rijpma aan. 'De relevante Europese richtlijnen zijn al restrictief en schuren op veel punten aan tegen de ondergrens van wat internationale verdragen toestaan.' Door de kansen op aanpassing van deze regels optimistisch te presenteren, is het kabinet niet eerlijk bezig, meent hij. 'Omdat veel toch niet zal lukken, creëert de coalitie een mogelijkheid straks de schuld bij Europa te leggen. Dat zal het toch al teruglopende vertrouwen in de Europese samenwerking verder uithollen. En dat is niet eerlijk, want Nederland zat zelf bij de totstandkoming van deze regels aan tafel. Sommige

werden zelfs onder minister Nawijn en Verdonk opgesteld.'

luchtkasteel

De asiel- en immigratieplannen van CDA, VVD en PVV vormen dus deels een luchtkasteel, menen Groenendijk en Rijpma. Maar één die niet zonder gevolgen blijft. 'Misschien hoopt de coalitie dat er

'Wie houdt nu wie voor de gek? Doen CDA en VVD dat met Wilders?'

een afschrikwekkende werking richting immigranten van uit gaat. Maar de vraag is dan welke migranten je afschrikt. Van mensen die voor gezinshereniging komen, woont de familie al in Nederland, dus die hebben geen keuze. Asielzoekers weten vaak sowieso niet waar ze naartoe gaan. De kans is groot dat juist hoogopgeleide mensen die als enige een keuzemogelijkheid hebben, worden afgeschrikt. De verkeerde blijven weg, zoals ook in Denemarken blijkt. Dat land is vier of vijf plaatsen gezakt op de ranglijst voor landen die economisch aantrekkelijk zijn om je te vestigen', aldus Groenendijk. De plannen van het kabinet kunnen daarmee wel degelijk iets uitrichten, meent de Nijmeegse rechtsgeleerde. Maar dan niet ten positieve. 'De coalitiepartijen doen alsof het allemaal gratis is, terwijl dat niet zo is. Welke negatieve gevolgen kan het bijvoorbeeld hebben voor de integratie van mensen die al in Nederland wonen? Daar komt de frustratie bij, als veel ideeën niet uitvoerbaar blijken. Je kunt je afvragen: wie houdt wie nu voor de gek? Doen CDA en VVD dat met Wilders? Of houden ze met zijn drieën de samenleving voor de gek?' <

NL

REDACTIE BINNENLAND nd.nl/binnenland BEELD ANP / MARCEL ANTONISSE

'Leerlingen kennen Mulisch vooral van de tv'

... Op het Greijdanus in Zwolle is vooral De Aanslag van Mulisch bekend.

... Het boek staat vierde op de boekenranglijst die uitgebracht is door scholieren.com.

► ZWOLLE

'Ik vond het nieuws eigenlijk niet zo heel belangrijk', zegt Jarno van den Brink, naar aanleiding van het overlijden van Harry Mulisch. De zestienjarige scholier van de gereformeerde school Greijdanus in Zwolle hoorde gisterochtend dat de schrijver 'er niet meer is'. Jarno las drie jaar geleden *De Aanslag* van Mulisch, voor een schoolopdracht. 'Ik vond het een beetje een vaag boek. Toen ik er mee bezig was, vond ik het wel mooi, maar het had een heel raar open einde.' Jarno weet dat Mulisch heel veel boeken heeft geschreven en dat zijn vader 'iets met de Duitsers had'. 'En zijn ouders zijn in de oorlog gescheiden', voegt de 5vwo'er nog toe na enig nadenken.

Zijn klasgenoot, Rebecca van Weesep (16) heeft nog nooit iets van Harry Mulisch gelezen. 'Als ik een boek voor school moet lezen, kies ik gewoon een boek dat bij ons thuis in de boekenkast staat. Ik heb wel boeken van Vonne van der Meer gelezen en het boek *De Vliegeraar*. Maar we hebben niets van Harry Mulisch in de kast staan', vertelt Rebecca.

Tijdens de lessen Nederlands hebben de bovenbouwers van het vwo wel gehoord van Mulisch. Docent Nederlands op het Greijdanus, Martinus Bos: 'Vanmorgen (maandag, red.) heb ik het tijdens de les in vwo 6 over Mulisch gehad. Veel leerlingen kennen hem wel, maar ik heb het idee dat dat meer komt door Mulisch' optreden bij *De Wereld Draait Door*, dan door zijn boeken. Mulisch was echt een mediaman.' De docent van de gereformeerde school vindt Mulisch een groot schrijver. 'Mulisch geeft in zijn boeken een kijk op het na-oorlogse leven: zonder God leven, jezelf op de troon zetten en een pessimistische levensvisie. Alles gebeurt zonder dat je er zelf invloed op hebt', vat Bos samen. Het boek *De Aanslag* is bij hem favoriet en dat behandelt hij dan ook in zijn lessen. Toch raadt de school niet alle boeken van Mulisch zonder meer aan. 'Een paar jaar geleden kregen we het boek *Twee vrouwen* (over een lesbische relatie,

red.) van Mulisch om uit te delen aan de leerlingen. We hebben toen besloten het niet uit te delen, vanwege het morele gehalte. We verbieden het boek als school overigens niet, maar we promoten het ook niet.' Harry Mulisch lijkt nog steeds populair onder leerlingen van het voortgezet onderwijs. Zijn boek *De Aanslag* staat vierde op de boekenranglijst die is uitgebracht door scholieren.com, waar uittreksels van Nederlandse literatuur zijn te vinden. Mulisch moet Kluun (*Komt een vrouw bij de dokter*), Hella S. Haase (*Oeroeg*) en Tim Krabbé (*Het gouden ei*) voor zich dulden. Het boek *Twee vrouwen*, vorig jaar nog op nummer twee, is teruggezaakt naar plek elf. (Het kortstondige succes was ongetwijfeld te danken aan het feit dat

grote aantallen gratis zijn verspreid in het kader van de actie Nederland Leest.) De roman *Siegfried* is van 46 naar 62 gedaald. Ranglijstjes over de populariteit van een auteur zeggen wetenschapper Theo Witte niet zo veel. 'Mulisch is volstrekt uniek', vindt Witte, die tussen 2000 en 2005 onderzoek deed naar de literaire ontwikkeling bij havo- en vwo-scholieren. 'Hij is nog altijd populair, vooral onder leerlingen die zich willen onderscheiden. Mulisch' boeken worden gezien als 'erkend moeilijk'. De boeken zijn niet makkelijk te verteren. Je hebt ze niet binnen een of twee dagen uitgelezen, maar dat interesseert deze leerlingen ook niets, zegt Witte. Deze scholieren, veelal vwo'ers, willen hun intellectuele

grenzen opzoeken. 'Het zijn boeken die je aan het denken zetten, die vragen oproepen'. Een goed voorbeeld is *Siegfried*, dat tijdens Wittes onderzoek van hand tot hand ging onder scholieren. 'Het boek werpt de vraag op: wat zou er zijn gebeurd als Hitler kinderen had gehad? Dat vinden leerlingen een fascinerende vraag.' Sommigen zetten echt hun tanden in een Mulisch en dompelen zich onder in het verhaal en alle bijkomstigheden. Zo herinnert Witte zich een wat oudere havo 5-leerlinge die zich vol frisse moed overgaf aan *De Ontdekking van de Hemel*. Ze las niet alleen het boek, maar keek ook naar de film. 'Ze wilde zich onderscheiden en las alle recensies. Allemaal om het boek te doorgronden en ze vond het geweldig.'

Echter, Mulisch kan ook tegenvallen, weet de onderzoeker. Zo klinkt *De Aanslag* voor sommigen als een oorlogsboek vol spetterende actie. 'Maar dat valt dan toch een beetje tegen', zegt Witte, die werkt bij het Onderwijscentrum van de Rijksuniversiteit Groningen. De komende tien tot twintig jaar blijft Mulisch veelvuldig op de boekenlijsten voorkomen, schat Witte in. Wat er daarna gebeurt, is afwachten. 'Velen rekenen hem tot de grote drie: Willem Frederik Hermans, Gerard Reve en Harry Mulisch dus. Zoals ik al zei: hij is uniek.' Directeur Meinders denkt er hetzelfde over: 'Met zijn dood is een belangrijke generatie binnen de Nederlandse literatuur verdwenen.' <

Een medewerker van boekhandel Athenaeum in Amsterdam plaatst een foto van Harry Mulisch in de etalage. De schrijver overleed zaterdag op 83-jarige leeftijd.

NL

AALDERT VAN SOEST nd.nl/binnenland

Literaire lezer is traditioneel

... Gebruikers van e-readers ervaren nauwelijks verschil met traditioneel papier.

... Toch denkt 40 procent van de literatuurlezende Nederlanders dat ze dit nooit digitaal zullen gaan doen.

► AMSTERDAM

Met je benen opgetrokken op de bank een literair boek lezen. Met een laptop is dat nog wat lastig, maar met een e-reader voelt dat hetzelfde als met een 'gewoon' boek. De geur van het papier ontbreekt, maar de leeservaring is nauwelijks anders, zeggen de pioniers in het gebruik van e-readers. Literatuurwetenschapper Niels Bakker deed een onderzoek naar het lezen van literaire teksten via computer, laptop en e-readers. Vrijdag presenteert hij tijdens een symposium van de Stichting Lezen zijn resultaten.

Van alle literatuurlezers in Nederland heeft ruim 30 procent wel eens een literaire tekst gelezen via computer, laptop, mobieltje, e-reader of ander apparaat. Nog eens een kleine 30 procent denkt dat ooit te gaan doen, al

verwachten de meesten van hen dat dit nog minimaal een jaar zal duren. Ruim 40 procent wil per definitie niet aan het digitale lezen van literatuur, zij zijn ervan overtuigd dat ze dit altijd alleen maar op papier zullen doen. Volgens Bakker is de e-reader het eerste digitale apparaat dat de potentie heeft om het gedrukte boek te vervangen, maar is het nog te vroeg om te spreken van een doorbraak van het digitale lezen. 'De meeste mensen nemen nog een afwachtende houding aan.'

Het digitaal lezen van literatuur zou volgens hem een impuls kunnen krijgen als de prijs van digitale leesapparaten en digitale boeken omlaag gaat. Momenteel zijn e-boeken nog slechts een procent of twintig goedkoper dan papieren boeken. 'Dat beschouwen de lezers niet als een erg voordelige keuze.' Angélique Wouters, directeur digitale strategie bij boekhandel Selexyz, erkent dat dit hier nog een probleem ligt. 'Het prijsverschil is onder meer zo klein, omdat de overheid digitale boeken beschouwt als software', zegt ze. 'Daardoor is het btw-tarief 19 procent, terwijl dit bij papieren boeken op 6

MORELE GEVOELIGHEID

Literatuur lezen is belangrijk, daarover bestaat weinig discussie. Maar waarom eigenlijk? Volgens hoogleraar Dick Schram, hoogleraar literatuurwetenschap aan de Vrije Universiteit in Amsterdam is een van de sterkste argumenten dat literatuur reflecteert op maatschappelijke gebeurtenissen en menselijke ervaringen. 'Het zet je aan het denken en meer dan bijvoorbeeld in films mogelijk is kan een schrijver van literaire werken inzicht bieden in menselijke karakters.' Maar wat het de maatschappij precies oplevert als mensen meer literatuur lezen, is moeilijker te zeggen. Daar is volgens Schram nog weinig empirisch onderzoek naar gedaan. Toch noemt hij een verband dat wél is onderzocht: mensen die veel literaire werken lezen, hebben een grotere morele gevoeligheid.

procent ligt. Wij pleiten er al jaren voor om het tarief voor digitale boeken gelijk te trekken met uitgaven op papier.' De prijzen van e-readers dalen al wel, zegt Wouters. Niels Bakker denkt dat *tablets*, zoals de onlangs gepresenteerde iPad, voor een verdere doorbraak kunnen zorgen in het digitaal boeken lezen. Maar als het gaat om literatuur, verwacht Wouters meer van de e-reader. 'De iPad heeft veel handige functies, maar is niet gemaakt om lange teksten te lezen. De literaire lezer gaat het juist om de leeservaring. En die is bij de e-reader gewoon plezieriger. Bovendien kun je

in de trein gewoon meerdere literatuurboeken meenemen, terwijl je geen volle tas hoeft mee te sjouwen. Literatuurlezers lopen meestal niet voorop in het gebruik van nieuwe technologie, maar in de toekomst denk ik dat juist bij hen de e-reader zal aanslaan.' Er rijst dan wel een probleem voor de literatuurleefhebbers: een e-reader zet je niet in de boekenkast en die blijft dus leeg. Bakker denkt dat de echte literatuurleefhebbers dit wel als nadeel ervaren en om die reden de boeken op papier blijven kopen. 'Maar de gewone lezer ziet dit niet als een groot nadeel.' <

NL

ANP nd.nl/binnenland

Superhelden thema Kinderboekenweek

► AMSTERDAM

TJIBBE VELDKAMP SCHRIJFT HET KINDERBOEKENWEEKGESCHENK 2011.

Dat werd gisteren bekendgemaakt in het Jeugdjournaal. De 57e editie van de Kinderboekenweek vindt plaats van 5 tot en met 15 oktober onder het motto Superhelden! - Over dapper durven zijn. Veldkamp (1962) studeerde psychologie en deed enige tijd onderzoek op dit vakgebied. In 1990 besloot hij te gaan schrijven voor kinderen. Twee jaar verscheen zijn eerste boek *Een ober van niks*. In de jaren daarna combineerde hij het maken van kinderboeken met het schrijven voor weekblad *Donald Duck*. Inmiddels is hij fulltime kinderboeken-schrijver en heeft hij ongeveer dertig titels op zijn naam staan. Naast boeken voor oudere kinderen schrijft hij verhalen voor beginnende lezers en maakt hij prentenboeken. Volgens de stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB), de organisator van de Kinderboekenweek, wordt zijn oeuvre gekenmerkt door 'humor, waarbij hij serieuze onderwerpen als liefde en dood niet schuwt'. Tjibbe Veldkamp ontving dit jaar een Zilveren Griffel voor zijn kinderboek *Tiffany Dop*. <

Dankbaar en blij berichten wij de geboorte van een kleinkind

Bo

geboren op 31 oktober 2010
en dochter van

Jos en Marit Doppenberg-Hoekstra
Valkseweg 32
3771 RE Barneveld

Van oudsher is God een schuilplaats,
Zijn armen dragen u voor eeuwig.
Deuteronomium 33:27

In vertrouwen op de Heer is overleden mijn lieve vrouw, onze lieve moeder, grootmoeder
en overgrootmoeder

Kuintje Knepper – van Eijsden

Kuni

★ 18 augustus 1917 † 30 oktober 2010

Na een gezegend huwelijk van 68 jaar

Kampen: J.A. KNEPPER

Ijsselmuiden: ARJAAN KNEPPER
SUUS KNEPPER – MOSTERT

Jan en Linda
Henk en Cora
Kunneke en Aart
Gerard en Irina
Arjan en Janneke
Sanneke en Hugo
Corine en Ruud
Hans en Mirjam
Marita en Michel

Ede: PIET KNEPPER
MARGREET KNEPPER –
BROEKROELOFS

Bennet en Natascha
Petra
Markjan en Meta
Quintijn en Nadine

Bunschoten: JAN KNEPPER
HERMA KNEPPER – OOSTERHUIS

Matthijs en Alinde
Jannesjan en Jannita
Lieske en Rutger
Hannah en Larry
Machiel en Jojanneke

Gottsdorf (Dld): FIEKE VERSTEEGT – KNEPPER
HENK VERSTEEGT

Arjanne en Alex
Erik en Janneke
Jop en Mirjam

Lelystad: HANS KNEPPER

Jonathan en Barbara
Daniël en Suzanne
Eva en Jeffrey
Rachel

Soest: KUNEKE DE VRIES – KNEPPER
WALTER DE VRIES

Ruth
Rebekka
Milka en Chris
David

en achterkleinkinderen.

Marinus Postlaan 98, 8264 DR Kampen

Wij nodigen u uit voor een samenkomst van Woord en Gebed die op D.V.
3 november om 11.30 uur wordt gehouden in de Eudokiakerk, Wederiklaan 54 te
Kampen. Aansluitend aan deze bijeenkomst zal de begrafenis plaatsvinden op de
Begraafplaats Bovenbroek aan de Bovenbroeksweg in Kampen.

Voorafgaand aan de samenkomst is er gelegenheid om de familie te condoleren van
10.15 uur tot 11.15 uur in de Eudokiakerk.

"... de genade, die God schenkt, is het
eeuwige leven in Christus Jezus, onze Here."
(Romeinen 6:23b)

De Here heeft tot zich genomen mijn lieve
schoonzuster en onze tante

KUNI KNEPPER-VAN EIJSDEN

Amersfoort: W. van Eijsden-Bomhof

Neven en nichten

Onze God ontfermde zich en nam tot zich

mevrouw Kuni Knepper-van Eijsden

Wij bidden om troost en kracht voor meneer
Jan Knepper.
In Christus zijn wij met elkaar verbonden.

Aldert en Corrie Blijdorp
Aukelien Rietema
Ina van Roon
Truus Teeninga

De afgelopen week leefden wij tussen hoop
en vrees. God maakte ons Zijn plan
duidelijk en nam op 30 oktober 2010 mee
naar Zijn Eeuwig Feest, onze lieve moeder
en oma

Margarete Dijksterhuis-Folkersma

Gré

Mama is 76 jaar geworden.

Sinds 23 januari 1991 weduwe van onze
vader Dirk Dijksterhuis

*'Achter elke traan schuilt een mooie
herinnering'*

Roden: Menne en Linda Dijksterhuis
Gerwin en Renate
Marloes en Zeferino
Niels
Joanne

Assen: Jaap en Willy Dijksterhuis
Marith
Remon
Jesse
Loïs

Zwolle: Harma en Anne Douma
Romeyn
Noor
Féline

De dankdienst voor haar leven wordt
gehouden op vrijdag 5 november 2010 om
13.30 uur in de Columnakerk, Paulus
Potterstraat 2 in Groningen.
Vanaf 12.45 uur kunt u ons hier
condoleren. Wij gaan mama begraven om
15.00 uur op het Selwerderhof in
Groningen.

Correspondentieadres:
Markiezenhof 67, 9301 DB Roden

*Zalig de doden, die in de Here sterven
Openbaring 14:13*

De Here nam plotseling uit ons midden weg,
onze dierbare schoonzus en tante

Gré Dijksterhuis-Folkersma

Groningen: M. Dijksterhuis-Haveman

J. Dijksterhuis-Slump

P. Dijksterhuis

Hoogeveen: A. Dijksterhuis

R. Fernhout-de Visser

neven en nichten

30 oktober 2010

Ik ben aan U gehecht, met heel mijn ziel,
Uw rechterhand houdt mij vast.
(Ps. 63: 9)

In haar Heer en Heiland ontslapen onze lieve
vriendin

Gré Dijksterhuis

Wij bidden om geloof, moed en kracht voor haar
kinderen en kleinkinderen.

Groningen:

Rein en Els de Boer
Jan en Tiny Pruim
Cor en Pim de Ruiter
Tjip en Jitty Toornstra

De Here heeft tot zich genomen ons
verenigingslid

Gré Dijksterhuis

We zullen haar missen, maar we weten dat Gré in
leven en sterven het eigendom is van haar
trouwe Heiland Jezus Christus (zondag 1).
Dat troost ons.

Vrouwenvereniging Maranatha
Groningen-noord

*"U zult mij leiden door uw raad.
En dan hiertoe door U bereid,
neemt U mij op in heerlijkheid."
(uit psalm 73)*

De HERE heeft in Zijn heerlijkheid tot zich
genomen, onze lieve zus, schoonzus en
tante

Maria Dubbelman-Noort

sinds 1 augustus 2006 weduwe van
Willem Dubbelman

Rijnsburg 10 oktober 1937 Zwijndrecht
29 oktober 2010

Rijnsburg: Sophie van Egmond-Noort
Wim van Egmond
(in dankbare herinnering)
Daan Noort
Adrie Noort-Glasbergen

Zoutelande: Tini Mesie-Noort
Anco Mesie

Rijnsburg: Leo Noort
Hermine Noort-Dekkers

Monster: Prijna Koevoet-Noort
(in dankbare herinnering)
Henny Koevoet
Bea Koevoet-Schellevis

Rijnsburg: Albert Noort
Jannie Noort-Strijd

Zaltbommel: Atie Koevoet-Noort
Herman Koevoet

Rijnsburg: Dick Noort
Corrie Noort-Mostert

Neven en nichten

Zwijndrecht, Sumatralaan 18

Correspondentieadres: D. Noort,
Graaf Florislaan 2, 2231 EE Rijnsburg

Vrijdag 5 november zal om 14.00 uur de
samenkomst gehouden worden in de Vaste
Burchtkerk aan de Orchideestraat te
Zwijndrecht.

Voorafgaand aan de Samenkomst is er van 13.00
tot 13.45 uur gelegenheid tot
condoleren en indien mogelijk om afscheid van
haar te nemen.

Om 15.15 uur zal de begrafenis plaatsvinden
op de Algemene begraafplaats aan de
Munnikensteeg te Zwijndrecht.

Na de begrafenis is er ook nog gelegenheid tot
condoleren in eerder genoemde kerk.

*De Here is mijn herder, mij ontbreekt niets.
Psalm 23:1*

Bedroefd, maar dankbaar dat een verder lijden
haar bespaard is gebleven, geven wij kennis van
het overlijden van onze lieve moeder, oma, zus
en schoonzus

Harmina Tuin-Ridderbos

* 17 mei 1929 † 30 oktober 2010

sinds 5 juli 2006 weduwe van Hendrik Tuin

Aafko † en Dinie
Henk †
Berend en Jazna
Coba
Martijn
Jurjen
Marga
Henriët
Anja
Jurjen
Lisabeth
Pieter en Mary
Aaltjo
Jannie en Bennie
Rik
H. Snoek-Ridderbos
G. Oudenkerk-Tuin

Onze moeder, oma, zus en schoonzus is
opgebaard in de aula te Meeden.
De dienst van Woord en Gebed zal worden
gehouden op donderdag 4 november om 10.30
uur in de Gereformeerde Kerk, Hereweg 197a
te Meeden. Zij, die samen met ons afscheid
willen nemen, worden om 10.15 uur in de kerk
verwacht. Na de begrafenis is er gelegenheid tot
condoleren.

Corr.adres: Berkenlaan 10, 9651 BK Meeden

Indien u geen rouwbrief heeft ontvangen, wilt u
dan deze advertentie als zodanig beschouwen.

NL

HERMAN VEENHOF nd.nl/binnenland

‘Seculiere christenen zijn voorbeeld voor de islam’

... Emanciperen doet pijn, zegt PvdA-Kamerlid Ahmed Marcouch.

... Hij ziet seculiere christenen als voorbeeld. Zoals dat proces binnen de kerk is verlopen, moet dat nog eens, maar dan binnen de islam.

► AMSTERDAM

Ahmed Marcouch, sinds juni Tweede Kamerlid voor de PvdA, daarvoor stadsdeelvoorzitter van Amsterdam-Slotervaart en politiemanager, ziet christenen als voorbeeld voor moslims. Maar dan gaat het niet zozeer om de inhoud van het geloof als wel om het emancipatieproces dat ze doormaakten. ‘De evenwichtige christelijke geloofsbeleving die je vooral ziet in de grote steden, heeft natuurlijk te maken met een proces waarin generaties hebben leren nadenken, hebben gevochten voor hun individuele vrijheid om hun eigen keuzes te kunnen maken en deze te verdedigen tegenover hun ouders, hun samenleving. Dat zou nooit zijn gelukt als ze niet onderwezen waren in kritisch nadenken. Een pijnlijk proces waarbij er ongetwijfeld ouders zijn geweest die niet wilden dat hun kind bijvoorbeeld aan de Universiteit van Amsterdam ging studeren in plaats van aan de Vrije Universiteit, uit angst het geloof te verliezen. Zoals dat proces binnen de christelijke kerk is verlopen, moet dat nog een keer gebeuren, maar dan binnen de islam.’

tegen gelijke behandeling

Marcouch schrijft dit in zijn boek *Mijn Hollandse droom*, dat gisteren verscheen. De Marokkaans-Nederlandse politicus denkt dat moskeën en kerken in hun autoritaire vorm emancipatie en integratie belemmerden. Maar het wegdrücken van geloof uit de samenleving is ook niet de oplossing, vooral niet voor moslims die het uitstekend doen op school, maar doordeesemd zijn met de religieuze opvattingen vanuit de thuissituatie. ‘Hoe moet het zijn voor het meisje in dat korte rokje dat een gigantische stap heeft gemaakt in haar persoonlijke ontwikkeling en zowel tradities, cultuur als religie met de moderniteit heeft weten te verenigen, om erachter te komen dat dit onwenselijk is? Ze wordt pas geaccepteerd wanneer ze ten slotte ook afstand doet van haar religie. Dat is niet de prijs die je mag vragen.’ Nederland heeft deze emancipatorische strijd ook gekend, stelt Marcouch, maar die was ideologisch en kende duidelijke vijanden, ‘namelijk de kerk en de

instituten, die tegen gelijke rechten en gelijke behandeling waren.’ Volgens Marcouch hebben ‘de deskundigen’ in Nederland tot na de aanslagen in New York niets begrepen van het denken van moslims in Nederland, terwijl ze ook de veranderingen bij christenen en kerken misten. De linkse, seculiere elite kon zich niet voorstellen dat mensen leefden volgens de inhoud van hun geloof. ‘Was vanaf de jaren zeventig de linkse beweging bij wijze van spreken de leegloop van de kerken continu aan het vieren, tegelijkertijd ontstonden er nieuwe ‘kerken’ in keldertjes en afgedankte garages die later uitgroeiden tot echte moskeebouwen.’

moslim zonder baard

Marcouch vindt dat moslims in Nederland afstand mogen doen van alle vormen die zijns inziens ten onrechte als religieus verplicht worden beschouwd, maar vooral wel openlijk gelovig moeten blijven. ‘Moslims beperken zich overmatig met verwijzing naar hun geloof, terwijl de religieuze verboden of geboden een traditie kennen van interpretatie en onderzoek, die ertoe leidt dat de uitkomsten zeer gedifferentieerd kunnen zijn. Na verloop van tijd merken ze dat er hoofd- en bijzaken zijn. Dan trekken velen spijkerbroek en korte rok aan, scheren de baard eraf en gaan genieten van het leven, laten de zon op hun huid schijnen en zeggen vol trots: ik ben een moslim.’ <

PvdA-Kamerlid Ahmed Marcouch

NL

BEELD ANP / ROBIN UTRECHT

De Museumparkgarage in Rotterdam, beter bekend als de Blunderput, is gisteren geopend voor publiek. In 2005 werden de bouwkosten geraamd op vijftig miljoen euro. De parkeergelegenheid heeft uiteindelijk meer dan 108 miljoen euro gekost. De parkeergarage bevindt zich bij onder meer het museum Boijmans van Beuningen. De onderste parkeervloer is nog niet klaar.

€

REDACTIE ECONOMIE nd.nl/economie

‘Hyves krijgt meer reclame’

► DEN HAAG

DE TELEGRAAF MEDIA GROEP LIJFT HYVES IN. HET VRIENDENNETWERK BLIJFT ONAANGETAST, MAAR MEER RECLAME LIGT VOOR DE HAND.

‘Hyves blijft Hyves’, verzekerde topman Marc de Vries de aanhang van de sociale netwerksite gisteren. De overname door de Telegraaf Media Groep (TMG) heeft voorsnog weinig gevolgen voor de bijna negen miljoen gebruikers, benadrukten beide partijen. Toch ontkomt Hyves er niet aan de inkomsten op te schroeven met reclame en speciale toepassingen, zoals games. TMG wilde gisteren niet bekend maken hoeveel is betaald voor Hyves (omzet twintig miljoen euro). Analisten schatten dat het multimediabedrijf zo’n veertig miljoen euro heeft uitgetrokken met als belangrijkste doel het bereik onder consumenten via Hyves te vergroten. ‘TMG koopt met Hyves een schat aan gegevens’, zegt Piet Bakker, lector cross-media aan de Hogeschool Utrecht. ‘De

negen miljoen leden geven via hun Hyves-profiel gedetailleerde informatie over zichzelf prijs. Je kunt daar veel vernuftiger reclame op los laten dan bij traditionele media.’

Met de overname van Hyves geeft TMG de digitale ambities een belangrijke impuls, aldus topman Patrick Morley. Het zijn totale onlinenetwerk bereikt TMG naar eigen zeggen straks 62 procent van alle Nederlanders.

Punt van zorg voor TMG is volgens Bakker dat het Nederlandse Hyves, dat sinds 2004 razendsnel is uitgegroeid tot de populairste netwerksite onder jongeren, op de hiel wordt gezeten door het internationale Facebook. ‘Hyves heeft in Nederland nog een ruime voorgrond, maar er is nauwelijks nog groei. Hyves had wel internationale ambities, maar het is zelfs in België niet gelukt die waar te maken. Aan de andere kant heeft ook TMG de afgelopen tijd zijn buitenlandse activiteiten gestaakt. Maar als het doel is in Nederland de grootste

te blijven, past de aankoop van Hyves prima in die strategie.’

Hyves, dat zelfstandig blijft voortbestaan binnen TMG, hoopt van de overname te profiteren doordat gebruikers in de toekomst langere tijd op de site zullen zijn en zo de stokkende aanwas van leden compenseren. De Vries: ‘Daarbij denken we aan samenwerkingsvormen met TMG-dochters als Speurders, de huizensite Jaap.nl, Relatieplanet.nl en kindercommunity Habbo Hotel.’

Uit onlinereacties bleek dat de overname niet door alle gebruikers met gejuich werd ontvangen. Hyvers uitten zorgen over hun privacy nu de persoonlijke ontboezemingen en foto's die zij via de vriendennetwerksite delen in handen vallen van TMG.

Bakker van de Hogeschool Utrecht verwacht echter niet dat gebruikers Hyves nu massaal de rug toekeren. ‘Ze doeken echt niet hun hele vriendenkring op, alleen maar omdat TMG nu eigenaar is.’ <

VIJF VRAGEN

RUURD UBELS nd.nl/economie BEELD ANP / ROBERT VOS

EEN EU-NOODFONDS EN DE SPITSROEDEN VAN RUTTE

Er komt een permanent financieel vangnet voor bijna failliete eurolanden. Dat is een mooi vangnet, maar kan ertoe leiden dat Nederland zelfstandigheid bij ‘Brussel’ inlevert.

► BRUSSEL

■ Wat is er aan de hand?

Eind vorige week vergaderden de 27 regeringsleiders van de Europese Unie in Brussel. Aan de orde: een rapport met aanbevelingen voor meer begrotingsdiscipline in de eurozone en voor een betere afstemming van het economische beleid. Dit moet een nieuwe schulden crisis zoals in Griekenland voorkomen.

■ Hoe zien de spelregels er voor de zestien eurolanden ook al weer uit?

Het overheidstekort in een euroland mag in principe niet groter zijn dan 3 procent en de staatsschuld niet groter dan 60 procent zijn van het zogenoemde bruto binnenlands product (de waarde van alles dat een land produceert). Door de economische crisis hebben veel EU-landen de spelregels overschreden. Het gevaar is dat landen die het financieel slecht doen, alleen tegen zeer hoge rentes geld kunnen lenen. Dat kost zoveel

Premier Mark Rutte en zijn Belgische ambtgenoot Yves Leterme geven een persconferentie in Brussel.

geld, dat bezuinigd moet worden op economische herstelmaatregelen.

■ Wat is in Brussel besloten?

Na de Griekse crisis is in Europa een noodfonds opgericht waarin 440 miljard euro werd gestopt. Dat fonds loopt tot 2013 en is bedoeld om eurolanden die in financiële problemen komen, te helpen. De bedoeling is dat dit een permanent fonds wordt van 750 miljard euro, ten behoeve van landen die een puinhoop van hun begroting hebben gemaakt. Als die landen daar gebruik van maken, dan krijgen

zij wel nagenoeg automatisch sancties opgelegd. Denk hierbij aan hoge boetes.

■ Hoe nu verder?

Wat in Brussel is afgesproken, wordt nu uitgewerkt. Complicerende factor is dat de plannen die er nu liggen, een wijziging van het Verdrag van Lissabon eisen. Dat kan in sommige EU-lidstaten op zulke grote grondwettelijke en politieke bezwaren stuiten, dat daar eerst een referendum nodig is.

■ Stemt het kabinet-Rutte in met de plannen?

Premier Rutte toonde zich in Brussel tevreden met de uitkomsten van het beraad, maar het wachten is op de uitwerking van de details door EU-president Herman Van Rompuy. Hoe ingrijpender dat uitpakt, des te lastiger de meeste EU-lidstaten – en zeker ook Nederland – zullen doen. Bovendien: het ingrijpende plan van de Duitse bondskanselier Merkel om landen die hun begroting uit de hand laten lopen, tijdelijk hun stemrecht te ontnemen, is nog niet definitief van tafel. In het regeerakkoord van VVD en CDA staat echter dat met het Verdrag van Lissabon ‘voor de komende periode de grens is bereikt van overdracht van nationale bevoegdheden aan de EU’. Het ontnemen van stemrecht aan falende eurolanden botst hier hevig mee.

NL

REDACTIE POLITIEK nd.nl/politiek

D66: pardon voor Roma

► DEN HAAG

D66 WIL DAT ROMAGENZINNEN ZONDER NATIONALITEIT EEN NEDERLANDS PASPOORT KRIJGEN.

De sociaalliberalen roepen CDA-minister van Immigratie en Asiel Gerd Leers op een pardon voor deze ‘staatlozen’ in te stellen. Hierdoor kunnen zij in de toekomst solliciteren naar werk, naar de dokter gaan en een sociale huurwoning toegewezen krijgen. D66-Tweede Kamerlid Gerard Schouw vindt dat Nederland niet langer de ogen mag sluiten voor het probleem. Hij wijst met name op het toekomstperspectief van Romakinderen die wel in Nederland zijn geboren maar niet de Nederlandse nationaliteit hebben omdat hun ouders geen paspoort hebben. Zij kunnen later niet werken of studeren.

‘Deze kinderen worden kansloos geboren, alleen omdat hun ouders geen status hebben’, aldus het D66-Tweede Kamerlid. <

FAMILIEBERICHTEN

Maar wat voor lijden wij hier ook doormaken, het valt in het niet bij de schitterende heerlijkheid, die God ons straks zal laten zien (Romeinen 8: 18).

Mijn vrouw, onze moeder en oma is Thuis

Grietje Mosselaar-Rottier

*12 november 1945 † 29 oktober 2010

Ⓞ

17 november 1966

WIEGER MOSSELAAR
Hindrie en Irene
Ellen, Karmen, Cornée
Johan en Lubertha
Rianne, Marthijn ♡, Jordan
Anita
Albert en Marijke
David, Hugo, Philip
Theo en Machteld
Sari, Elva, Maren

De Holm 8, 9356 VB Tolbert

Grietje is thuis opgebaard.

De samenkomst wordt gehouden op donderdag 4 november in de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt te Leek, Tolberterstraat 24, om 13.30 uur. Aansluitend zal de begrafenis plaatsvinden op de begraafplaats te Tolbert. Voor de samenkomst is er vanaf 13.00 uur gelegenheid tot condoleren.

De Here heeft tot Zich genomen onze schoonzus en tante

Grietje Mosselaar-Rottier

Geve de Here Wieger en de kinderen/ kleinkinderen kracht en troost bij dit verdriet en gemis.

Assen: A. Hummel-Mosselaar
E.C. Hummel
Grootegast: A. Mosselaar
T. Mosselaar-van der Wal
Zuidhorn: S. Mosselaar
Assen: B.C. Mosselaar
C.W. Mosselaar-Afman
Hoogeveen: I.J. Mosselaar
G. Mosselaar-van Dijken
Kantens: J.J. Mosselaar
W. Mosselaar-Kooistra
neven en nichten

De Here nam tot zich ons trouw koorlid

Grietje Mosselaar-Rottier

Ze zong graag het lied
"Ik bouw op U, mijn Schild en mijn Verlosser".

Wij bidden haar familie de troost van de Here toe.

Zangkoor Immanuel

Alleen bij God vindt mijn ziel haar rust,
Van Hem komt mijn redding.
Hij alleen is mijn rots en mijn burcht
Ik zal niet wankelen. (Ps. 62,1 en 2 NBV)

God nam tot zich onze geliefde zwager en oom

Hans Vonkeman

Bemide man van onze toegewijde zus en tante
Rens Knoop

Amstelveen: Germon Knoop
Renee Knoop-Barzilay

Groningen: Agaath de Groot-Knoop

Haren (Gn) Riemer Knoop
Martha Knoop-Jansma

Neven en nichten

28 Oktober '10
Howick (Natal)
Zuid-Afrika

Hij heeft het geheim dat lange tijden, ja, eeuwenlang verborgen is geweest verkondigd, gedreven door Gods geest, om zo de mensen te verblijden.

Variatie op het 3e couplet van het zendinglied van M.R. van den Berg

Op donderdag 28 oktober jongstleden is in de Here ontslapen onze oud-zending en broeder

Ds. Hans Vonkeman

Hij overleed in zijn woonplaats Howick, Zuid-Afrika, op de leeftijd van 79 jaar.

Vanaf 1957 tot 1990 diende hij onze gemeente als zendingspredikant.

Met waardering en bewondering denken we terug aan de liefde waarmee hij zijn werk deed en aan de offers die hij en zijn gezin brachten. In KwaZulu-Natal, Zuid-Afrika mocht hij de blijde boodschap verkondigen, zowel in woord als in daad. Door Zulu's geboeid als hij was, zette hij zich – ook na zijn emeritaat – voor hen in.

Met dankbaarheid constateren we dat de Here zijn werk vrucht liet dragen. Velen kwamen door het zendingswerk tot geloof in Christus Jezus. In en vanuit zijn werkgebied eNkumane zijn er gemeenten ontstaan, die inmiddels zelf ook het evangelie verspreiden!

Wij bidden dat onze goede God zijn vrouw Rens, zijn kinderen en kleinkinderen nabij is en dat zij kracht zullen ontvangen om het verlies te dragen.

Namens de Nederlands
Gereformeerde Kerk van Kampen,
Terry van Dijk, voorzitter

namens de Zendingadviescommissie
en de Steunbiedende Kerken,
Jan Bouma, waarnemend voorzitter

„Dan ga ik op tot Uw altaren,
tot U, o bron van zaligheid.
Dan mag mijn ziel Uw heil ervaren.
En dankbaar ruisen alle snaren.
Voor U, die al mijn vreugde zijt
en eind'loos mij verblijdt.”
Psalm 43:4 (berijmd)

Voor verder lijden bespaard, heeft de Here thuisgehaald onze lieve moeder en oma

Aaltje Kleveringa-Boltjes

- Alie -

Sinds juni 1992 weduwe van Ment Kleveringa

Wij zijn dankbaar voor alles wat zij voor ons heeft betekend.

* Groningen, † Rotterdam,
12 september 1922 30 oktober 2010

Bergschenhoek: Piet en Corrie
Kleveringa-van Bostelen
Esmée en Bernhard
Ramon en Esmée
Doris

Spijkennisse: Ger en Margreet
Kleveringa-Dirkse
Maurice
Rutger

Correspondentieadres:
Fam. Kleveringa
In de boomgaard 12
2661 JD Bergschenhoek

Er is gelegenheid tot afscheidnemen en de familie te condoleren in de Gereformeerde kerk (vrijgemaakt), Larikslaan 215 te Rotterdam-Schiebroek, donderdag 4 november van 12.15 tot 13.10 uur, waarna om 13.15 uur de rouwdienst zal worden gehouden.

Aansluitend zal omstreeks 14.30 uur de begrafenis plaatshebben op de begraafplaats Hofwijk, Delftweg 230 te Rotterdam-Overschie.

Indien u geen rouwkaart heeft ontvangen dan verzoeken wij u deze advertentie als zodanig te beschouwen.

Na een afnemende gezondheid heeft de Here uit onze familiekring tot zich genomen onze lieve schoonzuster en tante

Tini van der Laan-van den Berg

Gré en Henk (in herinnering)

Amersfoort: Emmy en Kees

Kaapstad: Jan en Fie

Huib (in herinnering)

Duiven: Marianne

Zoetermeer: Plonie en René

Moordrecht: Nel en Leen

Neven en nichten

Beetje voor beetje ging je mij verlaten,
we konden niet zo goed meer samen praten.
Die blik, die stilte deed vaak zeer,
de vader van vroeger, die was je niet meer.

Maar als het lichaam niet meer wil
en het leven wordt een lijden,
dan komt de tijd dat je erin berust
om in Gods armen te worden opgenomen.

Verdrietig om zijn heengaan, maar met een dankbare herinnering aan de liefde die hij mij heeft gegeven, deel ik u mede dat in het volle vertrouwen op zijn Heer en Heiland van mij is heengegaan mijn lieve vader

Berend Vos

Be

Sinds 24 februari 2002 weduwnaar van
Elizabeth Johanna Bouwkamp

in de leeftijd van 80 jaar.
Groningen 31 oktober 2010

Ik wil het personeel van Verpleeghuis
Blauwborgie (De Wilg) bedanken
voor de liefdevolle verzorging van mijn vader.

Drachten: Kethy Vos

Mijn vader is opgebaard in het Yarden
uitvaartcentrum aan de Crematoriumlaan 2 te
Groningen. Bezoek: dagelijks van 11.00 tot
19.30 uur.

De afscheidsdienst zal plaatsvinden op
donderdag 4 november om 13.00 uur
in de aula van begraafplaats "Selwerderhof" aan
de Iepenlaan te Groningen.

Aansluitend zal de begrafenis plaatsvinden,
nadien is er gelegenheid tot condoleren in de
koffiekamer van het "Selwerderhof"

Correspondentieadres:
De Petten 15, 9202 VN Drachten

Liever geen bloemen

2 Korintiërs 5 vers 1

De Here nam tot zich
Onze broer, zwager en oom

Bé Vos

31 oktober 2010

Groningen: Z. Van de Waard-Vos
Haren: C. Vos - Slinkman

Neven en nichten

TIPS

activiteiten

Herold, Machteld, Elise, Siccó, Martin, Wilma, Foppe, Bert, Eja; leiding van het wie-is-de-mol-kamp 2010, allemaal heel erg bedankt voor dit SUPERKAMP!! Gr. van een deelnemer die genoten heeft van deze paar dagen Nunspeet.

Vandaag 2 november OPENDAG MYLENE (huid en lichaamsverzorging). WELKOM om te kijken, ruiken, proberen en bestellen van uw favoriete producten. Marianne Veurink de Kottergoren 37 Den Ham 0546672212.

Ps.143:8a Laat mij in de MORGEN uw liefde horen, in u stel ik mijn vertrouwen... Lieve JOKE na alles wat je hebt mee gemaakt deze bemoediging voor jouw, heel veel moed en draagkracht voor elke dag, LIEFS Ina.

concerten

GOSPELKOOR AGLOW geeft samen met het Friese trio Hieke, Jaap en Marja Krol, een concert in de Open Hof in RODEN. Vrijdag 5 nov. 20 uur Toegangsprijs €3.50.

GOSPELKOOR TIN SPERANSA dinsdag 16 november 2010 opname Nederland Zingt te Vollenhove. Voor volledige concertagenda zie www.tinsperansa.nl.

SCHÖPFUNG VAN HAYDN zaterdag 6 november in de Immanuelkerk te Ermelo. Aanvang 20 uur. Uitgevoerd door COV Putten en het Dordts Kamerorkest olv Wouter van den Braak.

Gefeliciteerd TINSPERANSA met jullie concert AANGERAAKT in Theater Harderwijk. Ook genieten van gospelmuziek? Nieuwe kans in Harderwijk op 21-12-10. Zie concertagenda WWW.TINSPERANSA.NL.

GEREFORMEERD KAMERKOOR AMERSFOORT. U kunt ons horen op het benefiet concert in de Joriskerk in Amersfoort. 5 november 19.30 uur. Ga naar www.gka.nl.

Oud Babel of nieuw Jeruzalem? Kom naar "TORENS", het nieuwe project van Gospelkoor Rejoice. Zaterdag 20 nov De Rank Zuidhorn. www.rejoice-zuidhorn.nl

6 nov.'10, concert in Kandelaarkeerk te Dordrecht. GLORIA VAN VIVALDI, mis van Michael Haydn, werken van J. Rutter. Aanv. 20.15 uur, entree € 5. Kaarten te koop aan de zaal.

cursussen

Meer weten over MOZES en Jozua? Hebt u vragen over de toorn van God of de DRIEENHEID? Schrijf u dan in voor AKZPLUS, initiatief van TU Kampen, TUApel-doorn en GHZwolle. www.AKZPlus.nl.

FAUTJE MOET KUNNEN? Of niet? Vraag dan info over de Taaltraining Ned./Spelling voor uzelf of voor uw adm. pers. bij het Centrum voor Taaladv. via www.centrumvoortaaladvies.nl of bel 0652106240.

FETSJE HARMANNY • kinder- en jeugdpsychiater nd.nl/opinie BEELD GPD / ANDRE KEIKES

STOTTEREN IS NIET PSYCHISCH

... Hoewel emoties, zowel positieve als negatieve, grote invloed hebben op onze taalproductie, ze zijn niet de primaire oorzaak van stotteren.

In de krant van 22 oktober 2010 schrijft Peter van der Heide, die zichzelf fervent stotteraar noemt, dat stotteren een psychische oorzaak heeft en niet een lichamelijke. Dat is een opmerkelijke uitspraak van een ervaringsdeskundige, aangezien uit allerlei onderzoek al geruime tijd duidelijk is dat stotteren neurobiologische oorzaak heeft. Ongeveer een op de twintig kinderen stottert merkbaar. Bij volwassenen is dat een op de honderd mensen. Ongeveer 80 procent van de stotteraars is man. Dit kan passen bij het feit dat vrouwen in het algemeen taalvaardiger zijn dan mannen, (wat in het brein verankerd ligt). In bepaalde families komt stotteren veel voor. Praten is een buitengewoon ingewikkeld proces, waarbij vele hersengebieden betrokken zijn. Bij stotteren verloopt de aansturing van de vele spieren die betrokken zijn bij de spraak, niet soepel. Bij de spraakproductie zijn de spieren van de ademhaling betrokken, van stembanden, tong, mond, lippen, gehemelte. Daarbij moeten al deze spierbewegingen gecoördineerd worden. Als iemand stottert, gaat er bij dit laatste waarschijnlijk iets mis. Stotteraars kunnen vaak prima zingen. Luidop in de klas voorlezen gaat daarentegen moeizaam. Thuis alleen op je kamer hardop een boek voorlezen lukt wel. Tegen dieren praten lukt ook, maar tegen mensen iets zeggen, zeker in een beoordelende situatie, is heel moeilijk. Dit zijn echter geen voorbeelden die pleiten voor een niet-biologische oorzaak van stotteren.

emoties

Emoties hebben veel invloed in het brein. De beleving ervan ontstaat in de hersenen. Lichaam en geest zijn geen gescheiden zaken. Emoties, zowel positieve als negatieve, hebben een grote invloed op onze taalproductie. 'Met stomheid geslagen zijn' is een bekende zegswijze. Het is te horen als we dingen moeten doen die spannend zijn, zoals spreken in het openbaar, of onder vier ogen vragen of iemand verkering met je wil. Er wordt dan gekucht, keel geschraapt, veel uh gebruikt, zinnen afgeraffeld op monotone wijze, of iets wordt met veel omhaal van woorden gebracht. De stotteraar kan nog meer gaan stotteren. Tijdens mijn coschappen maakte ik een thuisbevalling mee, waarbij een gezond kind werd geboren, na een ongecompliceerde bevalling. De vader was iemand die normaliter behoorlijk stotterde. Na de geboorte van zijn kind huilde hij van geluk, maar hij kon er geen woord meer uitkrijgen. Dit duurde nogal even. Een

Het is te horen als we dingen moeten doen die spannend zijn, zoals spreken in het openbaar. Er wordt dan gekucht, keel geschraapt, veel uh gebruikt, of iets wordt met veel omhaal van woorden gebracht.

kwartier later kon hij nog steeds niets zeggen.

psychische factoren

Ik kan mij goed voorstellen dat Peter van der Heide de indruk heeft dat stotteren psychisch is. Psychische factoren hebben immers een enorme invloed op stotteren, maar zijn niet de basale oorzaak ervan. Een kind dat stottert, vindt dat zelf meestal heel vervelend en denkt snel minder positief over zichzelf in vergelijking met anderen. Op school is het moeilijk om vragen te beantwoorden, hardop voor te lezen en helemaal om een spreekbeurt te houden. Al is een leerkracht heel invoelend en begripvol, het blijft vervelend. Klasgenoten zijn zelden allemaal begripvol en stotteraars krijgen vaak negatieve reacties of

worden zelfs gepest. Helaas komt dit ook voor bij volwassenen in hun werksituatie.

Kinderen die fors stotteren, ontwikkelen soms een tekort aan zelfvertrouwen en negatieve faalangst. Hierdoor gaan ze meer stotteren. Een heel nare vicieuze cirkel. Stotteren kan zo een factor worden die bijdraagt aan het ontwikkelen van een depressie. Het goede nieuws bij stotteren, is dat het vaak vanzelf in de loop der jaren verbetert. Bij volwassenen komt het immers aanzienlijk minder vaak voor dan bij kinderen. Wanneer stotteren belemmerend is voor een kind of volwassene, is het nodig om hulp te zoeken, zeker als negatieve gedachten over jezelf een rol spelen bij het stotteren. Het lukt lang niet altijd om het stotteren kwijt te

raken, maar belangrijk is dat een stotteraar voldoende zelfvertrouwen heeft om vanzelfsprekend van zich te laten horen. Een mens is inderdaad meer dan zijn stotteren, zoals Peter van der Heide terecht opmerkt. Maar ik hoop dat geen enkele stotteraar meent dat hij stottert vanwege het enkele feit dat hij zich een verkeerde manier van denken over zichzelf heeft aangeleerd, al dan niet ingegeven door omstandigheden.

Een stotteraar hoeft zich niet te schamen voor zijn stotteren. Hij verkeert in beroemd gezelschap. De Romeinse keizer Claudius stotterde, beroemde wetenschappers zoals Isaac Newton en Charles Darwin eveneens. En niet te vergeten de profeet Mozes. God kan stotteraars gebruiken voor grote projecten. <

commentaar nd.nl/commentaar
Jan van Benthem

IRAK

Het was een bevrijdingsactie die bij voorbaat op een mislukking zou uitlopen, zondag in de Chaldeeus-Katholieke kerk in Bagdad. Wat hun eisen verder ook waren, de terroristen die de priesters en gelovigen gijzelden hadden duidelijk het doel, zoveel mogelijk kerkgangers te doden. Hun bomvesten vol kogellagers lieten evenmin ruimte voor het eigen overleven, wat onderhandelen kansloos maakte. De reacties van hun medestanders duiden hier ook op, met de opgetogen ophef over zoveel gedode 'afgondendienaars'. Het laat ook zien tegen wie de aanslag gericht was: Christus, de Zoon van God. De kerk, met haar opvallende kruis, was vanwege het geloof in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest in de ogen van de terroristen een vuil nest van veelgodendom. De terreurgroep 'Islamitische Staat van Irak' noemde het gebouw het hoofdkwartier van de christenen in Irak in hun aanval op de islam. En wat de extremisten betreft, is dit het begin van de aanval op de kleine groep christenen in Irak. Tot de laatste getuigen van Christus toe moeten ze weg of sterven.

Maar de agenda van deze extremisten gaat verder dan Irak. Naast hun eis dat alle al-Qaeda gevangenen in Irak en Egypte zouden worden vrijgelaten, moest de Koptische kerk in Egypte ook de vrouwen vrijlaten die ze gevangen zou houden. De situatie van de christenen in Egypte wordt zo op een gevaarlijke manier verbonden aan het terrorisme in Irak. Toegeven aan de eis betekende een vrijbrief voor radicale moslims in Egypte om nog meer meisjes te kidnappen en vervolgens te verklaren dat ze zijn bekeerd tot de islam en met een moslim zijn getrouwd. Het verzet van de kerk in Egypte tegen deze praktijken heeft een nog veel bredere beschuldiging opgeleverd: de kerken zouden worden gebruikt om wapens op te slaan voor een aanval op de moslims. En in plaats van de christelijke minderheid te verdedigen, kiest de Egyptische veiligheidsdienst vaak de kant van de aanvallers.

De aanslagen en de aanvallen op christenen zorgen in het Midden-Oosten voor een christelijke Exodus van Bijbelse proporties, constateerde schrijver Robert Fisk vorige week. Slechts enkele landen, als Jordanië, beschermen hun christelijke burgers. In veel andere zijn ze aan de willekeur van militante groeperingen of de staat overgeleverd.

De aanslag in Bagdad werpt weer het volle licht op deze situatie. De wreedheid van de aanslag en de boosaardige boodschap die eraan gekoppeld is, onthullen het streven om voor alles het woord van het evangelie tot zwijgen te brengen. Dit is geen eenmalig incident. Dit blijft evenmin beperkt tot Irak. De kerk is doelwit geworden in het Midden-Oosten, openlijker en bruter dan voorheen. Daarom moet ze ook openlijker en gedreven dan tot nu toe gesteund worden, in gebed en in daden.

INGEZONDEN M. HAGENDOORN, SLIEDRECHT

Vrouwelijke cultuur

In de krant van 27 oktober las ik een bericht waarin de conclusies van hoogleraar Kees van den Bos uit Utrecht werden gepresenteerd. Het was een moment van herkenning, want ruim 22 jaar geleden heb ik tijdens een studie naar bedrijfsculturen een boekje gebruikt van Sanders en Neuijen (1988). In de inleiding daarvan stond: 'Een belangrijke aanzet tot dit onderzoek vormde het eerdere werk van dr.

Geert Hofstede, (...) die in 64 landen onderzoek deed naar de nationale cultuur, gebaseerd op een vergelijking van de vestigingen van één multinationale onderneming'. Ook toen al werd de 'zachte' Nederlandse (zachte) cultuur als 'vrouwelijk' tegenover de Amerikaanse (harde) 'mannelijke' cultuur geplaatst. Ik had even behoefte u hierop attent te maken. <

advertentie

REAGEREN?

berliner@nd.nl

Redactioneel spreekuur

▶ vanavond van 19.00 - 20.00 uur
▶ bel 0342 411711

▶ of mail naar: berliner@nd.nl

RUURD UBELS • redacteur nd.nl/opinie

GEEN DRAAGVLAK, DAN OOK GEEN NATIONAAL HISTORISCH MUSEUM

... Voordat het Nationaal Historisch Museum er kon komen, is het al geschiedenis. Gelukkig zijn er alternatieven voor het stimuleren van historisch besef.

Het was een mooi idee, Nederland een eigen Nationaal Historisch Museum: een modern gebouw waar bezoekers op interactieve manier de vaderlandse geschiedenis voorbij zien komen en zo hun historisch besef kunnen vergroten. En dat in een tijd waarin de doorsnee Nederlander - vaak niet gehinderd door veel kennis - nogal eens besmuikt en nonchalant doet over ons gezamenlijk verleden.

Maar voordat de deuren zijn geopend, is het museum zelf al geschiedenis. Eind vorige week besloot het kabinet-Rutte het museum geen eigen gebouw te geven. Exit Arnhem. Rondreizende tentoonstellingen, projecten en internet - dat worden nu de voornaamste podia waarop historisch besef moet groeien.

De VVD/CDA-coalitie bespaart met het schrappen van de nieuwbouw vijftig miljoen euro. Dat is op de miljardenbegroting van de Nederlandse staat niet heel veel geld, maar de cultuursector moet inleveren. Dan is het niet reëel, aldus VVD-staatssecretaris Zijlstra (Cultuur), aan een dergelijk risicovol project te beginnen. Zo werd het saneren van de overheidsfinanciën de nooduitgang waardoor het museum alsnog naar buiten kon worden gewerkt.

gedoe
Inderdaad, naar buiten gewerkt - het kabinet wekt niet bepaald de indruk de nieuwbouw van het Nationaal Historisch Museum met pijn in het hart te hebben geschrapt. Dat is niet vreemd en zelfs goed te verklaren.

De vierjarige geschiedenis van het nooit gerealiseerde museum is er immers een vol gedoe en onenigheid, met als gevolg dat het draagvlak eronder steeds kleiner werd. Gedoe over de vestigingsplaats, gedoe over de kosten. Maar

bovenal: onenigheid over wat het museum moest brengen. Daaruit bleek maar weer eens dat geschiedenis als wetenschap allerminst waardenvrij is. Initiatiefnemer Jan Marijnissen (SP) wijdde er samen met CDA-collega Maxime Verhagen - nu vicepremier - in 2006 mooie woorden aan: een 'Huis van de Nederlandse geschiedenis' was noodzakelijk, want 'een volk zonder geschiedenis bestaat niet'.

Mede om de critici die vreesden dat het museum te veel een etalage zou worden vol roemruchte heldendaden, voegden de beide Kamerleden eraan toe dat het nieuwe huis van de vaderlandse historie moest leiden tot 'het tot stand brengen van verbondenheid tussen de culturen hier aanwezig'.

veel veranderd
Maar dat was 2006. Sindsdien is er veel veranderd en nu zit zoiets als 'het tot stand brengen van verbondenheid' in de linkse hoek waar de klappen vallen. Treuren is evenwel niet nodig. Nog los

van het feit dat Nederland al veel goede musea telt waar de vaderlandse geschiedenis aandacht krijgt, zijn er allerlei andere manieren om te leren dat het niet nodig is besmuikt en nonchalant te doen over ons verleden. Denk bijvoorbeeld aan een fonds voor culturele instellingen die meer aandacht willen besteden aan geschiedenis - goedkoper bovendien dan een nieuw museum.

Nog beter zou het plan van het kabinet-Balkenende II uit te voeren om van geschiedenis weer een robuust schoolvak te maken en er meer pubers dan nu het geval is, les in te geven. Want kennis van het verleden is een belangrijke voorwaarde om op een zeker niveau te kunnen deelnemen aan de samenleving.

Juist in een veranderende, multiculturele samenleving is bekendheid met onze verzuilde afkomst en geschiedenis onmisbaar, ook als we er later beroepsmatig niets meer mee doen. Een mens is immers meer dan zijn betaalde baan. <

A. DE JONG • ondernemer te Zwaag nd.nl/opinie

MAAK HET LEVEN NIET TE GEESTELIJK

... Veel christenen hebben niets met het milieu. Maar in het kerkelijk leven lijkt het missionair gemeentezijn centraal te staan. Wordt het werk van Christus dan niet te veel geestelijk gezien?

Ad de Bruijne schrijft in zijn column van 9 oktober dat orthodoxe christenen niets hebben met het milieu. Hij noemt in dit verband drie oorzaken: zelfrechtvaardiging, eenzijdig omgaan met ethiek en secularisatie. Ook bespreekt hij hoe een respectvolle houding van een christen ten opzichte van schepping en milieu er uit zou moeten zien. Maar zijn er niet meer zaken te noemen die van belang zijn? Hoeveel aandacht is er voor de cultuuropdracht en het rentmeesterschap in het leven van een christen? Hoe vaak komt dit ter sprake in de prediking in de wekelijkse eredienst? Waar liggen de accenten? Vandaag lijkt het missionair gemeentezijn de centrale plaats in te nemen in ons kerkelijk leven. Waar komt de armoedige houding ten opzichte van schepping en cultuur, die veel christenen aannemen, vandaan?

natuur en genade

Als christenen de cultuuropdracht niet verstaan, hoe kunnen ze dan wel de zendingsoepdracht invullen? Hoe zit het met het verband tussen natuur en genade? Lezen we de Bijbel als een verbondsmatig evangelie, of staat de mens meer en meer centraal? Wordt het werk van Christus niet te veel geestelijk gezien en beperkt tot het werk aan de ziel? Het geschapen leven krijgt dan te weinig accent. De Bijbel spreekt van continuïteit, een concrete voortzetting van dit leven, zoals er continuïteit is tussen het Oude en het Nieuwe Testament, van Genesis naar Openbaring. Toen God de eerste mensen schiep, gaf Hij Adam de opdracht deze schepping te bewaken en te bewaren, en God zag dat het goed was. Maar de mens keerde de zaken om, en besloot zelf wat goed en kwaad is. Zo werd de mens zelf schuldig. Maar door Gods Zoon is deze schuld betaald.

kleurrijk leven

Christus zelf zegt 'Mijn koninkrijk is niet van deze wereld'. Zo zijn christenen op weg naar een betere wereld, want hier beneden is het niet; dus de harten omhoog. Maar wat betekent dit concreet voor het leven van een christen tussen schepping en herschepping? Gods verbond omvat het hele kleurrijke leven en geeft zicht op de schepping in al haar facetten. Het houdt niet op bij de muren van de kerk. Het gevaar dreigt van vergeestelijking van het leven. De taak van Adam dient juist vanwege het offer van Christus ook vandaag te worden voortgezet, omdat er volgens Gods beloften een nieuwe hemel en een nieuwe aarde komen, een nieuw Jeruzalem dat neerdaalt uit de hemel. Openbaring grijpt naar Genesis terug, volkomen harmonie van tuin en stad, natuur en cultuur. Dan is er niets mis mee om te genieten, en plezier te hebben van materiële zaken als gaven van God, Hij vraagt van ons hier verantwoord in Zijn dienst mee om te gaan. Ad de Bruijne heeft het in begin van zijn artikel over 'een medechristen met een grote slokop van een suv'. Maar moeten alle orthodoxe christenen dan in een Prius gaan rijden vanwege het milieu? Dat zou het heel saai maken voor een autoliefhebber als schrijver dezes. <

C. VAN BAARDEWIJK • lezer te Apeldoorn nd.nl/opinie BEELD ANP / KOEN VAN WEEL

PAK AAN, DIE ZIELVERKOPERS

... Op seksueel gebied gebeurt er veel wat menonwaardig en verdorven is. Waarom doen niet meer christenen hun mond open tegen dit kwaad en dit onrecht?

'Christenen laks in strijd tegen prostitutie', zo luidde de kop boven een artikel van Ilona Jacobs in de krant van 25 oktober. Dat lijkt mij ook. Al weer enige tijd geleden schreef ik een brief aan alle raden en besturen van christelijke gemeenschappen in Apeldoorn en ook aan de plaatselijke synagoge en moskee over deze dingen. Ik had gehoopt op wat reactie en actie. Maar nee.

In mijn brief schrijf ik onder meer: 'Lesbi-tieners, amateur-prosti's, telefoonseks, privéhuus, sm, nachtprosti's, sexshops, transseksuelen, seksles, no-nonsense sex, vrouwen willen seks, seks.' Dit zijn toch geen woorden voor een net stukje. Nee, maar het zijn wel woorden die je in elk nummer van het plaatselijk dagblad en in de kolommen van de huis-aan-huisbladen tegenkomt, en ook wel in landelijke dagbladen. Jongens en meisjes, soms nog kinderen; mannen en vrouwen stellen zich beschikbaar voor ontluisterende seksuele handelingen. Anderen worden beschikbaar gesteld.

Paulus schreef in de brief aan de Efeziërs: '...want het is zelfs schandelijk te noemen, wat heimelijk door hen wordt verricht'. Als Paulus nu leefde, zou hij zich een ongeluk schrikken om wat onder ons 'gangbaar' is. Met schandelijke dingen wordt vandaag via billboards, advertenties en internet openlijk en uitdagend geadverteerd. Als je niet uitkijkt, raak je er aan gewend.

Maar soms vraag je je met een schok af: Wat is dit? Is een cultuur waarin met totaal gedegenereerde seks geënt wordt, normaal? Onze kinderen en kleinkinderen groeien in zo'n samenleving met zulke dingen op. Afkeer en afwijzing van dit kwaad heeft niets te maken met preutsheid of fatsoensrakerij. Van seksualiteit binnen de door God gegeven kaders valt alleen maar positiefs te zeggen. Maar wat zich nu voordoet, is menonwaardig en verdorven en haalt mensen naar beneden en maakt ze ongelukkig. En gaat die beïnvloeding ons voorbij? Veel huwelijksellende, veel verslavings-

Koningin Beatrix bezocht afgelopen maand de tentoonstelling Journey op het Plein in Den Haag. De reizende tentoonstelling bestaat uit zeven zeecontainers waarin het verhaal van een slachtoffer van seksuele uitbuiting wordt verteld.

problematiek heeft te maken met dit kwaad. Soms denk je: waarom zijn we als kerken en christenen zo weinig betrokken bij deze problematiek? Waarom roepen we niet harder dat er een groot kwaad is in de stad en in de samenleving? Waarom roepen we 'nette' kranten en periodieken niet op hun kolommen te sluiten voor mensen die stuurloos zichzelf voor van alles en nog wat aanbieden? Hoeveel worden er niet toe gedwongen? Vrouwen, jonge meisjes en ook jongens. Hoeveel grof geweld wordt er niet toegepast in die groezelige wereld van de prostitutie?

Een wereld die voor een groot deel in handen is van niets ontziende criminelen. Projectleider mensenhandel/prostitutie Bertus Bouwer van de regio IJsselland zegt: 'Je moest eens weten wat voor mensonterende ellende er achter zo'n raam te vinden is'. 1 Timótheüs 1:10 spreekt over 'zielverkopers'. Exodus 21:16 en Deuteronomium 24:7 gaan over mensenroof. Gruwelijk kwaad in de ogen van God, die altijd uit is op recht en vrijheid voor zijn kinderen. Zou het geen tijd worden dat we als christenen, die zelf verlost en in

vrijheid gezet zijn, meer onze mond opendoen tegen dit kwaad en tegen dit onrecht? Dat we ons bewust worden van deze problematiek door er aandacht aan te geven in kerkblad en preek, meer nog dan er nu gebeurt, en ook de plaatselijke overheid op te roepen haar taak te zien. 'Haalt niets uit...' Ja, niet geschoten is altijd mis. Het is toch de taak van de kerk het evangelie te verkondigen. En dit is een vorm ervan: vrijheid en een menselijke behandeling vragen voor degenen die zo'n verschrikkelijk onrecht wordt aangedaan. <

HANNEKE KEULTJES nd.nl/buitenland BEELD GPD / AP / REED SAXON

Vermogende Republikeinse zakenvrouwen Meg Whitman (l.) en Carly Fiorina nemen het in Californië op tegen Democratische carrièrepolitici.

Dromen in bankroet Californië

... Vermogende Republikeinse zakenvrouwen steken miljoenen in hun verkiezingscampagne.

... Carly Fiorina en Meg Whitman nemen het in Californië op tegen Democratische carrièrepolitici.

► LOS ANGELES

Als twee dakpannen. Zo staan de voortanden van Carly Fiorina. Als achtjarige meisje, net naar Californië verhuisd, reed ze op haar fietsje toen ze langs de kant van de weg sinaasappels zag hangen. Echte sinaasappels! Aan een boom! Van verbazing viel ze van haar fiets en stootte met haar tanden tegen het stuur. Achtenveertig jaar later wil de voormalige baas van computergigant Hewlett-Packard senator worden en gebruikt ze het verhaal om haar 'Californische droom' te illustreren. Zo ook op deze zondagavond in een joods centrum aan de rand van Los Angeles. Klein van stuk, met zachte stem, maar welbespraakt vertelt ze over haar studies middeleeuwse geschiedenis en filosofie en rechten aan plaatselijke universiteiten. Dat ze daarna een studie bedrijfskunde afrondde aan een universiteit in het oosten van de Verenigde Staten, verzwijgt ze. Dat past immers niet in de Californische droom. 'Dat een vrouw zoals ik, met mijn achtergrond (mijn vader was 'slechts' hoogleraar), het tot algemeen directeur van het grootste elektronica bedrijf ter wereld kon schoppen.' Maar de Californische droom lijkt voorbij. De 'Golden State' zit in grote economische problemen; het begrotingstekort bedraagt een overweldigende 20 miljard dollar. De staat leeft van de ene economische hausse naar de andere, een praktijk die al begon met de goudkoorts in 1848, de olieboom, de wapenboom rond de Tweede Wereldoorlog en de technologieboom van de afgelopen decennia. De hoofdstad Sacramento wacht nu met smart op de volgende hausse om de begroting uit de rode cijfers te trekken. Robert Stern van het in Los Angeles gevestigde Center for Governmental Studies is ervan overtuigd dat die er ook wel komt. 'Iedere twintig jaar wordt Californië afgeschreven', zegt Stern. 'Maar uiteindelijk bloeit de staat altijd weer op.'

gelikte campagne

Met de leus 'Carly for California' belooft Fiorina de *Californian Dream* nieuw leven in te blazen. Ze is

niet de enige zakenvrouw in Californië die een gooi doet naar het ambt van politicus. Oud eBay-baas en miljardair Meg Whitman wil gouverneur Arnold Schwarzenegger opvolgen, die zijn maximale twee termijnen er op heeft zitten. Het gouverneurschap van Californië is een ondankbare baan, stelt hoogleraar politicologie Darryl Sragow. 'De staat is in feite bankroet.' Een situatie die niet zozeer aan politiek (wan)bestuur te wijten valt, maar aan economische omstandigheden en de belastingstructuur. 'Negentig procent van onze belasting is afkomstig uit inkomstenbelasting, btw en omzetbelasting. Al die belastinginkomsten dalen tijdens economische tegenwind.' De financiële problemen van de staat weerhielden Whitman er niet van om een astronomische 140 miljoen dollar van haar eigen geld in een gelikte verkiezingscampagne te steken; een ongeëvenaard hoog bedrag in de verkiezingsgeschiedenis. Ze maakte als eerste kandidaat ooit reclame in het Chinees en Vietnamees. Ook richtte ze zich met spotjes op Spaanstalige tv-zenders en advertenties in Spaanstalige kranten op de grote gemeenschap uit Mexico en Latijns-Amerika. Zonder steun uit die hoek, zo zei ze zelf, kan ze het gouverneurschap wel vergeten.

huishoudster

Maar toen maakte Whitman een cardinale fout. Het gezin Whitman had al negen jaar huishoudster Nicky Diaz in dienst. Maar Diaz bleek illegaal in de Verenigde Staten te zijn. Whitman zette haar meteen op straat. Net voor een belangrijk verkiezingsdebat met haar Democratische tegenstander Jerry Brown lekte het nieuws uit. 'Daarmee heeft ze haar kansen op het gouverneurschap verprutsd', stelt politicoloog Sragow. 'Als ze het zelf naar buiten had gebracht en excuses had gemaakt, was er niks aan de hand geweest.' Sragow, die zelf in het verleden een aantal verkiezingscampagnes leidde, geeft Whitman weinig kans. 'Ze is er niet in geslaagd om menselijk over te komen. Kiezers vinden haar koud en hard.' Bovendien, stelt hij, werkt haar rijkdom tegen haar. Zo wordt ze door haar banden met zakenbank Goldman Sachs geassocieerd met Wall Street. 'Dat is tegenwoordig een scheldwoord. En willen kiezers echt een gouverneur die tientallen miljoenen in een verkiezingscampagne steekt terwijl de staat bankroet is?'

Analist Stern geeft Whitman eveneens geen kans tegen politieke dinosaurus Brown (72) die al eens gouverneur was. 'Deze verkiezingsstrijd bewijst wederom dat het onmogelijk is om je in de politiek in te kopen.' De peilingen geven Sragow en Stern gelijk: Whitman heeft inmiddels een achterstand van 13 procent op haar Democratische rivaal.

sinds mensenheugenis

De Californische Senaatsrace is veel spannender, vooral door de weerzin tegen de Democratische carrièrepolitici Barbara Boxer. In het Joodse Centrum valt Fiorina haar Democratische rivaal gretig aan. Boxer zit sinds mensenheugenis in de Senaat, fnuikt de Republikein. 'De mensen hebben genoeg van politici die naar Washington gaan en daar *forever* blijven', stelt Fiorina. Het applaus resonanceert hard en lang. Voor het eerst sinds haar aantreden in 1993 is Boxers herverkiezing onzeker; de peilingen laten een nek-aan-nekrace zien. 'Dead heat' noemt Fiorina het, naar de paardenraces waarbij een foto van de finish uitsluitend moet geven over de winnaar. Als Fiorina er vandaag in slaagt om haar te verslaan, zou die Republikeinse overwinning er wel eens voor kunnen zorgen dat de Republikeinen de macht in de Senaat overnemen, zegt David Lauter van de *Los Angeles Times*. Als adjunct-hoofdredacteur coördineert hij de opiniepeilingen die zijn krant samen met de University of Southern California uitvoert. 'We zijn benieuwd of de rode opmars stopt bij de Colorado River of dat het doorrolt tot aan de Stille Oceaan.' Californië was jarenlang niet rood (Republikeins), niet blauw (Democratisch), maar een zogeheten *swing state*. De ene verkiezing kwamen de Democraten als grootste uit de bus, de andere stembusstrijd wonnen de Republikeinen. Maar in 1994 kwam daar verandering in. In dat jaar registreerde een groot aantal Latino-kiezers zich om te mogen stemmen. Sinds dat jaar is Californië een blauwe staat. Lauter vermoedt dat 2010 het eerste jaar kan worden waarin Californië voor een groot deel rood kleurt.

blik verf

Geef Curt Mitchell een kwast en een blik rode verf en hij begint alvast. In de jaren tachtig werkte Mitchell in Washington voor Democratisch

politicus Al Gore. De voormalige presidentskandidaat was toen nog een Afgevaardigde uit Tennessee. En Mitchell was een trouwe Democraat. Nu is hij echter fan van Geert Wilders ('ik heb hem hier horen spreken') en zit hij in de synagogebankjes in Los Angeles fervent te klappen voor Fiorina. 'De Democratische partij is veranderd; te veel naar links opgeschoven. Ze zwijgen over de problemen met islamitisch extremisme. Ik heb problemen met 'Obamacare' (het nieuwe gezondheidszorgstelsel), het stimuleringspakket en het feit dat te veel politici zich bemoeien met het bedrijfsleven zonder dat ze er enige ervaring in hebben.' Ondertussen praat Fiorina veel. Ze verwijst naar het moeilijke jaar dat zij en haar familie hebben doorgemaakt (in 2009 werd bij haar borstkanker geconstateerd), benadrukt de speciale positie van Amerika in de wereld en verklaart haar conservatieve inslag met de uitspraak dat ze 'vertrouwen in het goede van de mens heeft'. Maar haar standpunten blijven onbesproken. De vragen uit het publiek, een uur eerder door velen zorgvuldig met potlood op een klaargelegd papiertje geschreven, worden niet beantwoord. Lastige vragen die haar gesprekspartner Dennis Prager stelt, worden handig omzeild.

staande ovatie

Toch pakt ze het publiek – deels conservatieve, maar ook deels liberale joden – helemaal in. Bij haar vertrek wordt ze getrakteerd op een staande ovatie. Polyna Berlin, die zichzelf voorafgaand aan de bijeenkomst nog typeerde als 'een gematigde liberaal', gaat ook staan en klapt. De 29-jarige is door haar vader Mark Berlin (58), een onwankelbare Republikein, meegesleept naar het joodse centrum. 'Als je voor je dertigste geen liberaal bent, heb je geen hart. Als je na je dertigste nog steeds liberaal bent, heb je geen hersens', zegt vader Berlin, die in 1991 uit de voormalige Sovjet-Unie vluchtte. Hij hoopt dat de bekende uitdrukking van Winston Churchill ook voor zijn dochter zal gelden. 'Ik heb het socialisme meegemaakt. En in die richting willen de Democraten. Nou, dat nooit.' Dochter Polyna rolt met haar ogen. Zo'n vaart zal het heus niet lopen, lijkt ze ermee te willen zeggen. Toch bekent ze onder de indruk te zijn van de Republikeinse kandidaat. 'Ze komt intelligent en authentiek over. Ik ga dinsdag op Fiorina stemmen.' <

Nunspeet, 07.16:
“Weet jij al wat we met gym krijgen?”

Zwolle, 15.19:
“Wat hadden jullie mazzel zeg.”

**Geef ook Schoolgeld
 En geef Floor en Floris hun reis naar gereformeerd onderwijs!**

Floor en Floris, twee klasgenoten, zijn op weg naar het Greijdanus in Zwolle. Doordat het Greijdanus voor Floor en Floris niet op fietsafstand ligt, zijn zij hierdoor op het openbaar vervoer aangewezen. Dat is niet erg, maar dat brengt wel de nodige kosten met zich mee. Waardoor het er even op leek dat Floor en Floris niet het gereformeerd onderwijs konden volgen dat zij graag zouden willen.

Gelukkig biedt Stichting CFA/Schoolgeld jaarlijks honderden kinderen en gezinnen financiële ondersteuning, waarmee het vervoer van en naar gereformeerd basis-, speciaal of voortgezet onderwijs bereikbaar én betaalbaar blijft. We streven ernaar € 600.000,- op te halen, waarmee wij ieder kind het onderwijs kunnen geven dat hij of zij verdient. Op dit moment hebben we € 291.000,- opgehaald. Helpt u mee het streefbedrag te behalen?

Geef ook Schoolgeld. En geef Floor en Floris hun reis naar gereformeerd onderwijs. Uw bijdrage is welkom op **giro 5350018** t.n.v. Stichting CFA Zwolle, Loppersum of op **www.cfaschoolgeld.nl**.

Alvast bedankt!

VOOR GEREFORMEERD ONDERWIJS
www.cfaschoolgeld.nl

<p>koosgeerds.nl Coaching, training en loopbaanadvies info@koosgeerds.nl Tel: 0529 - 432 766</p>	<p>Postzegel- en munthandel VAN TRIEST B.V. Molenstraat 83 6712 CT Ede Tel. 0318 - 618074</p>	<p>BLOKHUIS BRAAKMAN architectenbureau bna Kamerlingh Onnesstraat 3 – 3817 JR Amersfoort Telefoon 033-4613972 – www.blokhuisbraakman.nl</p>	<p>ADMIRAAL JACHT- EN SCHEEPSBETIMMERINGEN Complete jacht- en scheepsbetimmeringen, keukens, badkamers e.d. Zie voor info en foto's www.admiraalbv.com ADMIRAAL B.V. Ambachtsweg 18-32 Postbus 54 8060 AB Hasselt Tel.: 038-4772187 Fax: 038-4772674</p>
<p>URBACH INSTALLATIE TECHNIEK gas water elektro sanitair verwarming dakbedekking Tuinfluterstraat 103 3853 WD Ermelo Telefoon 0341-559785</p>	<p>Contract Bouwservice BV Gasselterweg 60, 9461 TM Gieten</p>	<p>HOTIM VOOR MACHINAAL TIMMERWERK KOZIJNEN RAMEN DEUREN TRAPPEN ETC. Zeynweg 11a 9487 TA Ter Aard Telefoon 05921291488</p>	<p>VAKGARAGE HEINNEMAN Al meer dan 55 jaar Persoonlijk, Professioneel, Compleet en Betrouwbaar Als mobiliteit voor u belangrijk is! www.vakgarageheinneman.nl</p>
<p>N.N.</p>	<p>oudman keukens Balkengracht 12 • Assen Tel.: (0592) 314880 Fax.: (0592) 317714 Osloweg 39 • Groningen Tel.: (050) 3124493 Fax.: (050) 3124416 www.oudmankeukens.nl</p>	<p>blom accountant - belastingadviseur Stadsheide 4 - 9513 MH Noordburgum telefoon (0951) 47 30 77 - telefax (0951) 47 64 31 email: blom@blom-accountants.nl</p>	<p>N.N.</p>
<p>Gereformeerde Scholengemeenschap GUIDO DE BRÈS</p>	<p>JOHAN ROS onteigeningszaken b.v. ADVIESBUREAU ONTEIGENINGSZAKEN • bedrijfsobjecten • woonhuizen Provenierssingel 54 3033 EM Rotterdam t: 010 - 486 00 56 f: 010 - 467 77 24 johan@johanros.nl</p>	<p>De GSR ondersteunt de actie CFA Schoolgeld. Doet u dat ook? Gereformeerde Scholengemeenschap Randstad</p>	<p>Gereformeerde Scholengemeenschap</p>
<p>greijdanus gewoon uniek www.greijdanus.nl</p>		<p>Gereformeerde Scholengroep</p>	

WEER NEDERLAND

MICHEL SEVERIN

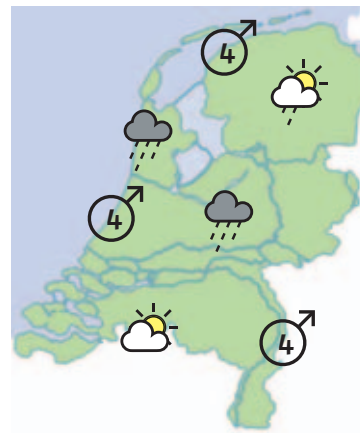

Regen

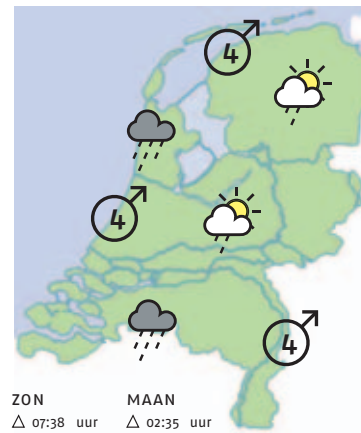
Het wordt wisselvallig weer. Na de grijze nevels van gisteren is vandaag opnieuw grijs de kleur die de boventoon voert in de lucht. Dit keer wordt de grijze lucht veroorzaakt door regen en motregen. De eerste druppels vallen al aan het begin van de ochtend in het zuidwesten en westen van het land. In de loop van de ochtend en middag trekt het regengebied oostwaarts. Er waait een stevige zuidwestenwind die boven land af en toe windkracht 4 is en aan zee en op het IJsselmeer soms de 6 Bft haalt. De temperatuur ligt tussen 11 en 13 graden. In de loop van de middag wordt het vanuit het westen droog en breekt nog heel even de zon door. In de nacht naar woensdag neemt de bewolking echter alweer toe en wordt ook de kans op regen groter. Een volgende storing nadert Nederland zodat wolken en wind het weerbeeld blijven bepalen. In de kustgebieden wordt de wind hard, 7 Bft. De meeste regen trekt woensdag over de noordelijke helft van het land. Daar wordt het een natte dag. In de zuidelijke provincies blijft het niet droog, maar wordt de regen wel wat meer afgewisseld met droge momenten.

weerplaza.nl

VANOCHTEND

VANMIDDAG

ZON
 Δ 07:38 uur
 ▼ 17:09 uur

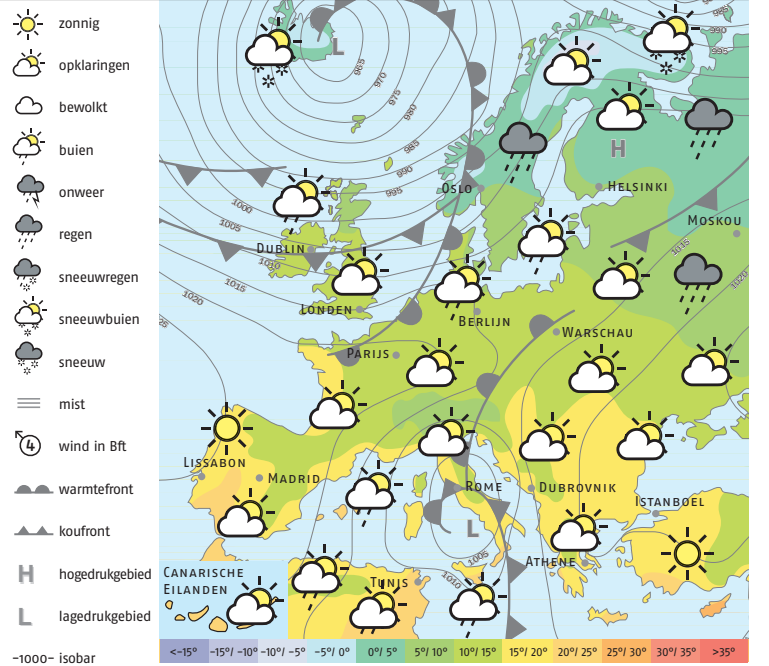
MAAN
 Δ 02:35 uur
 ▼ 15:06 uur

DINSDAG	WOENSDAG	DONDERDAG	VRIJDAG	ZATERDAG
7° 12°	10° 13°	11° 16°	11° 13°	8° 11°
60%	90%	80%	70%	60%

NEDERLAND		MORGEN		OVERMORGEN		stad		MORGEN		OVERMORGEN			
stad	weer	°C	weer	°C	stad	weer	°C	stad	weer	°C	stad	weer	°C
Amsterdam	neerslag	12	regen	13	Leeuwarden	neerslag	12	regen	13				
Arnhem	neerslag	11	regen	13	Maastricht	bewolkt	12	neerslag	13				
Breda	neerslag	12	neerslag	14	Saba	onweer	30	onweer	30				
Den Haag	neerslag	13	regen	14	Utrecht	neerslag	12	regen	13				
Enschede	neerslag	11	regen	13	Vlissingen	neerslag	14	neerslag	16				
Groningen	neerslag	11	regen	13	Zwolle	neerslag	12	regen	13				

WERELD		MORGEN		OVERMORGEN		stad		MORGEN		OVERMORGEN			
stad	weer	°C	weer	°C	stad	weer	°C	stad	weer	°C	stad	weer	°C
Bangkok	regenbui	33	bewolkt	31	Athene	bewolkt	20	bewolkt	22				
Delhi	zonnig	30	zonnig	30	Berlijn	regenbui	14	neerslag	15				
Dubai	zonnig	37	zonnig	36	Brussel	neerslag	13	neerslag	15				
Kaapstad	bewolkt	26	regenbui	22	Kopenhagen	regenbui	10	regenbui	12				
Mexico City	regenbui	33	regenbui	30	Londen	neerslag	17	neerslag	19				
New York	zonnig	12	zonnig	13	Madrid	heilig	20	heilig	24				
Paramaribo	bewolkt	37	onweer	36	Moskou	neerslag	8	neerslag	10				
Peking	zonnig	16	zonnig	19	Parijs	heilig	15	neerslag	19				
Sydney	regen	18	regenbui	21	Rome	onweer	21	zonnig	22				
Tel Aviv	zonnig	29	zonnig	32	Stockholm	regenbui	9	regenbui	10				
Vancouver	regenbui	13	zonnig	14	Wenen	heilig	18	bewolkt	17				

EUROPA

WEERFOTO
FRANS ARTS

Schitterend plaatje van de ondergaande zon.

FEUILLETON

TWEESTRIJD

50. Schoongemaakt is er al lang niet meer. De tegeltjes achter het aanrecht zitten onder een dikke laag vet. Tegen de muur staat een tafeltje, dat ook weer vol met vieze spullen staat. Joeri heeft het deksel van een pan opgetild, maar laat die bijna tegelijk weer vallen. 'Er lopen zelfs beestjes in!' 'Hier is niks bijzonders te vinden.' Arnout loopt al terug naar de deur. 'Weet je niet.' Joeri trekt een laatje open. 'Kijk jij even in de kastjes, dan zal ik hier zoeken.' Met zijn wijsvinger doet Arnout een kastdeurtje open. Daar ziet hij zwaar een paar redelijk schone glazen staan. 'Overall inkijken', waarschuwt Joeri. 'Oude mensen bewaren hun geld soms op de vreemdste plaatsen.' Arnout pakt de mokken en houdt ze een voor een op de kop. 'Niks bijzonders', rapporteert hij. 'Jij?' 'Nog niet.'

Arnout pakt een blikje waar volgens het opschrift koffie in hoort te zitten. Met moeite krijgt hij het deksel los. Zoals hij aan het gewicht vermoedde, is het leeg. Alleen op de bodem zit nog een dun laagje vastgekoekte koffie. Ook de blikken voor 'suiker' en 'thee' blijken leeg te zijn. 'Deze zal ook wel leeg zijn', mompelt Arnout, als hij een Verkade-blikje pakt. Daar zat vroeger cacao-poeder in. Zo'n blikje heeft één van zijn oma's ook. Hij doet het deksel open en lacht tevreden. 'Je hebt gelijk.'

WORDT VERVOLGD

DE ZUS VAN MOZART

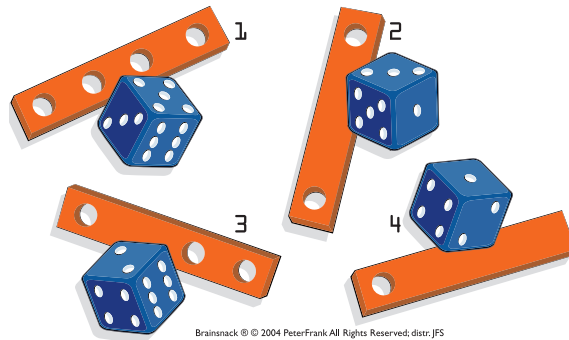
375. Toen Franz zei dat hij niet goed tegen veranderingen kon, had hij daarmee stilzwijgend aangegeven dat het voor mij geen probleem zou opleveren. Daarin had hij ongelijk. Ik had drieëndertig jaar in Salzburg gewoond. Ik wist hoe het kasteel op de heuvel eruitzag in elk seizoen, bij elke lichtval en onder elk denkbaar wolkendek dat God had geschapen. Ik had de Salzburg zien bevriezen en ontdooien en er altijd van genoten als het ijs versplinterde tot schotsen die door het weer vrij stromende water werden meegevoerd. Ik hield van de bloembedden vol rode begonia's in de Mirabellgarten en maakte er graag met mijn vrienden een wandelingetje rond de fonteinen. Ik kende elk doorsteekje naar de kerk, en wist welk koffiehuis het lekkerste gebak serveerde. Er ging geen dag voorbij of ik kwam op straat wel iemand tegen die ik al mijn hele leven kende en met wie ik

een praatje kon maken. Wanneer ik er even uit moest, ging ik de bergen in en kwam dan verjongd en verkwikt door de frisse geuren van gras en jong struikgewas weer terug. Was ik even om een boodschap geweest, dan vond ik het altijd fijn om de muziek te horen die uit ons huis naar buiten klonk. En uit de ramen van het Virgilianum, waar Franz werkte. Ik schudde mijn hoofd om de gedachte aan Franz te verdrijven. Ook al zou het een dagelijks weerkerend gevecht worden, ik moest ophouden met aan hem te denken.

WORDT VERVOLGD

PUZZEL

BREINBREKER

Welke groep (1-4) hoort hier niet thuis?

OPLOSSING CRYPTOGRAM 28-10

Horizontaal: 3. Babykleding; 6. inloopwinkel; 9. fokvee; 10. wezenlijk; 12. anarchie; 13. nonnen; 15. oceaandepressie; 16. afweerstof; 18. plan; 19. arm-band; 20. graag.
 Verticaal: 1. Verwezen; 2. snik; 3. blikvermouwing; 4. bollenhandelaar; 5. koopwoede; 7. lakenpers; 8. loonschaal; 11. linksom; 14. oneffen; 17. samsam.

KONING HOLLEWIJN en de ontwikkelsteun

info

FAMILIEBERICHTEN

Bij voorkeur ontvangen wij uw familiebericht per e-mail of anders per fax of per post. Wilt u aangeven of u de standaard- of een eigen opmaak wenst? Vermeld nadrukkelijk uw eventuele wensen met betrekking tot layout en lettertype. Een voorbeeld op de fax helpt ons de advertentie te maken, zoals u het bedoeld hebt.

Aanlevertijden:

GEBOORTE- EN OVERLIJDENSBERICHTEN:

een dag voor plaatsing tot 16.00 uur.

OVERIGE FAMILIEBERICHTEN:

een dag voor plaatsing tot 12.00 uur.

Nederlands Dagblad

advertentie@nd.nl
 fax 0342 - 411612
 postbus 111
 3770 AC Barneveld
 tel 0342 - 411711

COLOFON

Lijfgeve van Nederlands Dagblad B.V.
 Hermesweg 20, 3771 ND Barneveld, tel: 0342 - 411 711
 Postbus 111, 3770 AC Barneveld, www.nd.nl

ABONNEMENTEN
 Tel: 0342 - 411711, e-mail: abonneeservice@nd.nl;
 www.nd.nl/abonneeservice

ADVERTENTIES
 Tel: 0342 - 411711, Ma. t/m vr. 8.30-17.00 uur;
 e-mail: advertentie@nd.nl; fax: 0342 - 411612
 Familieberichten: € 0,73 per mm, per kolom. Zakelijke advertenties: tarieven op aanvraag.
 Rubrieksadvertenties € 9,00 voor de eerste drie regels, meer regels € 3,50 per regel. Voor br.o.n.r. wordt € 7,00 extra in rekening gebracht. Alle prijzen zijn excl. 19% btw.
 Sluitingstermijn: rubrieksadvertenties één dag voor plaatsing vóór 12.00 uur; zakelijke advertenties reserveren vóór 09.00 uur, aanleveren vóór 11.00 uur; familieberichten vóór 13.00 uur; geboorte- en overlijdensadvertenties vóór 16.00 uur. Advertenties voor maandageditie: zakelijke advertenties vrijdags tot 12.00 uur; rubrieksadvertenties vrijdags tot 13.00 uur; familieberichten e-mail of fax zaterdag tot 17.00 uur.

REDACTIEADRESSEN
 Algemeen: Postbus 111, 3770 AC Barneveld; tel: 0342-411711; e-mail: redactie@nd.nl; fax: 0342-411611. Politieke redactie: Postbus 20018, 2500 EA Den Haag; tel: 070-3183180; e-mail: politiek@nd.nl; fax: 070-3453101.

AUTEURSRECHTEN
 Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van de inhoud van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Nederlands Dagblad B.V., c.q. de desbetreffende auteur.

BANK EN GIRO
 ING-bank, Barneveld, rek.nr. 65.94.41.144,
 Postbank, rek.nr. 97.95.05.

BEZORGING
 Informatie over bezorging: maandag t/m zaterdag tussen 08.30 en 10.30 uur via tel. 0800-022421 (gratis) of SMS 222 naar 1008 (55 cent per bericht) wanneer u vandaag geen krant hebt ontvangen. Wanneer u voor het eerst gebruik maakt van deze service vermeld dan postcode huisnummer.

WORDT VERVOLGD

NL

ANP

Wiegman mist bij postbus 51 doventolk

► DEN HAAG

De Postbus 51-spotjes van de overheid zijn niet te begrijpen voor doven, dus waarom zou daarbij niet standaard een doventolk bij in beeld kunnen komen. Tweede Kamerlid Esmé Wiegman (ChristenUnie) denkt dat met concrete aanbevelingen de positie van dove mensen kan worden verbeterd. Ze wil ook dat de gebarentaal officieel wordt erkend, waardoor het 'een sociaal grondrecht wordt'. Volgende week komt ze met aanbevelingen om de positie van doven te versterken. <

NL

REDACTIE BINNENLAND

Abortusdebat levert KN abonnees op

► DEN BOSCH

De commotie die is ontstaan na de open brief over abortus van hoofdredacteur Mariska Orbán aan VVD-kamerlid Jeanine Hennis heeft het Katholiek Nieuwsblad nieuwe abonnees opgeleverd. 'Gelukkig is (ondanks ongelukkige vorm) de boodschap onze KN-lezers niet ontgaan: slechts 3 opzeggingen en 7 keer zoveel nieuwe abonnees', twitterde Orbán gisteren. <

ONGEWOON

REDACTIE BINNENLAND nd.nl/binnenland BEELD EPA / STEFAN THOMAS

■ STUURHUT WEGGEMAAID DOOR ERASMUSBRUG

Een Nederlandse binnenvaartschipper beleefde gistermorgen benauwde momenten toen hij de Erasmusbrug in Rotterdam op zich af zag komen. Zijn schip kon er niet onderdoor, zodat hij in rap tempo de stuurhut moest verlaten. Die werd door de klap vernield. Dat heeft een woordvoerder van het Havenbedrijf Rotterdam gisteren gemeld. De mist speelde vermoedelijk een rol bij de aanvaring, weet de woordvoerder. Omdat de schipper het ongeluk zag aankomen, kon hij nog net op tijd zijn vrouw uit de stuurhut wegsturen, om er daarna zelf snel achteraan te gaan. Beiden bleven ongedeerd. De schade aan de brug zou minimaal zijn. De Zeehavenpolitie stelt een onderzoek in.

■ KRATER SLOKT AUTO OP

Als een dief in de nacht slokte een metersdiepe krater zondag- op maandagnacht een auto op in de Duitse stad Schmalkalden. Dat meldden Duitse media gisteren. Het gapende gat is veertig meter lang en dertig meter breed en ligt middenin een woonwijk. Helemaal beneden, 25 meter diep, ligt een auto. Volgens de politie is niemand gewond geraakt door het voorval.

Het is niet de eerste keer dat plotseling een krater ontstaat in de buurt van Schmalkalden. Enkele jaren geleden scheurde de grond open in het dorpje Tiefenort, dat veertig kilometer verderop ligt. Vijf huizen werden na het ontstaan van die scheur onbewoonbaar verklaard.

In de streek waar beide plaatsen liggen, wordt gegraven naar potas. De grondstof voor glas, mest en zeep wordt doorgevoerd op 1200 meter diepte

Een metersdiepe krater heeft zondagnacht een auto opgeslokt. Niemand raakte gewond.

gewonnen en kan volgens de media iets te maken hebben met de krater. Een geoloog in dienst van de deelstaat Thüringen, waar Schmalkalden ligt, heeft de krater een natuurlijke oorzaak. Hij sloot mijnbouw uit als oorzaak.

■ MANNEN MASSAAL AAN FIGUURCORRECTIE

Nederlandse mannen hebben zich afgelopen zomer massaal in figuurcorrectie ondergaan. Tenminste, zo meldt Max Kramer van Shapewear.nl. De behoefte van mannen om lovehandles en

bierbuikjes te verbergen blijkt zo groot, dat de webwinkel in enkele maanden vrijwel door de voorraad heen is. Wat het verkoopteam vooral is opgevallen, is het grote aantal bestellingen van het ondersteunende ondergoed om te dragen als bedrijfskleding.

Kramer: 'Daarbij moet je bijvoorbeeld denken aan mensen die tijdens hun dagelijks werk langdurig moeten staan. We krijgen bestellingen binnen van complete chirurgische teams en tandartspraktijken, maar ook van bijvoorbeeld beroepschauffeurs. Deze mensen kopen onze shirts voor ondersteuning van de rug, het blijkt te helpen bij het verminderen van rugklachten.'

■ DOCHTER BAAS MI6 POSEERT MET WAPEN

Enkele dagen nadat de baas van de Britse inlichtingendienst MI6 publiekelijk hamerde op de noodzaak van geheimhouding voor het functioneren van de dienst, is hij door een familielid in verlegenheid gebracht. Zijn dochter plaatste een foto van zichzelf met een wapen van de voormalige Iraakse dictator Saddam Hussein op netwerksite Facebook.

Op de website van de Britse krant Daily Mail was gisteren de bewuste foto te zien van de 23-jarige dochter van John Sawers voor een kerstboom met een vergulde Kalasnikov uit de privécollectie van Hussein. Sawers zou het wapen ooit als herinnering aan de verdrijving van de dictator in 2003 hebben gekregen. Vorig jaar raakte de topman kort na zijn aantreden in opspraak omdat zijn vrouw privéfoto's op Facebook had geplaatst. Vijandelijke mogendheden en terroristen zouden de informatie kunnen misbruiken.

advertentie

NIEUWE UITGAVEN

DR. H.F. KOHLBRUGGE
Tevreden met het Lam
Zeven preken

Christus, het Lam Gods, staat in het middelpunt in Kohlbrugges prediking: van het vurige begin in 1833 tot het ingetogen en soms wat melancholieke einde in 1874. Dit boek bevat drie bewaard gebleven preken uit 1833 en enkele uit 1874.

100 blz. gebonden, 33123177 **14,90**

MAARTEN LUTHER
Gij dan, bidt aldus
Het Onze Vader

De woorden van het gebed zijn als een geroep vanuit de duisternis van de aarde. Het gebed klimt op tot de Vader der lichten in het Rijk der heerlijkheid. *Gij dan, bidt aldus* is Luthers korte verklaring van het Gebed des Heeren in zijn Grote Catechismus uit het jaar 1529.

63 blz. paperback met flappen, 33122965 **6,50**

LAURENS SNOEK
Waarom zou ik naar de kerk gaan?

Stel je gerust, daar zijn heel veel goede redenen voor. Er komen er in dit boekje dertig aan de orde. Of je door het lezen van dit boekje opeens zin zult krijgen om naar de kerk te gaan, is maar de vraag. Maar hopelijk ben je wel bereid om mee te denken. Vanaf 12 jaar.

69 blz. gebonden, leeslint, 33123092 **9,90**

JEANINE GOUD
Stille verwondering
Gedichten

Stille verwondering is de gouden draad in deze gedichtenbundel. Verwondering om Gods genade, Zijn macht en Zijn werk.

47 blz. paperback, 33122866 **6,50**

CINDY WOODSMALL
Sledesporen Novelle

Beths tante Lizzy slaagt erin Jonah, de kunstenaar, door wie Beth zich erg aangetrokken voelt, te vinden. Lizzy doet er alles aan om haar nichtje met hem in aanraking te brengen. Zal Jonah in staat zijn om Beth uit te nodigen voor de sledetocht waarvan ze altijd gedroomd heeft?

192 blz. paperback, 33123481 **16,90**

Den Hertog uitgeverij

Tel. (030) 637 34 34
E-mail: boeken@hertog.nl
www.hertog.nl

IN UW BOEKHANDEL VERKRIJGBAAR

NL

GERHARD WILTS nd.nl/media BEELD JAAPMEIJER.COM

ND-lezers enthousiast over compacte krant

► BARNEVELD

HET VERNIEUWDE ND IS OVERWEGEND POSITIEF ONTVANGEN. LOVENDE REACTIES STROOMDEN BINNEN PER MAIL EN TWITTER. WEL WAREN ER KLACHTEN OVER LEESBAARHEID, DE DIGITALE EDITIE EN HET ONTBREKEN VAN DE SUDOKU.

Directiesecretaris Marien Geelhoed reageert tevreden. 'Over het algemeen zijn de reacties erg positief. De hanteerbaarheid oogst veel lof: heerlijk om de krant helemaal open op tafel te kunnen leggen. Wel missen nogal wat lezers cryptogram en sudoku, maar die puzzels zijn vanaf volgende week weer terug.' Mattie Meints (abonneeservice) bevestigt de positieve ontvangst. 'Mensen zijn heel blij met het hanteerbare formaat. Enkele abonnees hebben opgezegd, wat zeer weinig is bij zo'n grote omwenteling als krant. Ook waren er nauwelijks meer bezorgklachten dan anders.' Helemaal hebben achthonderd abonnees zaterdag geen bijlage ontvangen, omdat twintig pakken met bijlagen zijn zoekgeraakt. 'Wie belt, kan alsnog de bijlagen ontvangen', laat Meints weten. De belangstelling voor het vernieuwde ND is enorm, aldus marketingchef Gert ten Heuw. 'Er zijn 4500 proefabbonementen uitgezet, terwijl dat er normaliter circa 1300 zijn.'

vlieg

Vooraf over het eigenwijze berlinerformaat regent het complimenten. 'Het prachtige nieuwe ND-formaat kwam direct van pas. Zat in volle trein tussen drie stevige dames', twitterde Harm Jan Vedder zaterdag opgewekt. Het ND 'past eindelijk op de ontbijttafel en mee in de aktentas is ook geen probleem', mailde Freek Leene. 'Zelfs de eerste vlieg vanmorgen heeft het geweten. Een krant met stip bovenaan.' Het ND heeft een 'lefozerformaat' en 'precies goed, niet te groot, niet te klein', laten diverse abonnees weten. 'Wat bij NRC zogenaamd niet mogelijk was om technische redenen, lukt het Nederlands Dagblad wel: op berliner verschijnen.' Sommige lezers prijzen het compacte formaat om andere redenen: 'Je hoeft niet zo scheef te zitten als bij het vorige, als je de krant op tafel uitspreidt',

Het eerste ND op berlinerformaat valt in de smaak bij lezers.

schrijft lezere Janneke Schaafsma. Een echt paar meldt weer gezamenlijk te kunnen ontbijten: 'Ik of zij met Trouw, zij of ik met het ND, dat liep altijd uit op krantenpapier met jamvlekken.' 'Knappe prestatie van het kleinste landelijke dagblad van Nederland', twitterde CU-Kamerlid Arie Slob. EO-coryfee Andries Knevel had pech: 'Vol spanning uitgekeken naar het nieuwe Nederlands Dagblad op berlinerformaat... is de krant niet bezorgd. Tegenvaller.' Kritiek was er ook, vooral over de leesbaarheid. Het ontbreken van de beursberichten, het wekelijkse cryptogram en de sudoku's riep teleurstelling op. 'Veel families die het ND nog aanhielden vanwege het cryptogram zullen nu massaal hun abonnement opzeggen. Daar is niks cryptisch bij', aldus een puzzelaar. 'We plaatsen zoals altijd het 'beurspraatje' en er komt een fraai overzicht van de wereldbeurzen terug, maar de koersen blijven geschrapt', meldt adjunct-hoofdredacteur Rinder Sekeris. 'We vinden het niet verantwoord daar dagelijks een hele pagina mee te vullen, omdat zeer veel lezers de koersen niet lezen of al via internet volgen.'

knpunt

Sommigen verpakten hun kritiek in humor: 'Wat? Geen grap in de pap? Wat een enorme kaalslag.' Over de ongebruikte paginaruimte: 'Een tikkie veel wit.' De 12-jarige Maartje is teleurge-

steld dat de jeugdpagina Honk is verdwenen: 'Eigenlijk is de zaterdag een stuk minder leuk!' Anderen waren harder in hun oordeel over de 'rommelige' vormgeving en de krikas-informatie. 'Opmaak is een ramp en leesbaarheid slecht. En er is geen nieuws. En dat is blijbaar beleid', vreesde een lezer. Een ander noemde de voorpagina waardeeloos. 'Oersaai! De kleuren... een rouwkaart zou er jaloers op zijn'. Toch overheerst de lof. Menigeen vindt 'de lay-out uitnodigen tot veel meer lezen', spreekt van een 'heerlijk formaat' en is er 'binnen vijf minuten aan gewend'. 'Opmaak, kleurgebruik, ook achtergrondkleur en tekeningen van diverse columns en artikelen, ik vind het werkelijk àf!', jubelde een lezere. 'Redactie, adem uit. Het is fantastisch geworden', vatte lezer Randolph Maljaars samen.

Grootste knelpunt is op dit moment de digitale editie. 'Nieuwe krant, mooi! Nieuwe site ook mooi, maar werkt nog voor geen meter', mompde een lezer. 'De digitale nieuwsbrief is bij veel lezers niet aangekomen', erkende Mattie Meints gisteren. 'Bij lezers zijn veel irritaties over de slechte toegankelijkheid van de digitale krant.' Het keuzemenu voor Mijn ND daarentegen viel in de smaak. 'Een digitale abonnee vroeg of hij voortaan alleen de familieberichten mocht ontvangen. We moesten hem teleurstellen.' <

TV VOORKEUR

NED.1, EO, 19.25-20.00 UUR.
Intensive Care
Donja, 27 jaar, kwam als kleuter in het ziekenhuis met een hersentumor. Vier jaar geleden werd bij haar borstkanker ontdekt, en nu komt ze in het ziekenhuis met opnieuw een hersentumor. Ondanks de zware behandelingen blijft Donja positief en ondergaat ze nu ook weer blijmoedig een zware hersenoperatie.

Opsporing verzocht

NED.2, AVRO, 21.50-22.30 UUR.
Opsporing Verzocht
Zaterdag 26 juni werd een conductrice van de NS mishandeld door een man die zonder geldig kaartje in de trein reist. De dader staat op bewakingsbeelden.

NED.1, NCRV, 22.30-23.05 UUR.
De rijdende rechter
Huub van der Sanden heeft een database ontworpen waarin alle juweliers, goud- en zilvermeden van Nederland opgenomen zijn. Op het forum is een discussie ontstaan over deze website. Juwelier Strattmann heeft geen vertrouwen in de site en wil

► **Het mooiste meisje van de klas**
.....DO, NED.1, TROS, 21.30-22.15 UUR .....
.....VRIJ, TROS, NED.1, 21.30-22.25 UUR .....
► Ik vertrek

niet zonder toestemming op de site vermeld worden met zijn naam en adresgegevens. De discussie loopt volledig uit de hand.

NED.3, NTR, 18.23-18.45 UUR.
Het klokhuis
Wat is hoofdfluis eigenlijk? En belangrijker: hoe kom je er weer vanaf? Bart, de presentator van dit programma, zoekt het uit.

NGC, 21.00-22.30 UUR.
Eclipse
Vanaf Paaseiland wordt een zeldzame totale zonsverduistering vastgelegd.

Wetenschappers verklaren in dit programma het belang van dit opmerkelijke verschijnsel.

NGC, 22.00-23.00 UUR.
Salvage Code Red
Een chemische tanker is terechtgekomen in de tyfoon Marakot en drijft nu stuurloos rond. Een beschermd natuurgebied wordt nu bedreigd. Kan het bergingsteam een ramp afwenden?

CANVAS, 22.05-23.00 UUR.
Niets is zwart-wit
Documentairereeks over de Eerste Wereldoorlog. Elke aflevering volgt één persoon. Deze reeks loopt door tot de herdenking van de honderdste verjaardag van het begin van de oorlog in 2014. Tot dan worden elk jaar rond 11 november twee afleveringen uitgezonden. In deze aflevering het verhaal van de Belg Gaston.

RADIO VOORKEUR

RADIO 4, VARA, 19.30-20.00 UUR.
Componist van de week
De hele week aandacht voor de muziek van Antonín Reicha (1770-1836). Reicha wil een groot operacomponist worden. Maar geconfronteerd met Napoleon en zijn leger en de muziek van zijn grote concurrent Beethoven lukt dit niet. Uiteindelijk strijkt hij neer in Parijs. Daar groeit hij uit tot de invloedrijkste leraar theorie en compositie van zijn tijd.

► **film** House of sand and fog
.....VRIJ, NED.2, KRO, 00.00-00.30 UUR

NEDERLAND 1

06.25 MAX Geheugentrainer. 06.40 Nederland in Beweging! 06.59 Ochtendspits. 07.00 NOS Journaal. 07.10 Ochtendspits. 07.30 NOS Journaal. 07.40 Ochtendspits. 08.00 NOS Journaal. 08.10 Ochtendspits. 08.30 NOS Journaal. 08.40 Ochtendspits. 09.00 NOS Journaal. 09.15 Nederland in Beweging! 09.30 NOS Journaal. 09.40 MAX Geheugentrainer. 10.00 NOS Journaal. 10.15 Tijd voor MAX. 11.00 NOS Journaal. 11.15 Iedereen kan internetten. 11.30 NOS Journaal. 12.00 NOS Journaal. 13.00 NOS Journaal. 13.10 NOS Sportjournaal. 13.20 NOS Journaal. 13.30 NOS Sportjournaal. 13.40 NOS Journaal. 13.50 NOS Sportjournaal. 14.00 NOS Het vragenuurtje. 15.00 NOS Journaal. 16.00 Pauw & Witteman. 16.51 Opium weet wat er speelt. 17.00 NOS Studio Sport: WK Volleybal Vrouwen. 17.25 Sesamstraat. 17.56 VVD. 17.59 EénVandaag. 18.00 NOS Journaal. 18.15 EénVandaag. 18.40 NOS Sportjournaal. 19.00 Lingo. 19.25 Intensive Care. 20.00 NOS Journaal. 20.30 Blik op de weg. 21.05 Opgelicht?! 21.50 Opsporing verzocht. 22.30 De rijdende rechter. 23.05 Pauw & Witteman. 00.00 NOS Journaal. 00.20 Pauw & Witteman. 01.15 NOS Journaal. 02.13 NOS Tekst tv.

RTL 4

06.00 Vriendinnentijd. 06.45 RTL Nieuws. 09.05 As the world turns. 10.00 Koffietijd. 11.00 Goede tijden, slechte tijden. 11.30 Ik kom bij je eten. 12.00 Topchef. 13.05 Jouw vrouw, mijn vrouw. 14.05 Top chef. 15.05 Oprah Winfrey show. 16.00 RTL Nieuws. 16.05 Over de kook. 16.35 De Club van Sinterklaas & Paniek in de confettifabriek. 17.05 As the world turns. 18.00 RTL Nieuws. 18.15 Editie NL. 18.35 RTL Boulevard. 19.30 RTL Nieuws. 19.55 RTL Weer. 20.00 Goede tijden, slechte tijden. 20.30 TV Makelaar. 21.30 Herman den Blijker: Herrie in de keuken! 22.30 Gordon Ramsay: Oorlog in de keuken! 23.30 RTL Nieuws. 23.40 RTL Weer. 23.45 RTL Boulevard. 00.40 Teleshop 4. 00.41 Cupido TV. 03.00 Cupido flirts. 05.00 Car tracks.

VRT1

09.00 Radio 2 op één. 12.00 Dagelijkse kost. 12.15 De rode loper. 12.35 Blokken. 13.00 Het journaal. 13.30 Het weer. 13.35 Man bijt hond. 14.00 Zoo days. 14.25 Thuis. 14.50 Keyzer en De Boer advocaten. 15.35 Heartbeat. 16.25 Meesterchef Australië. 16.50 Vrolijk Vlaanderen. 17.20 Clips. 17.25 Buren. 17.50 Dagelijkse kost. 18.00 Het journaal. 18.10 De rode loper. 18.35 Blokken. 19.00 Het journaal. 19.40 Man bijt hond. 20.05 Het weer. 20.10 Thuis. 20.40 God en Klein Pierke. 21.35 Koppen XL. 22.05 De laatste show. 22.55 Het journaal laat. 23.15 KENO-uitslagen. 23.17 Het weer. 23.20 Hi-de-hi! 23.50 Dagelijkse kost. 00.00 Man bijt hond. 00.25 De rode loper. 00.45 Doorlopende herhalingen van Het journaal laat en Het weer.

NEDERLAND 2

07.00 NOS Journaal met gebarentolk. 07.10 NOS Journaal. 08.00 NOS Journaal met gebarentolk. 08.10 NOS Journaal. 08.45 NOS Jeugdjournaal met gebarentolk. 09.00 NOS Journaal met gebarentolk. 09.10 That's the question. 09.35 Brandpunt. 10.20 Zembla. 11.00 De Vreemdelingenrechter. 12.00 NOS Journaal. 12.10 Lingo. 12.35 Man bijt hond. 13.00 NOS Journaal. 13.10 NOS Sportjournaal. 13.15 Holland Sport. 14.05 Radar. 14.45 Geloof & 'n hoop liefde. 15.15 Blauw bloed. 15.52 Opium weet wat er speelt. 16.00 NOS Journaal. 16.05 Vrijetijd tv. 16.30 Helder. 17.00 NOS Journaal. 17.05 Kruispunt. 17.35 Tijd voor MAX - Hersenstichting. 18.20 De verandering. 18.55 Man bijt hond. 19.25 Vroege vogels. 19.55 That's the question. 20.25 Uitgesproken. 20.50 Ode aan de doden. 22.00 Nieuwsuur. 23.00 AVRO Close up: Max Bill - Het oog van de meester. 23.55 Kunststof TV. 00.45 Cheers. 01.09 Nachtzoen. 01.15 Nieuwsuur. 02.15 Uitgesproken. 02.35 Man bijt hond. 03.00 EénVandaag. 03.27 NOS Tekst tv.

NET5

07.00 Disney feest. 07.30 Ernst, Bobbie en de rest. 08.00 Tommy Teleshopping. 09.00 Ready steady cook. 10.00 Tommy Teleshopping. 11.00 Astro TV. 13.00 Tommy Teleshopping. 14.00 Medisch centrum. 14.30 Ready steady cook. 15.35 Disney feest. 16.10 3rd Rock from the sun. 16.35 3rd Rock from the sun. 17.05 Two guys and a girl. 17.35 Will & Grace. 18.30 Airline. 19.30 Surf patrol. 20.00 The Kardashians. 20.30 Desperate housewives. 21.25 Eastwick. 22.20 Law & Order: Special Victims Unit. 23.15 Cold case. 00.05 Men in trees. 01.00 Nachtprogrammering: Sandy live. 04.00 Hart van Nederland & Shownieuws.

VRT2

13.00 Missy Mila. 13.05 Zombie hotel. 13.30 Mooiste sprookjes van Grimm. 14.30 Missy Mila. 14.35 Disney's Aladdin. 15.00 Cars toons. 15.05 De Smurfen. 15.30 Sprookjes. 15.40 The Daltons. 15.50 Samson en Gert. 16.15 Sprookjesboom. 16.20 Cars toons. 16.30 Piet Piraat en de pompoenkoning. 16.55 Missy Mila. 17.05 Disney's 101 dalmatiërs. 17.30 De boer op. 17.40 Ketnet on ice. 17.50 Amika. 18.05 Karrewiet. 18.15 Amika. 18.30 De pretshow. 18.50 W817. 19.05 The Daltons. 19.15 Ketnet on ice. 19.20 Karrewiet. 19.30 H2O. 19.54. 19.59 CANVAS. 20.00 Terzake. 20.40 Plat préféré. 21.10 Vormgevers. 22.05 Niets is zwart-wit. 23.00 Reyers laat. 23.45 Virus. 00.45 Doorlopende herhaling van Terzake en Reyers laat.

NEDERLAND 3

09.00 Koekeloere. 09.15 Huisje boompje beestje. 09.30 Teletubbies. 09.55 Hoelahoep. 10.10 Tweenies. 10.30 Rekenen met SchoolTV. 10.45 Leesdas Lettervos Boekentas. 11.05 Een geweldig stel. 11.20 Oggie en de kakkerlakken. 11.29 Z@ppelin. 11.30 De WaWa's. 11.35 Calimero. 11.45 Dierendokter Tom. 11.55 Bruine beer in het blauwe huis. 12.20 Bibbeletje Big. 12.30 Bob de Bouwer. 12.40 Igam Ogam. 12.55 De wereld van K3. 13.20 Pipi, Pupu & Rosemarie. 13.30 KRO Kindertijd. 13.55 Sesamstraat. 14.20 Nellie & Cezar. 14.25 Olivia. 14.40 Mijn liefste vriendjes Teigetje en Poeh. 15.00 Angelina Ballerina. 15.15 Dokter Hond. 15.29 Z@pp. 15.30 Super Abby. 15.35 Super Abby. 15.40 Twisted Whiskers. 15.55 Rudi het racevarken. 16.24 Z@ppelin. 16.25 Lockie Leonard. 16.49 Z@pp. 16.50 De dodelijkste 60. 17.15 Te land, ter zee en in de lucht. 17.45 AVRO AvaStars Live. 18.00 Vrijland. 18.23 Het Klokhuis. 18.45 NOS Jeugdjournaal. 19.00 SpangaS. 19.29 Nederland 3. 19.30 De Wereld Draait Door. 20.15 NOS UEFA Champions League: SV Werder Bremen - FC Twente. 23.35 NOS Journaal op 3. 23.50 De Wereld Draait Door. 00.35 De Wereld Draait Door/NOS Journaal op 3. 01.36 NOS Tekst tv.

SBS6

07.10 The bold and the beautiful. 07.35 The bold and the beautiful. 08.00 Tommy Teleshopping. 13.30 Trauma centrum. 14.00 De grote verhuizing. 14.55 Who's the boss? 15.55 According to Jim. 16.15 The bold and the beautiful. 16.45 The bold and the beautiful. 17.10 De grote verhuizing. 18.05 Huizenjacht. 19.00 Hart van Nederland - Vroege editie. 19.15 Shownieuws - Vroege editie. 19.50 Trauma centrum. 20.30 NCIS. 21.30 NCIS. 22.30 Hart van Nederland - Late editie. 22.50 Piets weerbericht. 22.55 Shownieuws - Late editie. 23.25 Nederland op wielen. 23.55 Tienermoeders. 00.45 Astro TV.

NGC

08.05 The dog whisperer: Beagle Mania, Rescue Me, Rescue You. 09.00 Hunter hunted: In the dragon's jaws. 10.00 Locked up abroad: Tokyo takedown. 11.00 Inside: Narco wars. 12.00 The dog whisperer: Gus, Abby and Winnie. 13.00 Richard Hammond's engineering connections: Taipei tower. 14.00 Locked up abroad. 15.00 I should be dead: Falling from the sky. 16.00 Predator CSI: Killer whale attack. 17.00 Locked up abroad: Tokyo takedown. 18.00 Inside: Narco wars. 19.00 The dog whisperer: Beagle Mania, Rescue Me, Rescue You. 20.00 Locked up abroad: Philippine terror. 21.00 Eclipse. 22.00 Salvage code red: Disaster zone. 23.00 Eclipse. 00.00 Salvage code red: Disaster zone. 01.00 Locked up abroad.

►► [kijk voor het complete programma-overzicht op www.nos.nl](http://www.nos.nl) of op Teletekst pagina 200

NADER BEKEKEN

GERBEN VAN IJKEN nd.nl/media

De verandering van De Verandering

Een van de bekendste EO-programma's is wel *De Verandering*. Het werd vanaf halverwege de jaren'80 eerst onder de titel *Mag ik eens met je praten* en *God verandert mensen* gepresenteerd door de evangelist Feike ter Velde.

Ter Velde kreeg door deze zeer invloedende televisieoptredens, net zoals collega Henk Binnendijk, onbedoeld een soort cultstatus toebedeeld. In *De Verandering* getuigden gasten door middel van een studio-gesprek van Gods ingrijpen in hun leven. Na het vertrek van Ter Velde bij de EO in 2000, de gepensioneerde prediker heeft nu een programma op GrootNieuwsRadio, gingen de uitzendingen in diverse uitvoeringen en onder diverse titels verder. Zo presenteren bekende Nederlanders als Henny Huisman en Catherine Keyl ieder aparte reeksen van het programma *Voor de Verandering*.

De huidige reeks van *De Verandering* keert weer een beetje terug op de oude schreden, nu met presentatrice Mirjam Bouwman (foto). De serie, dat nu *De Verandering, het lied van jouw leven* heet, heeft inmiddels wel een zeer gelikt karakter gekregen,

met een zachte tune en allerlei bizarre krullen in de vormgeving. Ter Velde's onafscheidelijke gesprekstafel mag dan al lang geleden zijn verdwenen, centraal staat nog wel het bekeringsverhaal van een hoofdperson. Vanavond is dat Stephanie-Joy Eerhart. Deze 25-jarige vrouw vertelt in de uitzending haar verhaal van een leven vol angsten, verslavingen en anorexia. Uiteindelijk belandde ze op straat. Nu heeft ze haar leven weer op orde en heeft ze een boek geschreven over haar periode als drugsverslaafde onder de titel *Pappie's kleine meid slaapt op straat*.

De Verandering trekt wekelijks ongeveer 130.000 kijkers. Dat is in televisietermen niet veel. Echter, de uitzendingen voldoen wel aan de courante eis dat een programma echt herkenbaar van één omroep moet zijn. Dat zou in de onzekere toekomst van de publieke omroep wel eens voordelig voor de EO kunnen gaan uitpakken. Want de inwisselbaarheid van het bekeringsverhalenprogramma is erg beperkt, geen andere omroep dan de EO zou het kunnen maken.

►► *De Verandering*, EO, Ned.2, 18.20-18.55 uur.

STILGEZET

Hosea 14:9

Vruchten

Dan ben ik als een cipres, altijd groen; het zijn uw vruchten die ik draag.

De vruchten van de cipres zijn niet erg opvallend: bruingrijze denappeltjes tussen de naalden. Je kunt ze ook niet eten, dus mogelijk moet je in het tweede zinnetje niet meer speciaal aan een cipres denken, maar aan allerlei soorten vruchtbomen. Denk je dan eens in, dat een boom verbaasd zegt: 'Hé, ik draag vruchten aan mijn takken, maar die zijn niet van mij!' Zoiets past niet bij een boom. Maar dat past wel bij een mens die vanuit God leeft. Tot zijn verbazing ziet hij dan vruchten aan zichzelf groeien. Blijdschap en verwachting, humor en tevredenheid, liefde en eerlijkheid. Hij kent zijn eigen hart, hij kent de zwarte tegenkrachten. En toch nu al zoveel mooi! En blij besef hij: dit heeft God in mij bewerkt. Wat kijkt zo iemand dankbaar omhoog...

LIMERICK

KEES VAN EGMOND

Harry Mulisch

Terwijl men zijn werken gaat halen
verdwijnt zijn naam in de annalen.
Ook dit boek ging dicht.
Zijn ster zal wellicht
heel even iets helderder stralen.

UW LIMERICK HIER? achterop@nd.nl

Zo maak je je eigen
Kort en Kleinboek!

Drie keer per week vind je op de achterpagina de rubriek Kort en Klein, speciaal voor kinderen van de basisschool. We vertellen iets over het nieuws van de afgelopen week.

Onderaan het stuk vind je een stelling die je in de klas of thuis kunt bespreken.

Kort en Klein kun je ook bewaren. Knip de rubriek langs de stippellijnen uit en plak hem in bijvoorbeeld een schrift. Aan het einde van het jaar kun je dan precies zien wat er allemaal is gebeurd. En in januari begin je weer opnieuw.

Als je deze kolom naast het verhaal van Kort en Klein ziet staan, let dan extra goed op: je vindt hier tips of iets extra's voor jouw Kort en Klein-verzameling. Veel plezier!

Kort en klein

REDACTIE BUITENLAND • BEELD EPA

1 Amerikanen gaan stemmen

In Amerika vinden vandaag belangrijke verkiezingen plaats. De partij van president Obama, de Democraten, dreigt te gaan verliezen. En dan wordt het voor hem lastig om te regeren.

De Amerikanen mogen vandaag stemmen over alle 435 zetels in het Huis van Afgevaardigden – zeg maar: de Tweede Kamer bij ons – en over 37 van de honderd zetels in de Senaat. In de Verenigde Staten zijn er maar twee partijen: de Democratische Partij en de Republikeinse partij. De Democraten hebben de meeste mensen: 59 mensen in de Senaat en 255 in het Huis van Afgevaardigden. Die 'supermeerderheid' was voor president Obama fijn. Als hij iets wilde veranderen in het land, kreeg hij vaak de meerderheid. De Republikeinse partij had eigenlijk niks in te brengen.

Veel mensen in Amerika zijn boos op de regering. Want het gaat slecht met de economie. Banken hebben veel geld verloren. Mensen kunnen vaak hun huis niet meer betalen en de zorg in de ziekenhuizen is ook veranderd. Ook maken Amerikanen zich zorgen over de islam. En ze maken ruzie over hoe het verder moet met Irak, Afghanistan en Israël.

De Democraten zijn een beetje bang voor de uitslag van de verkiezingen. Het lijkt erop dat de Republikeinse Partij vandaag de grootste gaat worden. Als dat gebeurt, moet president Obama de komende twee jaar met een Republikeinse supermeerderheid samenwerken. Van zijn eigen plannen komt dan mogelijk weinig meer terecht. De regering moet misschien andere plannen gaan maken. En dat heeft gevolgen voor de rest van de wereld, want de VS zijn een erg machtig land.

►STELLING: Een land kun je met twee partijen beter besturen dan met tien partijen.

DINSDAG 2 NOVEMBER 2010

TWEETS VAN DE DAG

Gert-Jan Segers *Directeur WI ChristenUnie, columnist Nederlands Dagblad*
ER HEERST OP TWITTER EEN SOORT SPONTANE ZONDAGSRUST, OOK BIJ SECULIERE GELOVIGEN. HET IS OOK GOED VOOR ONS ALLEMAAL.

Ad Koppejan *Tweede Kamerlid CDA HERVORMINGSDAG; LUTHER DIE IN 1517, 95 STELLINGEN OP DE KERKDEUR SPIJKERDE. KERK EN POLITIEK HEBBEN NU OOK HERVORMERS NODIG. WIE STAAT OP?*

Remco van Mulligen, *Katholiek marge-blogger, AIO aan de VU (godgeleerdheid)*
HAHA, @NDVOLGT RETWEETTE MIJN GEBED TOT EEN HEILIGE EN MAAKTE DE RT VERVOLGENS WEER ONGEDAAN. TOCH TE PAAPS?

IK&MIJNHUIS

bijdragen? achterop@nd.nl

GEEN KAARTJE

Schuld en schaamte zijn sterke emoties. Zelfs als je alleen maar je treinkaartje vergeet. Terwijl ik stamel tegen de conducteur, pakt de dame tegenover me een tientje. Ze schiet voor. 'Ik zag je in de boekhandel waar ik ook weleens kom; geef het maar een keer af bij de kassa.' Een week later loop ik (geld in de hand) daar naar de deur. Die gaat al open: dezelfde vrouw! Ze wil het eerst niet aannemen. Weken later, zelfde trein. De conducteur komt en ja hoor, de vlammen slaan me uit: wéér geen kaartje. Zegt een dame aan de andere kant van het gangpad: 'Ik betaal wel.' Dezelfde vrouw.

TIPS / VAKANTIE tarief € 9,00 voor de eerste drie regels en voor elke volgende regel € 3,50 (excl. 19% btw); tekst wordt achter elkaar doorgezet; maximaal drie woorden vetgedrukt; opgave via www.nd.nl/adverteren.

TIPS

felicities

Onze lieve (O)MA wordt vandaag 86 jaar. We wensen haar Gods nabijheid toe in alles. Wij willen haar een fijne, gezellige dag met kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen en allen die hen lief zijn toewensen. Haar adres is: Mevrouw A. Meinen-Stolte, Morgensterlaan 360, 9742 CT Groningen. Hartelijke groeten van: Delfzijl: Ite, Dianne; Zwolle: Brenda, Mark Joël; Zwolle: Kor; Delfzijl: Swanette.

Het is MARRIE KISTEMAN uit Dordt, die vandaag 63 wordt. Van harte gefeliciteerd. Wij wensen je Gods zegen toe. P & M uit Z.

Lieve Pieter, GEFELICITEERD met het behalen van de ACADEMISCHE JAARPRIJS in Leiden. Samen met je Wageningen-team een enorme prestatie! Succes bij je afstuderen in Vancouver! oma en opa v.d. Berg.

Lieve (O)PA en (O)MA POST Javastr 38, 1782 DD Den Helder Bedankt voor het fijne feest tgv (O)pa zijn verjaardag. Gods zegen voor uw beiden. We wensen u gezondheid toe. Liefs van al uw (klein) kinderen.

Lieve (O)MA WALSMAS, van harte gefeliciteerd met uw 64ste verjaardag. Wij bidden u Gods zegen toe. Veel liefs, Bouwe, Jolanda, Liza, Thijs en Stefan. Wilt u haar feliciteren? Leegeweg 24a, 9746 TC, Hoogkerk.

Hanneke en Bas Mourits-Weisink, gefeliciteerd met jullie prachtige dochter ANNEMIJN ELISA! Liefs P,E,HJ en C.

Hoera! Vandaag wordt JAAP DE LIGT 18 jaar. Nu heeft hij eindelijk zijn eigen mobieltje. Wat VLEGT de tijd.

Feest in de familie! Van harte gefeliciteerd: Eline en Teus met de geboorte van jullie zoon DIEDERIK en Marieke, Ivo en Danique met de geboorte van jullie dochtertje en zusje LAUREN. Hiels en Corry Beugelink-Aalbers.

Gefeliciteerd PIETER en SANDER BLAAUW met jullie 6e en te verjaardag. Een hele fijne dag met elkaar. En een dikke knuffel van opa prik uit Amersfoort.

Hoera! 31 oktober 30 jaar een paar. GREETJE EN EELKE Drijfhou, van harte gefeliciteerd en nog vele jaren met elkaar! Dikke kus van jullie ouders, broers en zussen Poel.

Heey pap. Van harte gefeliciteerd met uw 40ste verjaardag. Wij wensen u Gods zegen toe voor de komende jaren. Knuffels en kusjes van mamma Esther, Annemiek, Leonie, Rick, Crijn en Valik.

MARJON TEN KATE Gefeliciteerd met je verjaardag. We houden heel veel van je. En hopen nog lang van je te mogen genieten. André, Erik, Martijn, Stan.

HOERA!!! MARJON TEN KATE wordt 43 jr. Maak er een mooie dag van. Vanuit Dussen deze felicitatie om bij jou een wit voetje te halen. Veel succes met je pedicureopl. Houdoe, liefs van Floor, Hilly, Anouk, Jasmijn en Laura.

Al onze vrienden en bekenden: HARTELIJK DANK voor de felicitaties ivm ons 55-jarig huwelijk. Jan en Nelly van Stenis

te koop AANHANGWAGEN z.g.a.n. 2x1 m. met torsias 500. k.g. € 400,00 Tel 0521 514636.

Aangeboden div. voordelige STARTERS WONINGEN in het rustieke dorpje aan de maas PERNIS. Goede snelle verbindingen met het centrum van R'dam. Funda: Pastoriedijk 380 d. Prijs: €169.50.

SCHOTELANTENNE met Thomson ontvanger type TS4H voor ontvangst van Canal Digitaal (excl. abonnement), prijs 50 euro. Tel.0318-693803.

T.K. 2 pers. CHALET op mooi rustig gelegen camping aan de Vegt bij Ommen geheel ingericht hele jaar gebruiken woonk.slaapk.badk.keuken en berging. €29.000,- tel.06.27112550.

te koop gevraagd GELD voor uw goud! T.k.gevr: oud goud, gouden tientjes, Krugerranden e.a. gouden en zilv. munten, baartjes goud en zilv alsmede muntenverzamelingen. Kevelam Garderen 0577-461955 lid VMH.

muziek Hoezo SPRAAKVERWARRING? Kom naar TORENS, het nieuwe project van Gospelkoor Rejoice Zaterdag 20 nov. De Rank Zuidhorn. www.rejoice-zuidhorn.nl.

Ben jij een lage ALT of BAS en woon je in de buurt van AMERSFOORT? Kom zingen bij het Gereformeerd Kamerkoor Amersfoort. Kijk op www.gka.nl.

PASSIECONCERT van J.S. Bach: Op zat.16 april 2011 voert GOV MAGDIEL de Johannes Passion uit in de St. Franciscus Xaverius, AMERSFOORT. Aanvang 19.30 uur. Muzikale leiding: Arno van Wijk Info: www.magdiel.nl.

GOSPEL.JOYFULL LEEUWARDEN. Enth. koor voor uw kerkdienst of Sing In. Nieuwe leden van harte welkom. Rep. op dinsdagav. id Bethelkerk Leeuwarden van 20-22u. Meer inl. bij Els ter Veen 058-2880223 of www.joyfull-leeuwarden.nl.

personeel De VOORDEELHAL BV is op zoek naar een MAGAZIJN-MEDEWERKER, locatie Wezep, voor +/- 24 uur. Interesse?Stuur dan uw CV zsm naar vacaturevoordeelhal@hotmail.com.

Bent jij de SOFTWAREONTWIKKELAAR .NET, C++, Silverlight waarnaar Radan BV in Ede op zoek is? Bel David Jan op 0646626245 of kijk op www.radan.nl/vacatures.

PROFILA ZORG zoekt een ondernemende MANAGER voor SGLVG-locatie Puttershoek. Interesse? www.profilazorg.nl.

vergaderingen De dankdagdienst van de Gereformeerde kerk DALFSEN (dolerend) 3 nov, zal D.V gehouden worden in DE HOF van DALFSEN. Haersholteweg 3 Dalfsen. Aanvang half acht.

diversen 5 KILO AFSLANKEN in 5 weken? WWW.SNELLERSLANK.INFO code: HPLN

Vrijdag 5 NOV. is het zo ver! MUSICAL Alfred J. Kwak. Uitgev. door het team vd Joh.Calvijnsschool te Meppel. Kruiskerk-Thorbeckelaan 73 Meppel Aanv.19.30 uur. Entree € 3,50. (gez.kaart €15.00) Opbr. voor de St. Philadelphia.

Hebt u BIJBELKNOPENDOOS. NL en PREKENBOEKENPLANK van ds. Dick de Jong te Dordrecht nog niet bekeken? Ik zeg: DOEN!

Ieder stuk is uniek. WWW.ANNEROOSJE.NL.

Joleen Feenstra,kinderen en kleinkinderen : heel veel sterkte.

JEUGDKAMP-WIEISDEMOL 2010 Leiding: Frederik, Corné, Ale Jan, Johannes, Barbara, Johan, Ellen, Jan-Willem, Greet, Siegert, Jacco. Heel Hartelijk bedankt voor het super gave kamp. En niets was wat het leek! De mollen van GROEP A Dronten.

(O)ma WILDEBOER en AAFKE, super bedankt voor het heerlijk etentje t.g.v Wim's jubileum! Ook beterschap met Uw gordelroos. Groetjes, Wim, Gerda, Johan en Dorien, Irene.

RIETJE, Hartelijk bedankt voor zoveel maanden mantelzorg. Je zussie.

Verlang je naar (meer) LIEFDE en VERBONDENHEID in je huwelijk? Prakt. SPIEGELRUIMTE in Baflo helpt je daarbij. Meer info: WWW.SPIEGELRUIMTE.NL. Voor gratis kennismak. gespr,0595-422431 of info@spiegelruimte.nl.

De st SETIA helpt op Kalimantan en Java (Indonesië) 70 KINDEREN naar een Christelijke school. Wilt u ons HELPEN om dit te blijven doen? Heel graag! Voor meer info kijk op www.setia-site.nl.

Loopt het even niet lekker? STRESS, NEGATIEFZELFBEELD? Een COACH/COUNSELOR helpt je inzicht te krijgen. www.peridoto.nl.

Loopt het even niet lekker? STRESS, NEGATIEF ZELF-BEELD? Een coach/counselor helpt je inzicht te krijgen. www.peridoto.nl

GERRIT & DINEKE, wat fijn dat we al zoveel jaar samen trouwe ND-lezers zijn! Groeten, A. en D., Ommen.

Gezocht voor de "CHRISTELIJKE BIBLIOTHEEK" in PRETORIA jaarg. Postille Radix Soteria Lucerna Theol. Reformata vanaf 2000 Ned. Theol. Tijdschr. na jrg. 33 033 - 4759203 aenavandon kelaar@gmail.com.

KRAAMCADEAUTJE? Kerstcadeautje? kinderboekjes (3 - 7 jaar) b.v.Slokkie de Slak Kiki de Kip. Via de boekhandel of bij de schrijfster Okkie Noordhuis tel 0598-394988.

Studente verpleegkunde zoekt i.v.m. stage vanaf half nov. voor 3 mnd. een SLAAPPLEK in HARDERWIJK. 0384771162.

STUDIEBIJBEL IN PERSPECTIEF De beste, schriftgetrouwe studiebijbel na de Statenvertaling met Kanttekeningen. Meer informatie: www.bijbelinperspectief.nl.

ANDERSTALIGE CHRISTELIJKE KALENDERS te bestellen bij Evangelielectuur Anders-taligen Service (EAS) 30 talen, o.a. Arabisch, Engels, Pools, Turks bekijk de bestellijst via www.eas-lectuur.nl of via EAS postbus 369 3840AJ Harderwijk

VLOEISTOFDICHT STOFVRIJ voordelig en snel impregneren van betonvloeren in industrie en agrarische sector WWW.KERIUM.COM